

Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014–2020

V rámci projektu Strategie rozvoje Euroregionu Nisa

Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020

Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020

Vydavatel:
Wydawnictwo-Poligrafia AD REM
ul. Okrzei 12, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 75 222 15
www.adrem.jgora.pl

ISBN 978-83-64313-02-8

Analýza byla zpracována v rámci projektu
„Strategie rozvoje Euroregionu Nisa“, č. CZ 3.22/3.1.00/09.01566
podpořeného s Operačního programu přeshraniční spolupráce
Česká republika – Polská republika 2007-2013.

Obsah

1. Úvod	7
2. Proces zpracování Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020	9
2.1 Postup zpracování a harmonogram	9
2.2 Grémia Strategie a jejich role	11
3. Socioekonomická analýza české a polské části ERN	15
3.1 Základní vymezení území	16
3.1.1 Rozloha	16
3.1.2 Obyvatelstvo	17
3.1.3 Vymezení pro kohezní politiku EU	17
3.1.4 Geografická charakteristika ERN	17
3.1.5 Vývoj spolupráce	18
3.2 Obyvatelstvo, situace na trhu práce	19
3.2.1 Celkový počet obyvatel	19
3.2.2 Hustota osídlení	21
3.2.3 Demografická struktura obyvatelstva	22
3.2.4 Demografická prognóza	24
3.2.5 Sídlní struktura	25
3.2.6 Rozvoj místních společenství	26
3.2.7 Nezaměstnanost a trh práce	27
3.3 Hospodářství, podnikatelské prostředí a cestovní ruch	29
3.3.1 Hospodářská vyspělost (HDP/ob.)	29
3.3.2 Struktura regionální ekonomiky	31
3.3.3 Podnikatelské a inovační prostředí	34
3.3.4 Význam a postavení cestovního ruchu v ekonomice regionu	35
3.3.5 Energetika	38
3.4 Dopravní dostupnost	39
3.4.1 Hraniční přechody	40
3.4.2 Silniční doprava	42
3.4.3 Železniční doprava	43
3.4.4 Veřejná doprava	44
3.5 Životní prostředí	45
3.5.1 Ochrana přírody	45
3.5.2 Znečištění ovzduší	46
3.5.3 Čistota vod	48
3.5.4 Lesy	49
3.6 Bezpečnost	49
3.6.1 Krizové řízení	49
3.6.2 Zdravotnické záchranné služby	49
3.6.3 Veřejné zdraví	50

3.7 Kultura a vzdělávání	50
3.7.1 Vzdělávání	50
3.7.2 Knihovny	52
3.7.3 Památky	52
3.7.4 Historie	52
4. SWOT analýza	57
4.1 Prioritní oblast A: Dopravní dostupnost	57
4.2 Prioritní oblast B: Hospodářství a cestovní ruch	58
4.3 Prioritní oblast C: Životní prostředí	60
4.4 Prioritní oblast D: Bezpečnost	61
4.5 Prioritní oblast E: Kultura a vzdělávání	62
5. Vize, strategické cíle	64
5.1 Vize Euroregionu Nisa	64
5.2 Prioritní oblasti	64
6. Prioritní oblasti, tematické oblasti a rozvojová opatření	65
6.1 Struktura prioritních oblastí a jejich specifikace do tematických oblastí a rozvojových opatření	66
6.2 Prioritní oblast A: Dopravní dostupnost	67
Tematická oblast A.1: Silniční doprava	67
Tematická oblast A.2: Železniční doprava	67
6.3 Prioritní oblast B: Hospodářství a cestovní ruch	71
Tematická oblast B.1: Hospodářství	71
Tematická oblast B.2: Cestovní ruch	72
Tematická oblast B.3: Energetika	74
6.4 Prioritní oblast C: Životní prostředí	75
Tematická oblast C.1: Čistá Nisa	75
Tematická oblast C.2: Lesy	76
6.5 Prioritní oblast D: Bezpečnost	79
Tematická oblast D.1: Krizový management	79
Tematická oblast D.2: Zdravotnické záchranné služby	80
Tematická oblast D.3: Veřejné zdraví	81
Tematická oblast D.4: Veřejná bezpečnost a spravedlnost	82
6.6 Prioritní oblast E: Kultura a vzdělávání	83
Tematická oblast E.1: Školství	83
Tematická oblast E.2: Knihovny	84
Tematická oblast E.3: Památky	85
Tematická oblast E.4: Historie	86
Tematická oblast E.5: Různorodá spolupráce občanské společnosti	87
6.7 Prioritní oblast F: Podpora přeshraniční spolupráce	88
Tematická oblast F.1: Vytváření podmínek pro rozvoj spolupráce	88
Tematická oblast F.2: Statistika	89
Implementace	90
Závěr	92

1 Úvod

Zpracovaný dokument *Strategie rozvoje Euroregionu Nisa* má v jisté míře výjimečný charakter. Vznikl po dvaceti letech fungování Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (dále jen Euroregion Nisa – ERN), v situaci nejistoty týkající se budoucnosti, která je před námi. V době hospodářské a společenské krize, odhalující strukturální nedostatky celé evropské ekonomiky, vznikajících rozdílů mezi regiony a uvnitř regionů, které se projevují na úrovni EU a jednotlivých států, změny filozofie alokace prostředků a cílů regionálního rozvoje EU a před novým programovým obdobím finančních prostředků na přeshraniční spolupráci v letech 2014-2020.

Tato Strategie je specifická tím, že oproti *Koncepci hospodářského rozvoje pro Euroregion Neisse-Nisa-Nysa*, zpracované v roce 1993 německou firmou Dornier GmbH Regionální a environmentální plánování Friedrichshafen, vznikla díky zapojení euroregionálních pracovních skupin EUREX.

Strategie rozvoje ERN má za cíl následující:

- Stanovit priority spolupráce v rámci euroregionu, tj. definovat ty oblasti, kde by měla být další spolupráce rozvíjena a podporována Euroregionem Neisse-Nisa-Nysa jako institucí. Tyto priority jsou definovány i pro každou tematickou oblast, ve které působí pracovní skupiny,

- Dosáhnout co možná největšího vlivu na stanovení pravidel poskytování dotací na přeshraniční spolupráci a formu konkrétních programů přeshraniční spolupráce v období 2014-2020 týkajících se území ERN. Strategie, na základě analýzy a obecného konsensu všech klíčových aktérů, shrnuje priority spolupráce na období shodné s programovým obdobím EU. ERN se podílí na přípravě budoucích programů a je schopen tímto způsobem předat informace o jeho území, jak do analytické, tak i návrhové části budoucích programů.

- Identifikovat v oblasti klíčové pilotní projekty (které budou zapracovány do Akčního plánu strategie) a připravit je k financování již na začátku následujícího programového období. I když je pravděpodobné, že ne všechny z nich a ne všechny oblasti budou podporovány z budoucích programů přeshraniční spolupráce, bude ERN vyvíjet snahy, aby tyto projekty finančně podpořil z jiných dotačních programů nebo prostředků jiných institucí.

Při budování Strategie rozvoje Euroregionu Nisi byli zpracovatelé vědomi, že tento dokument musí být kompatibilní se Strategií rozvoje Dolnoslezského vojvodství 2020, zpracovávanou Maršálkovským úřadem Dolnoslezského vojvodství, Strategií rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 novelizovanou Krajským úřadem Libereckého kraje v roce 2012 a Strategií integrované spolupráce česko-polského příhraničí zpracovávanou Dolnoslezským vojvodstvím, čtyřmi českými kraji (Královéhradeckým, Libereckým, Olomouckým a Pardubickým) a dvěma euroregiony: Nisa a Glacensis, která bude základem k případnému zřízení Evropského seskupení pro územní spolupráci.

2 Proces zpracování Strategie rozvoje Euroregionu Nisa 2014-2020

2.1 Postup zpracování a harmonogram

Postup zpracování strategie vychází z obecně přijímané metodiky zpracování strategických rozvojových dokumentů, tak aby byla kompatibilní s rozvojovými strategiemi v území (s rozvojovou strategií Libereckého kraje a Dolnoslezského vojvodství a rovněž strategií obsažené v rámci operačního programu přeshraniční spolupráce Česká-republika – Polsko 2007-2013).

Výstupy této strategie rovněž musí být co do struktury kompatibilní se strategií, která bude připravována v rámci projektu „Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí“ Dolnoslezským vojvodstvím, Libereckým, Královohradeckým, Pardubickým a Olomouckým krajem, a českými a polskými částmi euroregionů Nisa a Glacensis. Výstupy strategie rozvoje ERN a Akčního plánu budou následně přejaty do strategie širšího území.

Při zpracování Strategie rozvoje ERN byl použit následující postup:

1. fáze: Socioekonomická analýza a SWOT analýza

V první fázi byla členům pracovních skupin představena zpracovaná socioekonomická analýza a odborníci byli vyzváni k jejímu připomínkování. Připomínky byly do analýzy zapracovány. Aby byl zajištěn hladký a rychlý začátek procesu tvorby strategie, byl ještě před započítím práce grémií vypracován odborný návrh konceptu strategie. Jeho smyslem bylo poskytnout členům odborných grémií vstupní podklad k diskusi a připomínkování.

V první fázi členové odborných skupin EUREX připomínkovali navrženou SWOT analýzu své dané oblasti. Připomínky byly zapracovány a byly předloženy aktualizované analýzy k odsouhlasení. Na základě odsouhlasených dílčích SWOT analýz byly vytvořeny souhrnné SWOT analýzy pro jednotlivé prioritní oblasti.

Bylo navrženo sloučení některých tematických oblastí do větších tematických celků – prioritních oblastí.

2. fáze: Vize, strategické cíle, prioritní oblasti

V druhé fázi byly započaty práce na návrhové části strategie. Nejprve byla odsouhlasena vize území – tedy jak by mělo území Euroregionu vypadat v roce 2020. Z této

vize byly odvozeny jednotlivé prioritní oblasti. Každá z tematických oblastí obsahuje popis a odůvodnění. Každá odborná skupina byla zodpovědná za práci ve své konkrétní tematické oblasti, řídicí tým poté řešil překryvy či témata nepokrytá pracovními skupinami. Ke zpracování dalších témat byly pozváni experti příslušné oblasti.

Byla zajištěna jednotná struktura výstupů všech pracovních skupin.

3. fáze: Opatření

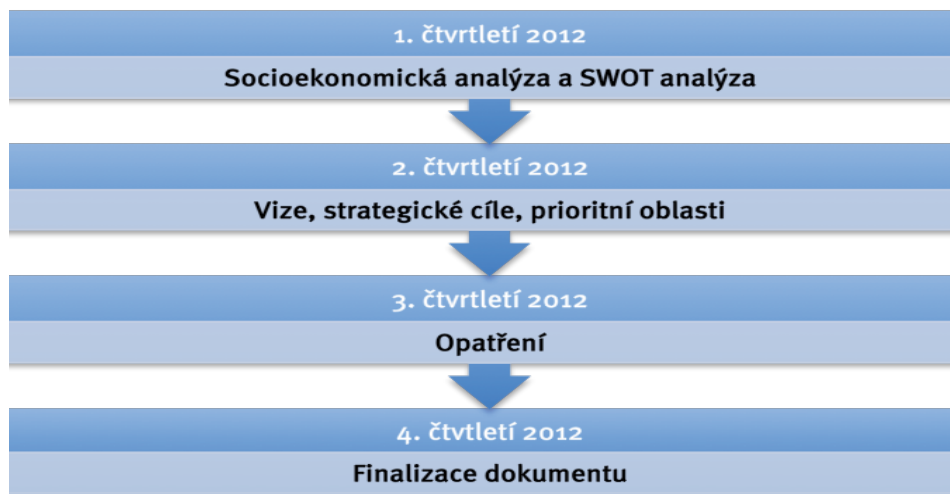
Ve třetí fázi zpracování strategie byl v pracovních skupinách navržen v jednotlivých tematických oblastech seznam opatření vedoucích k dosažení stanovených cílů.

Pro každé opatření byl vypracován krátký popis a zdůvodnění vč. uvedení vhodných aktivit.

4. fáze: Finalizace dokumentu – návrh implementace, vyhodnocování

V poslední fázi tvorby Strategie byl celý dokument finalizován. Všechny dílčí výstupy za tematické oblasti byly agregovány do jednoho uceleného dokumentu. Strategie byla představena Řídicímu výboru a dalším grémiím ERN (Rada, Konvent).

Obr.: Harmonogram tvorby Strategie rozvoje Euroregionu Nisa

2.2 Grémia Strategie a jejich role

Řídící výbor

Samotnou tvorbu strategie zastřešoval Řídící výbor, který celému procesu dodával především politickou záštitu. Toto je velmi důležité pro budoucí obecné přijetí strategie všemi důležitými subjekty veřejného života – především Libereckým krajem, Dolnoslezským vojvodstvím, okresy a městy.

Složení Řídícího výboru:

A. za českou stranu:

- RNDr. Vít Příkaský, náměstek hejtmana pro resort hospodářského a regionálního rozvoje, evropských projektů a rozvoje venkova
- Bc. Martin Půta, předseda Euroregionu Nisa, starosta města Hrádek nad Nisou, následně hejtmán Libereckého kraje
- Ing. Petr Beitl, místopředseda Euroregionu Nisa, primátor města Jablonec nad Nisou
- Ing. Dan Ramzer, místopředseda Euroregionu Nisa, starosta města Frýdlant v Čechách
- Ing. Josef Poláček, místopředseda Euroregionu Nisa, místostarosta města Varnsdorf
- Jan Stejskal, místopředseda Euroregionu Nisa, člen zastupitelstva města Česká Lípa
- Ing. Jaromír Pekař, místopředseda Euroregionu Nisa, místostarosta města Turnov
- Ing. Vladimír Opatrný, předseda představenstva Krajské hospodářské komory Liberec
- Ing. Jana Drašarová, Ph.D, prorektorka Technické univerzity Liberec

B. za polskou stranu:

- Piotr Roman – prezident Euroregionu Nysa
- Maciej Zathey – Představitel maršálka. Ředitel odboru rozvoje. Maršálovský úřad Dolnoslezského vojvodství
- Artur Bieliński – viceprezident Euroregionu Nysa, starosta okresu Zgorzelec
- Ludwik Kaziów – viceprezident Euroregionu Nysa, starosta Lwowska Slaskiego
- Sławomir Maciejczyk – starosta Wojcieszowa
- Grażyna Malczuk – Místopředseda Sejmiku Dolnoslezského vojvodství
- Grzegorz Rychter – Předseda Krkonošské agentury regionálního rozvoje

- Andrzej Jankowski – Sekretář Euroregiony Nysa
- Mirosław Zdulski – koordinátor projektu

Řídící tým

Řídící tým koordinoval tvorbu strategie a pravidelně vyhodnocoval pokrok ve tvorbě strategie a navrhoval další postupy.

Složení Řídícího týmu:

A. za českou stranu:

- Mgr. Michael Otta, vedoucí odboru hospodářského a regionálního rozvoje a evropských projektů, Krajský úřad Libereckého kraje
- RNDr. Ivana Pecháčková, vedoucí oddělení rozvojových koncepcí, Krajský úřad Libereckého kraje
- Ing. Lukáš Chmel, oddělení rozvojových koncepcí, Krajský úřad Libereckého kraje
- Ing. Jaroslav Zámečník, CSc., sekretář Euroregionu Nisa
- Ing. Pavel Branda, Ph.D., projektový manažer, Euroregion Nisa

B. za polskou stranu:

- Andrzej Jankowski, sekretář Euroregionu Nysa
- dr Mirosław Zdulski – projektový manažer, Euroregion Nysa

Odborné pracovní skupiny

Samotná práce probíhala v odborných pracovních skupinách složených z expertů na jednotlivé tematické oblasti ze všech stran hranice. Pro zpracování strategie byly využity odborné pracovní skupiny Euroregionu Nisa – EUREX. Využity byly znalosti i další expertů, především v oblastech, kde se pracovní skupiny nescházely pravidelně.

V Euroregionu fungují následující pracovní skupiny:

- Silniční doprava
- Železniční doprava
- Školství
- Cestovní ruch a Cykloturistika
- Památky
- Knihovny
- Historie
- Veřejné zdraví
- Krizový management
- Zdravotnické záchranné služby

- Hospodářství
- Čistá Nisa
- Lesy
- Statistika

Tak vysoký počet pracovních skupin je dán historickým vývojem spolupráce v rámci euroregionu a témat, která byla předmětem společného zájmu. Pro přehlednost strategie byly tematické oblasti pracovních skupin integrovány do širších tematických celků (prioritních oblastí):

Možné sdružení (prioritní oblast)	Pracovní skupiny ERN (EUREX) (tematická oblast)
Dopravní dostupnost	Silniční doprava Železniční doprava
Životní prostředí	Čistá Nisa Lesy
Hospodářství a cestovní ruch	Cestovní ruch Cykloturistika Hospodářství
Bezpečnost	Veřejné zdraví Krizový management Zdravotnické záchranné služby
Vzdělávání a kultura	Knihovny Historie Památky Školství
Podpůrná prioritní oblast	Statistika

Dále byla do prioritní oblasti Hospodářství a cestovní ruch doplněna perspektivní tematická oblast energetika. Pro implementaci strategie je důležitá následná podpora přeshraniční spolupráce, která byla zahrnuta do podpůrné prioritní oblasti společně se statistikou.

Projektový tým

Koordinaci česko-polského projektu „Strategie rozvoje Euroregionu Nisa“ zajišťoval společný přeshraniční projektový tým složený z polského a českého experta. Tým byl zodpovědný za koordinaci celého projektu v souladu s pravidly operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polsko 2017-2013. Některé pro-

jektové aktivity přímo realizoval, jiné koordinoval a úzce spolupracoval s externími dodavateli. Tým pracoval jak v Polsku (v sídle polské strany ERN) tak v České republice (v sídle české strany ERN).

Složení projektového týmu:

A. za českou stranu:

– Ing. Pavel Branda, Ph.D., projektový manažer, Euroregion Nisa

B. za polskou stranu:

– dr Miroslaw Zdulski, projektový manažer, Euroregion Nysa

3 Socioekonomická analýza

Socioekonomická analýza popisuje stav především české a polské části Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (dále jen Euroregion Nisa – ERN). V analýze jsou uváděna i data za německou část ERN. Struktura analýzy vychází z programového dokumentu Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013, ve kterém je provedena charakteristika území (analýza) a následně zvoleny cíle a strategie. Jedná se o společný přeshraniční dokument jehož struktura odpovídá zpracovávané Strategii rozvoje ERN (analýza – cíle (vize) – strategie – hodnocení).

Cíle analýzy

Cílem socioekonomické analýzy je:

- popsat současný stav – charakterizovat dotčené území a to skrze přeshraniční pohled na celé česko-polské území ERN jako jeden celek;
- charakterizovat vývojové tendence území;
- určit postavení jednotlivých částí vzhledem ke svým příslušným státům – tedy odpovědět na otázku, zda existuje periferní postavení těchto částí v rámci svých států?

Vztah Strategie rozvoje ERN a ostatních rozvojových dokumentů na území ERN

Strategie rozvoje Euroregionu Nisa nemá být pouhou kompilací dvou hlavních rozvojových dokumentů (rozvojové strategie Libereckého kraje a Dolnoslezského vojvodství), i když by s nimi měla být kompatibilní. Zatímco obě regionální strategie si kladou za cíl odpovědět na otázku „Co je nejdůležitější pro rozvoj daného území ležícího při státní hranici?“ Strategie rozvoje ERN se snaží odpovědět na otázku „Ve kterých oblastech přispěje rozvoj přeshraniční spolupráce k rozvoji celého přeshraničního území? V jakých oblastech má přeshraniční spolupráce největší přidanou hodnotu?“ Jinými slovy: „Kde lze společným postupem dosáhnout lepšího výsledku než samostatnými aktivitami?“

3.1 Základní vymezení území

Délka hranice mezi českou a polskou částí Euroregionu Nisa činí 130 km, což představuje 16,3 % celkové délky česko-polské hranice (celková délka hranice mezi Českou republikou a Polskem činí 796 km). Jedná se o její nejzápadnější část. Obě území pak hraničí se Svobodným státem Sasko¹.

Administrativně je Euroregion Nisa na českém území vymezen okresy Libereckého kraje (okresy Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily a Česká Lípa) a Šluknovským výběžkem v Ústeckém kraji (okres Děčín)². Polská část je vymezena okresy Bolesławiec, Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Lubań, Lwówek Śl., Zgorzelec, Złotoryja v Dolnoslezském vojvodství³. Německá část zahrnuje území okresů Bautzen a Görlitz.

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa k 31. 12. 2011

Zdroj: Český statistický úřad Krajská správa Liberec.

3.1.1 Rozloha

Území Euroregionu zaujímá rozlohu 13 018 km². Nejvíce se na této rozloze podílí polská část uskupení, která tvoří 41,6%. Německá část představuje 34,5% území Euroregionu, zbývajících 24,3% připadá na část českou.

¹ V daleko větší míře je to polská část ERN, kde hranici tvoří řeka Nisa.

² Členem české části ERN byla rovněž obec Bělá pod Bezdězem ve Středočeském kraji, ta ale své členství v nedávné době ukončila.

³ Členem polské části ERN je obec Gozdnic v okrese Żagańskim v Lubušském vojvodství.

3.1.2 Obyvatelstvo

Na uvedeném území žilo 1 607 021 obyvatel, tj. 27,3% v české, 35,9% v polské a 36,8% v německé části.

3.1.3 Vymezení pro kohezní politiku EU

Na české straně je pro česko-polskou spolupráci podporovaným územím území Libereckého kraje (NUTS III), na polské straně je to pak Jeleniogórski podregion (NUTS III)⁴. Poněkud problematické je postavení Šluknovska, které náleží do Ústeckého kraje a leží tudíž mimo podporované území česko-polské spolupráce, i když je geograficky polskému území velmi blízko (blíže než některé části Libereckého kraje). Z tohoto pohledu by bylo pro Šluknovský výběžek vhodné zvážit využití tzv. pravidla flexibility, které umožňuje 20% prostředků z programu přeshraniční spolupráce využít pro území sousedící s podporovaným územím. To samé platí i pro polskou obec Gozdnic.

Celé území je v současné době v rámci kohezní politiky EU zařazeno pod cíl 1 – Konvergence. Jedná se tedy z pohledu kohezní politiky o nejvíce zaostávající regiony v rámci EU⁵.

3.1.4 Geografická charakteristika ERN

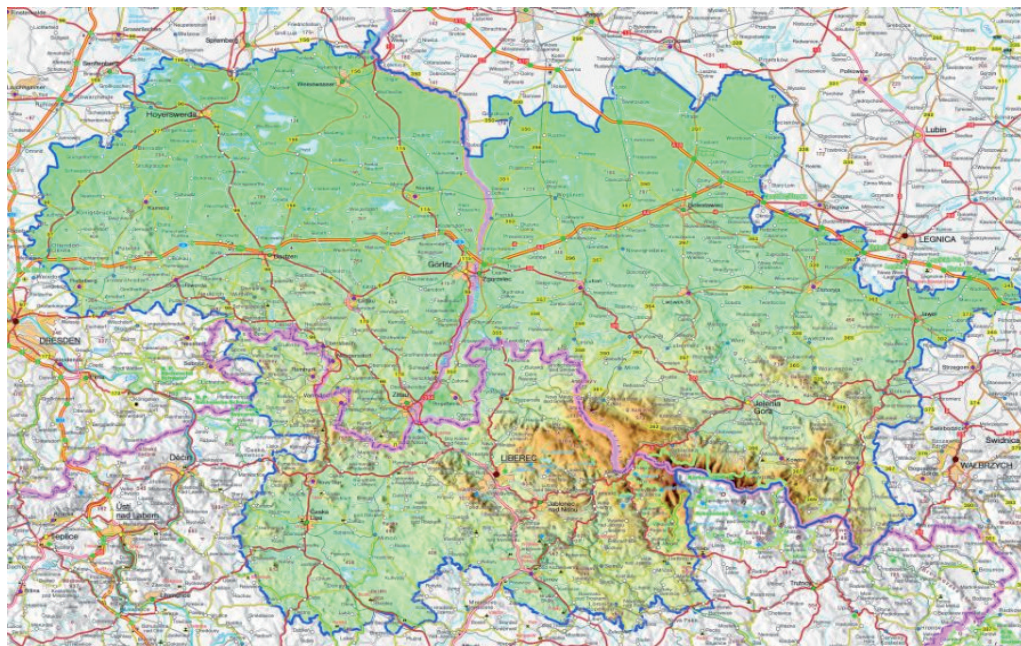
Pro celé území české a polské části ERN je typický horský ráz krajiny s pohořími Krkonoše a Jizerské hory. Severní část území má nížinný ráz.

Česká část má více podhorský charakter. Na tomto území se kromě dvou výše zmíněných hraničních pohoří nacházejí i Lužické hory a Ještědský hřbet. Na jihu české části se nachází přírodní oblast Český ráj s ojedinělými pískovcovými útvary. K nejdůležitějším řekám patří Lužická Nisa, Smědá (obě odtékají z české části do polské), Ploučnice a Jizera. Krajinu obohacují i četné vodní plochy (např. známé Máchovo Jezero) vč. vodních nádrží s pitnou vodou (např. Souš, Josefův Důl).

Rovněž krajinnému rázu polské části ERN dominují hory – kromě Krkonoš a Jizerských hor to jsou Kačavské hory a Janovické rudavy. Na rozdíl do české části disponuje polská část většími nížinami na severu – Dolnoslezské lesy a údolí řek Kwisy, Kaczawy a Bobru. Region je rovněž velmi bohatý na minerální zdroje a léčivé vody (radonové vody ve Swieradówě Zdróji, termální vody v Ciepliciach). Polská část je též bohatá na nerostné suroviny: hnědé uhlí, dolomit, křemen, kaolin, čedič.

⁴ Na polské části ERN došlo v rámci územní reformy k novému členění na správní jednotky NUTS III. Jeleniogórski podregion se od 1.1.2008 vyčlenil z jeleniogórsko-walbrzyského podregionu.

⁵ V rámci kohezní politiky však všechny nové členské státy (až na výjimky jako např. HL.m. Praha) patří pod cíl Konvergence. Mezi konvergenčními regiony tak existují značné rozdíly.

Geografická mapa Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Zdroj: Euroregion Nisa

3.1.5 Vývoj spolupráce

I když v historii se jednalo o území charakteristické četnými přeshraničními kontakty, byly tyto kontakty v 2. polovině 20. století dramaticky omezeny. Přestože tehdejší Polsko a Československo patřily do tábora socialistických zemí (obě země byly členy RVHP), hranice zůstávaly velmi uzavřené.

Změna nastala po politických změnách na zač. 90. let 20. století, kdy se po léta utlumované kontakty mezi oběma stranami začaly pozvolna obnovovat. Důležitou úlohu v tomto procesu sehrál i Euroregion Nisa, založený již v roce 1991, jehož hlavním cílem bylo podporovat přeshraniční spolupráci především na komunální úrovni. Velmi důležitou roli rovněž sehrály nejprve předvstupní fondy EU a následně strukturální fondy EU zaměřené na podporu přeshraniční spolupráce (PHARE CREDO, PHARE CBC, INTERREG IIIA, EÚS). Euroregiony od začátku fungovaly jako správci tzv. Fondu malých projektů (či mikroprojektů) – decentralizovaného nástroje na podporu místních partnerství.

3.2 Obyvatelstvo, situace na trhu práce

3.2.1. Celkový počet obyvatel

Celkem žije na území Euroregionu Nisa 1 607 021 obyvatel, z toho 438 600 (27,3 %) v české a 576 292 (35,9 %) v polské části. Nejvíce obyvatel, tj. 592 129 (36,8 %) však žije na území německé části euroregionu.

Tab.: Obyvatelstvo a rozloha okresů v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa k 31. 12. 2011

Okres, město s právy okresu, euroregion	Počet obcí	Obyvatelstvo			Rozloha (km ²)	Počet obyvatel na 1 km ²
		celkem	muži	ženy		
Česká část						
Česká Lípa	57	103 152	50 769	52 383	1 073	96,1
Jablonec nad Nisou	34	89 906	43 815	46 091	402	223,5
Liberec	59	170 702	83 537	87 165	989	172,6
Semily	65	74 840	36 862	37 978	699	107,1
Celkem	215	438 600	214 983	223 617	3 163	138,6
Německá část						
Bautzen	60	318 618	157 709	160 909	2 391	133,9
Görlitz	57	273 511	134 048	139 463	2 106	130,7
Celkem	117	592 129	291 757	300 372	4 497	132,4
Polská část						
Jelenia Góra, město	1	83 463	38 967	44 496	109	764,0
Bolesławiecki	6	90 528	44 040	46 488	1 304	69,0
Jeleniogórski	9	65 137	31 389	33 748	627	104,0
Kamiennogórski	4	45 835	22 412	23 423	396	116,0
Lubański	7	56 732	27 532	29 200	428	132,0
Lwówecki	5	47 877	23 346	24 531	710	67,0
Zgorzelecki	7	94 205	45 972	48 233	839	112,0
Złotoryjski	6	45 613	22 350	23 263	576	79,0
Celkem ²⁾	50	576 292	278 918	297 374	5 358	108,0
Euroregion						
Celkem ERN	384	1 607 021	785 658	821 363	13 018	123,4

¹⁾ data navazují na výsledky SLDB 2011

²⁾ včetně obcí z okresů mimo Euroregion

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec

Nejlidnatější okresy na české straně jsou okresy Liberec (38,9 % obyvatel české části) a Česká Lípa (23,5 %). Na polské straně jsou to pak okresy Zgorzelecki (16,3 % polské části) a Bolesławiecki (15,7 %). Počet obyvatel ve dvou německých okresech je více méně srovnatelný s tím, že většina obyvatel žije v okrese Bautzen (53,8 % obyvatel německé části). Vývoj počtu obyvatel zachycuje níže uvedená tabulka:

Tab.: Vývoj počtu obyvatel české, polské a německé části Euroregionu Nisa (1995-2011)
(stav k 31. 12.)

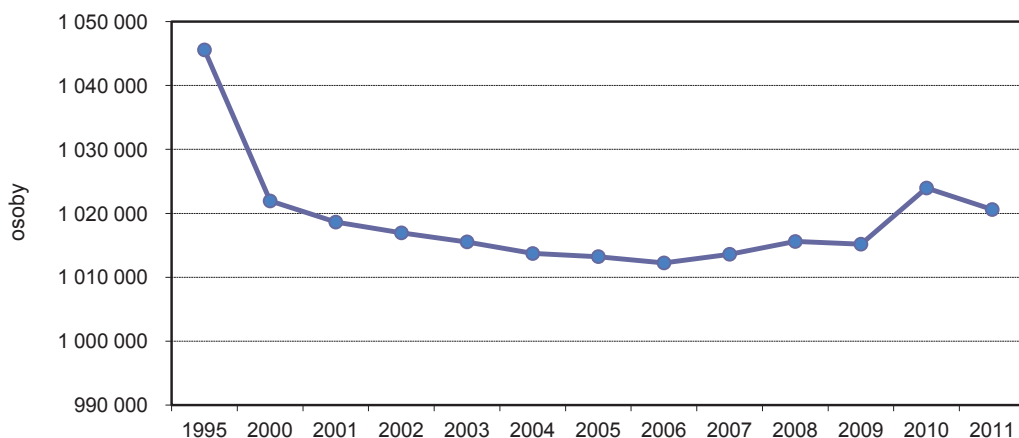
	Obyvatelé v ERN celkem	v tom část		
		česká	polská	německá
1995	1 762 962	428 974	616 602	717 386
2000	1 708 636	429 121	592 813	686 702
2001	1 693 022	427 396	591 231	674 395
2002	1 681 886	427 321	589 618	664 947
2003	1 672 015	427 722	587 808	656 485
2004	1 663 090	427 563	586 147	649 380
2005	1 653 722	429 031	584 194	640 497
2006	1 643 140	430 774	581 467	630 899
2007	1 635 799	433 948	579 646	622 205
2008	1 629 370	437 325	578 265	613 780
2009	1 621 280	439 027	576 145	606 108
2010	1 622 397	439 942	584 020	598 435
2011	1 612 722	438 600	581 993	592 129

Zdroj: ČSÚ, GUS, GENESIS – Online Datenbank

Celkový počet obyvatel území vykazuje klesající tendence. Od roku 1995 do roku 2011 se počet obyvatel Euroregionu snížil o 150 240 osob, tedy o 8,5%. Největší měrou se na tomto výsledku podílela německá část, která mezi krajními roky sledovaného období zaznamenala 17,5% pokles počtu obyvatel a počet obyvatel se snižoval každoročně. Obdobný vývoj ovšem s nižší intenzitou je patrný také v rámci polské části území. Zde dochází k trvalému poklesu počtu obyvatel v období let 2000-2009, v průměru o 0,3% ročně. V roce 2010 se počet obyvatel meziročně navýšil o 1,4%, ovšem v roce 2011 je opět zaznamenáno snížení počtu obyvatel ve výši 0,4%. V porovnání let 1995 a 2011 pak úbytek populace v tomto regionu dosáhl 5,6%. Česká část vykázala ve stejném období mírný nárůst počtu obyvatel, a to o 2,2%.

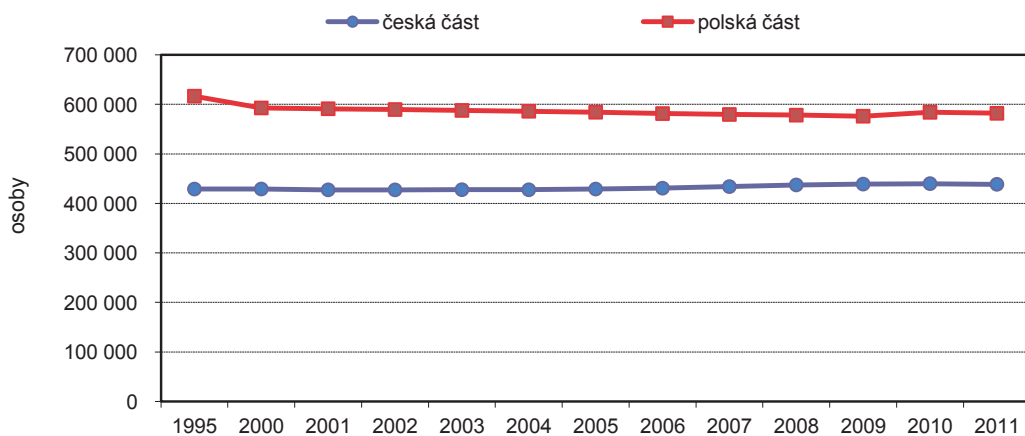
Vývoj počtu obyvatel mezi roky 2010 a 2011 byl ve všech okresech polské strany euroregionu pozitivní, výjimkou bylo pouze město Jelenia Góra, ve kterém počet obyvatel meziročně poklesl. Nejvýraznější přírůstek vykázal okres Jeleniogórski a Zgorzelecki (o 1,9%). Výsledek v české části ovlivnil především okres Česká Lípa (meziroční pokles počtu obyvatel ve výši 1,1%) a Jablonec nad Nisou (meziroční pokles o 0,7%). Ve zbývajících dvou okresech české části, tj. v okrese Liberec a Semily se počet obyvatel navýšil shodně o 0,2%. Oba okresy na německé straně zaznamenaly pokles počtu obyvatel. V případě okresu Görlitz se jednalo o snížení ve výši 1,2%, počet obyvatel v okrese Bautzen poklesl o 0,9%.

Vývoj počtu obyvatel na česko-polském území ERN

Zdroj: ČSÚ, GUS

Vývoj počtu obyvatel v české a polské části ERN

Zdroj: ČSÚ, GUS

3.2.2 Hustota osídlení

Hustota osídlení celého území činila 123,4 obyvatel na km², tedy o zhruba 6 obyvatel více než činí průměru EU (117 ob./ km²). Větší hustotu osídlení má česká (138,6 obyvatel na km²) a německá (132,4 obyvatel na km²) část ERN. Naproti tomu polská část ERN se vyznačuje menší hustotou osídlení – pouhých 108 obyvatel na km².

Hustota obyvatelstva k 31. 12. 2011

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec

3.2.3 Demografická struktura obyvatelstva

Pokud se jedná o věkové složení obyvatelstva, je ze statistických údajů patrné, že negativní demografické změny (stárnutí obyvatelstva) postihují celé území Euroregionu. Mezi lety 2000 a 2011 došlo k nejvýraznějšímu snížení (o 25,8%) počtu dětí ve věku 0-14 let v polské části ERN. Téměř 24% pokles zaznamenala také německá strana. Děti do 14 let ubývá také v české části uskupení, ovšem zde byl úbytek výrazně nižší (7,4%).

Z hlediska zastoupení výše uvedené věkové skupiny v celkové populaci je na tom nejlépe okres Česká Lípa v české části euroregionu. V polské části ERN byl nejvyšší podíl dětí do 14 let zjištěn v okrese Bolesławiecki (15,3%) a v německé v okrese Bautzen (12,0%).

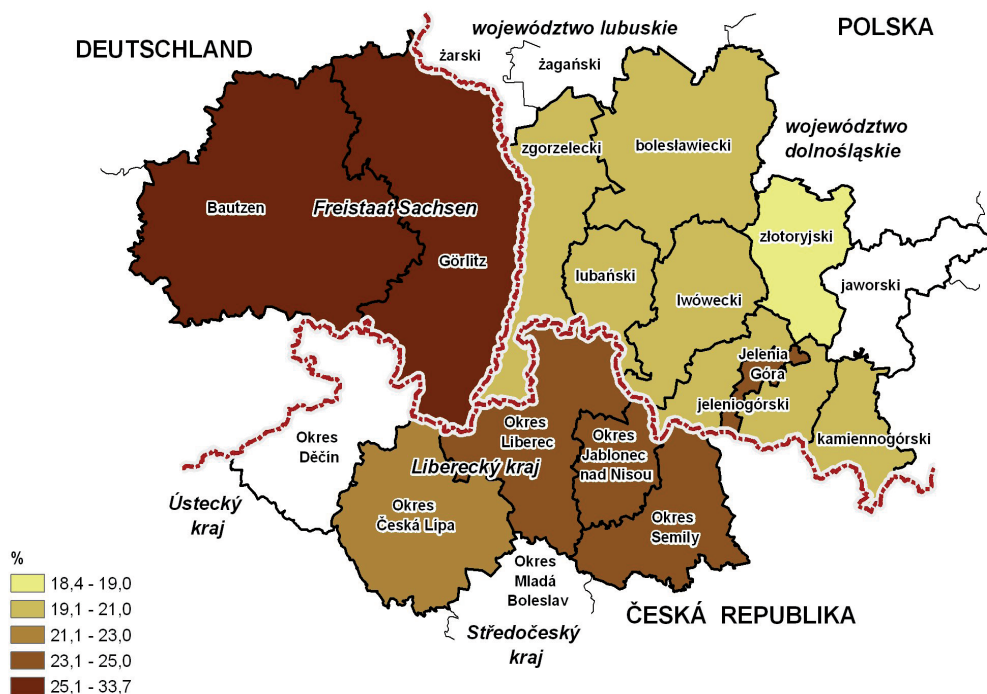
Dalším charakteristickým rysem „stárnutí populace“ je růst počtu osob starších 60 let. V případě této věkové kategorie je možné mezi lety 2000 a 2011 sledovat nejvyšší přírůstek v české části ERN, tj. o 38,0%. Na polské straně se počet osob starších 60 let navýšil o 20,8%, německá část zaznamenala 8,2% nárůst. Nejvyšší zastoupení obyvatel nad 60 let (tj. 32,4%) však vykazuje německá část Euroregionu. V české části tvoří obyvatelé v tomto věku 23,1% populace a v polské 20,6%. Z hlediska jednotlivých okresů je na tom „nejhůře“ okres Görlitz, který uvádí 33,7% obyvatel nad 60 let, naopak nejnižší zastoupení osob v tomto věku evidují v okrese Złotoryjski (18,4%).

Podíl obyvatel ve věku 0-14 let na celkovém počtu obyvatel k 31. 12. 2011

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec

Podíl obyvatel ve věku 60 a více let na celkovém počtu obyvatel k 31. 12. 2011

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec

Jednou ze základních charakteristik věkového složení obyvatel je průměrný věk. Z pohledu tohoto ukazatel, a s ohledem na výše uvedené informace, bychom nejstarší obyvatele v roce 2011 našli v německé části (47,5 let), konkrétně v okrese Görlitz (48,1 let). Nejmladší obyvatelstvo pak má polská část uskupení (38,8 let) a okres Złotoryjski (37,4 let). Průměrný věk obyvatel české části dosáhl 40,6 let.

Přirozený přírůstek obyvatel v roce 2011 vykázala pouze česká část Euroregionu. Výjimkou byl pouze okres Semily, kde přirozená měna obyvatel nabyla záporných hodnot. Ve zbývajících dvou územích došlo k přirozenému úbytku obyvatel. Na polské straně byl výjimkou pouze Bolesławiecki okres, kde se počet obyvatel díky přirozené změně navýšil.

3.2.4 Demografická prognóza

Projekci vývoje počtu obyvatel obsahuje následující tabulka. Pro sledovanou část polského území bohužel neexistuje demografická prognóza, a tak jsou použita data za celé Dolnoslezské vojvodství. Obdobně je tomu také u německé části, kdy se jedná o prognózu pro Svobodný stát Sasko.

Projekce vývoje obyvatelstva v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (tis. osob)

Okres, euroregion	Rok	Obyvatelstvo celkem	v tom ve věku		
			0–14 let	15–64 let	65 a více let
Česká část ¹⁾					
Celkem	2015	441,2	69,9	290,9	80,5
	2020	441,5	71,1	277,9	92,4
	2025	439,5	66,5	274,8	98,2
Německá část ²⁾					
Celkem	2015	564,8	64,5	345,9	154,4
	2020	535,1	59,3	312,0	163,8
	2025	505,6	52,7	281,0	171,9
Polská část					
Celkem ³⁾	2015	512,3	72,7	358,3	81,3
	2020	500,8	72,4	329,4	99,0
	2025	487,3	67,2	307,3	112,8

¹⁾ zdroj: Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065 (ČSÚ, 2010); vypočteno bez vlivu migrace

²⁾ zdroj: 5. Regionální prognóza obyvatelstva pro Svobodný stát Sasko do roku 2025, varianta 1

³⁾ bez obcí z okresů mimo Euroregion

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec

Jak ilustrují výše uvedené údaje, počítá projekce s poměrně výrazným úbytkem obyvatel ve všech částech euroregionu. Mezi roky 2015 a 2025 by se tak počet obyvatel v německé části uskupení mohl snížit až o 10,5%, v polské části o téměř 5% a v české o 0,4%.

3.2.5 Sídlní struktura

Sídlní struktura je odlišná na české, polské i německé části území. Česká a polská část je ale shodně ovlivněna geograficky – existencí horských oblastí (Jizerské hory, Krkonoše). Česká část ERN je charakterizována velkým počtem menších obcí (93 obcí do 499 obyvatel, tj. více než 43% z celkového počtu 215 obcí). Na polské straně je obyvatelstvo koncentrováno do větších sídel. Nenachází se zde obce do 999 obyvatel, nejvíce obcí pak spadá do kategorie 5 000–19 999 obyvatel (tj. 60% z celkového počtu 50 obcí). Nejmenší obce v německé části mají 500–999 obyvatel, většina obcí je však zařazeno do kategorie 2 000–4 999 obyvatel (tj. 43,6% z celkového počtu 117 obcí). Statut města má v české části ERN 39 obcí, 2 obcím byl přidělen statut městyse. V polské části spadá do kategorie město 15 obcí a 14 obcí má charakter městsko-venkovské obce. Na území německé části Euroregionu se nachází 29 měst.

Velikostní skupiny obcí k 31. 12. 2011

	Euroregion celkem	v tom		
		česká část	polská část	německá část
Počet obcí celkem	382	215	50	117
v tom s počtem obyvatel:				
do 499	93	93	-	-
500–999	68	64	-	4
1 000–1 999	60	25	1	34
2 000–4 999	81	18	12	51
5 000–19 999	66	12	30	24
20 000–49 999	11	2	6	3
50 000 a více	3	1	1	1
Obyvatelstvo celkem	1 607 021	438 600	576 292	592 129
v tom v obcích s počtem obyvatel:				
do 499	23 843	23 843	-	-
500–999	50 164	46 340	-	3 824
1 000–1 999	87 743	35 425	1 673	50 645
2 000–4 999	271 180	55 680	52 039	163 461
5 000–19 999	581 497	92 933	274 704	213 860
20 000–49 999	351 776	82 374	164 413	104 989
50 000 a více	240 818	102 005	83 463	55 350

Zdroj: ČSÚ, GUS, GENESIS – online Databank

V Euroregionu existuje několik významných regionálních rozvojových center. Na české straně je to krajské stotisícové město Liberec a dále Jablonec nad Nisou. Polskou stranu reprezentuje město Jelenia Góra a německou města Bautzen a Görlitz. Dalšími většími městy jsou na polské straně Bolesławiec a Zgorzelec, na české straně pak skupinu větších měst doplňují Česká Lípa a Semily.

Přehled největších měst v české a polské části ERN

Město	Počet obyvatel	
	2000	2011
Česká část		
Liberec	99 155	102 005
Jablonec nad Nisou	45 428	45 206
Česká Lípa	39 959	37 168
Semily	9 125	8 681
Německá část		
Bautzen	43 353	40 457
Görlitz	61 599	55 350
Polská část		
Jelenia Góra	89 569	83 463
Bolesławiec	42 302	40 119
Zgorzelec	34 302	32 446

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec, Polský statistický úřad, Německý statistický úřad – GENESIS – online datenbank

Trend úbytku počtu obyvatel je možné sledovat ve všech vybraných městech Euroregionu. Na české straně je však tato tendence méně intenzivní s tím, že město Liberec mezi roky 2000 a 2011 zaznamenalo dokonce nárůst počtu obyvatel (o 2,9%). Největší propad počtu obyvatel pak mezi uvedenými roky eviduje město Görlitz (o 10,1%).

V rámci regionu lze identifikovat tzv. vnitřní periferie – tj. oblasti, které jsou vzdálenější od hlavních rozvojových center či nacházející se v horských oblastech. Celá oblast byla rovněž strukturálně postižena zánikem tradičního textilního průmyslu a útlumem pro tento region rovněž typického sklářského průmyslu. Z této strukturální změny se lépe zotavují větší města, venkovské oblasti se snaží využít potenciálu v rozvoji cestovního ruchu.

3.2.6 Rozvoj místních společenství

Politické změny na přelomu 80. a 90. let 20. století vytvořily podmínky pro rozvoj občanské společnosti na obou stranách hranice. Rovněž místní samosprávy získaly opět svoji důležitost a začaly hrát důležitou roli v rozvoji příhraničního území. Byly to právě samosprávy, které stály u počátku přeshraniční spolupráce. Především ze strany obcí z příhraničí existovala nejprve poptávka po „jakýchkoliv kontaktech přes hranici“ vycházející z komunikačního deficitu způsobeného poměrně velkou uzavřeností hranice. Dalo by se říci, že zpočátku hrála roli i určitá míra zvědavosti ve vztahu k „staronovým“ sousedům na druhé straně hranice. Kolem těchto prvních osobních kontaktů pak byla dále rozvíjena myšlenka systematického rozvoje přeshraniční spolupráce včetně její institucionalizace v podobě Euroregionu Nisa.

V devadesátých letech představovalo velmi důležitý impulz pro rozvoj přeshraniční spolupráce mezi obcemi a neziskovými organizacemi představení předvstupního nástroje EU podporujícího přeshraniční spolupráci – programu PHARE CBC. Od roku 1997 začal v rámci tohoto programu fungovat decentralizovaný Fond malých projektů podporující přeshraniční komunální partnerství. O tyto projekty byl a stále je velký zájem. Program PHARE CBC byl po vstupu ČR a Polska do Evropské unie nahrazen iniciativou INTERREG IIIA. V letech 2004-2006 bylo z tohoto programu v české a polské části Euroregionu Nisa podpořeno celkem 87 projektů s celkovým příspěvkem EU ve výši cca 20,5 mil. Kč. Fond malých projektů pokračuje i v současném plánovacím období 2007–2013 v programech přeshraniční spolupráce v rámci cíle EÚS (Cíl 3).

Přeshraniční spolupráce se rozvíjí především mezi obcemi, vzdělávacími institucemi a různými spolky a je zaměřená na rozvoj cestovního ruchu, společné sportovní, kulturní a vzdělávací akce, na setkávání expertů (výměnu zkušeností), v menší míře i na podporu hospodářského rozvoje.

3.2.7 Nezaměstnanost a trh práce

V souvislosti s hospodářskou recesí došlo mezi roky 2008 a 2009 k výraznému zhoršení míry nezaměstnanosti na česko-polském území, zatímco míra nezaměstnanosti v německé části v tomto období paradoxně poklesla. V české části se tak míra nezaměstnanosti zvýšila z evidovaných 7,0% v roce 2008 na 11,2% v roce 2009. V polské části, která obecně trpí větší mírou nezaměstnanosti, došlo ke skokovému nárůstu z 13,9% v roce 2008 na 17,5% v roce 2009.

Vývoj míry nezaměstnanosti v následujících letech (tj. po roce 2009) již na české straně ERN vykazuje pozitivní trend a míra nezaměstnanosti v rámci celého Libereckého kraje pozvolna klesá. V roce 2011 pak její hodnota činila 9,5%, tedy o 1,8 procentního bodu méně než v roce 2009. Stejný vývoj je patrný také ve všech českých okresech s tím, že nejnižší míru nezaměstnanosti v roce 2011 vykázal okres Jablonec nad Nisou (8,5%).

Německá část v obou svých okresech vykazuje po celé sledované období (tj. 2008–2011) pozitivní tendence a míra nezaměstnanosti souvisle klesá. V roce 2011 tak hodnota tohoto ukazatele v okrese Görlitz činila 13,0% a v okrese Bautzen 10,4%.

Situace na polské straně euroregionu již tak jednoznačná není. Kontinuální pokles míry nezaměstnanosti od roku 2009 evidovaly pouze 3 okresy, tj. Bolesławiecki, Kamiennogórski a Zgorzelecki s tím, že nejvýrazněji se míra nezaměstnanosti snížila v okrese Bolesławiecki (o 2,5 procentního bodu). Vývoj v ostatních polských okresech byl spíše kolísavý. Z porovnání údajů v roce 2009 a 2011 však vyplývá, že míra nezaměstnanosti poklesla také v okrese Lubanški, zatímco ve zbývajících okresech (Jeleniogórski, Lwówecki, Złotoryjski) a městě Jelenia Góra došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti (nejvýrazněji o 2,4 procentního bodu v okrese Jeleniogórski).

*Nezaměstnaní a míra nezaměstnanosti v okresech Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa
k 31. 12. 2011*

Okres, město s právy okresu, euroregion	Počet nezaměstnaných celkem	z toho				Míra nezaměstnanosti (%)
		ve věkové skupině			dlouhodobě nezaměstnaní	
		do 24 let	25–54 let	55 a více let		
Česká část ¹⁾						
Česká Lípa	6 519	1 143	4 451	925	2 303	11,2
Jablonec nad Nisou	4 381	870	2 929	582	1 591	8,5
Liberec	8 727	1 707	5 810	1 210	3 240	9,0
Semily	3 659	675	2 463	521	1 349	9,2
Celkem	23 286	4 395	15 653	3 238	8 483	9,5
Německá část ²⁾						
Bautzen	17 594	1 445	11 960	4 189	.	10,4
Görlitz	17 809	1 352	12 431	4 025	.	13,0
Celkem	35 403	2 797	24 392	8 214	.	.
Polská část						
Jelenia Góra, město	3 555	353	2 449	753	1 048	9,6
Bolesławiecki	3 788	771	2 523	494	938	12,6
Jeleniogórski	4 124	457	2 907	760	1 546	21,5
Kamiennogórski	3 248	518	2 225	505	888	21,6
Lubański	4 354	733	3 013	608	1 687	23,3
Lwówecki	3 745	705	2 527	513	1 215	24,5
Zgorzelecki	4 079	755	2 729	595	1 383	12,4
Złotoryjski	4 173	843	2 829	501	1 621	26,4
Celkem ³⁾	31 066	5 135	21 202	4 729	10 326	.
Euroregion						
Celkem ERN	89 755	12 327	61 247	16 181	.	.

¹⁾ zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

²⁾ roční průměr 2011, součty jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů

³⁾ bez obcí z okresů mimo Euroregion

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec

Průměrná hrubá mzda vykazovala podobný trend v české a polské části ERN. Pokud porovnáme mzdy v rámci těchto dvou částí, je zřejmé, že o něco vyšší je mzda v české části ERN (907 EUR v roce 2011, v polské části činí 736 EUR). Tento rozdíl je pravděpodobně ovlivněn vyšší zaměstnaností v zemědělském sektoru, kde jsou platové podmínky obecně horší než v průmyslu. Jednoznačně nejvyšší mzdu však pobírají zaměstnanci v německé části, v roce 2011 to bylo 2 603 EUR. Průměrná mzda v české části pak představovala necelých 40% této mzdy a mzda v polské části 28,3%.

Mira registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2011

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec

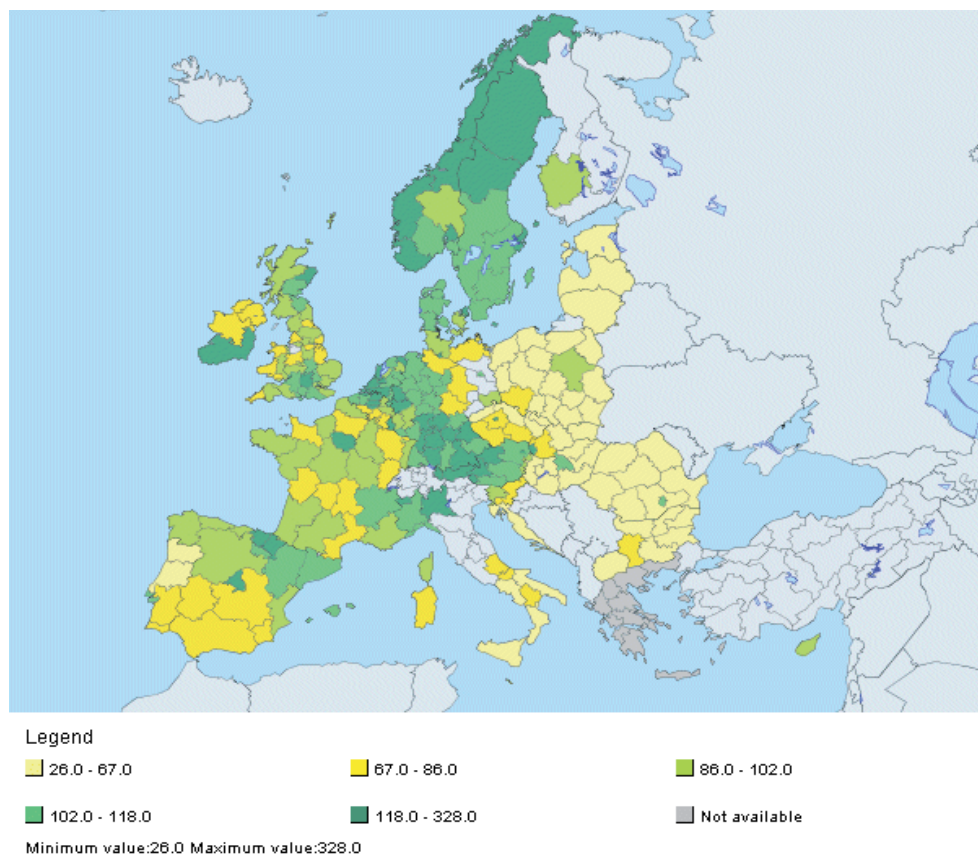
3.3 Hospodářství, podnikatelské prostředí a cestovní ruch

3.3.1 Hospodářská vyspělost (HDP/ob.)

Pro určení hospodářské vyspělosti (i z pohledu kohezní politiky EU) je používán ukazatel hrubého domácího produktu na obyvatele vyjádřený v paritě kupní síly (HDP/ob. v PPS). Z tohoto pohledu je celé území začleněno do cíle Konvergence – tj. hodnota tohoto ukazatele je menší než 75% průměru EU (viz následující mapa). Tyto ukazatele jsou Eurostatem sledovány na úrovni NUTSII (polské území je součástí NUTSII Dolnoslezské, české NUTSII Severovýchod).

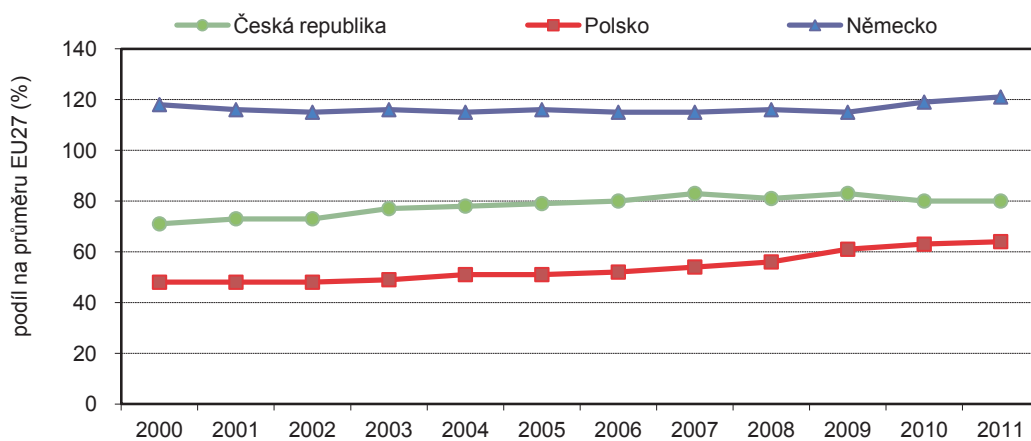
Na hospodářskou vyspělost regionu má zásadní vliv celková hospodářská vyspělost příslušného státu. V tomto ohledu má jednoznačně nejlepší postavení Německo, jehož hrubý domácí produkt na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) v roce 2011 dosahoval 121% průměru Evropské unie. Hrubý domácí produkt na obyvatele vyjádřený v PPS v případě České republiky pak představoval 80% průměru Evropské unie, v případě Polska to bylo 64%. Podíváme-li se na vývojové trendy tohoto ukazatele (znázorněné v následujícím grafu), zjistíme, že se pomyslné nůžky mezi Polskem a Českou republikou začínají postupně zavírat. Jedná se o důsledek odlišného dopadu hospodářské recese posledních let, kdy se v roce 2009 krize Polsku vyhnula. Podobná situace se projevila také v Německu – zatímco do roku 2009 vývoj ukazatele v podstatě stagnuje, od roku 2009 se jeho hodnota postupně navyšuje.

HDP/ob. (PPS, v %, průměr EU27 = 100%) v regionech NUTSII v EU v roce 2010

Zdroj: Eurostat

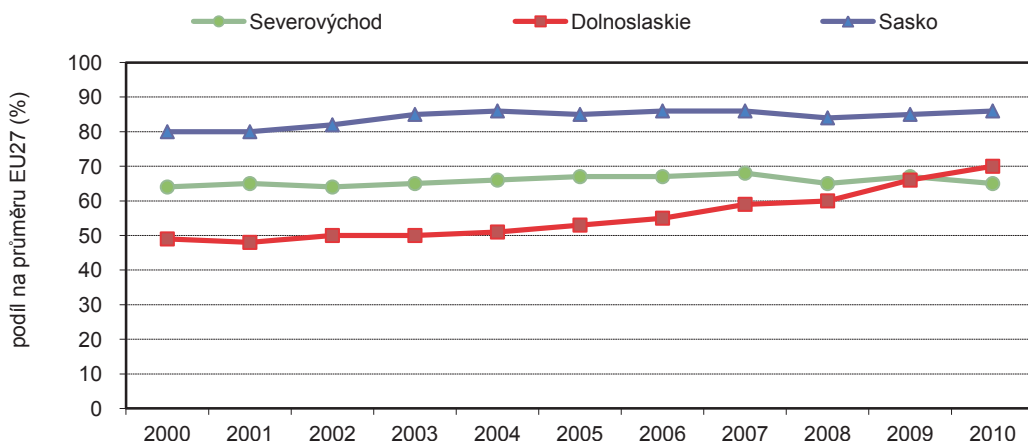
Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS

Zdroj: Eurostat

Z pohledu regionálního hrubého domácího produktu na obyvatele se opět nejlépe umístila německá část ERN. Hodnota sledovaného ukazatele v této části Euroregionu v roce 2010 dosáhla 86% průměru Evropské unie. Výrazně nižší podíl vykázaly zbývající dvě části ERN, tj. hrubý domácí produkt na obyvatele v české části tvořil 65% a v polské části 70% průměru Evropské unie. V roce 2010 tak poprvé tento ukazatel v polské části převýšil jeho hodnotu v české části.

Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS

Zdroj: Eurostat

3.3.2 Struktura regionální ekonomiky

Česká část ERN je historicky průmyslovou oblastí. V minulosti hrál významnou roli těžební průmysl a zpracování nerostných surovin a pak pro sever Čech typický textilní a sklářský průmysl.

V současné době má nejvýznamnější postavení zpracovatelský průmysl. Tradiční textilní průmysl zaznamenal dramatický útlum začátkem 90. let. Sklářský a bižuterní průmysl již nemá tak silné postavení jako v minulosti, nicméně útlum nebyl tak dramatický jako v případě výroby textilu. Velmi silné postavení získal především díky zahraničním investicím automobilový průmysl (výroba dílů a autopříslušenství).

Polská část ERN je z pohledu hospodářství silně diferencována. Pro jižní horskou a podhorskou část je typický cestovní ruch a lázeňství. Sever území je spíše průmyslový doplňován zemědělstvím. Tyto rozdíly se s postupem času ještě více upevňují. Průmyslový rozvoj v okolí měst Boleslawiec a Zgorzelec je zaměřený především na těžbu hnědého uhlí a energetiku. Mezi další průmyslové obory zastoupené v polské části ERN patří stavebnictví, keramický, textilní, metalurgický, strojírenský a elektro-technický průmysl.

Z hlediska zaměstnanosti v jednotlivých hospodářských sektorech bylo nejvíce osob v roce 2011 v rámci ERN zaměstnáno v odvětví služeb (56,6% všech zaměstnaných). Průmysl zaměstnával 38,0 % pracovníků, zbývajících 5,2% osob bylo zaměstnáno v zemědělství.

Pokud se však podíváme na jednotlivé části euroregionu, zjistíme, že primární sektor je z pohledu zaměstnanosti nejvýznamnější v polské části ERN, v roce 2011 v této části uskupení v zemědělství pracovalo 15,4% osob. Naopak v české i německé části představuje primární sektor pouze doplňkové odvětví (2,1%, resp. 2,9%).

*Zaměstnaní podle odvětví ekonomické činnosti v okresech
Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa v roce 2011 (v tis. osob)*

Okres, město s právy okresu, euroregion	Celkem (tis.)	z toho podle odvětví ekonomické činnosti		
		zemědělství, lesnictví a rybolov	průmysl a stavebnictví	služby
		A	B, C, D, E, F	G - U
Česká část ¹⁾				
Česká Lípa
Jablonec nad Nisou
Liberec
Semily
Celkem	199,1	4,2	98,2	95,9
Německá část ²⁾				
Bautzen	137,9	3,9	44,1	89,9
Görlitz	110,0	3,3	30,6	76,2
Celkem	247,9	7,1	74,8	166,0
Polská část ³⁾				
Jelenia Góra, město	23,9	0,3	7,3	16,3
Bolesławiecki	21,6	4,4	9,1	8,1
Jeleniogórski	10,4	1,4	3,5	5,4
Kamiennogórski	9,3	1,8	3,6	3,9
Lubański	11,1	2,6	3,0	5,5
Lwówecki	9,0	2,8	2,5	3,6
Zgorzelecki	23,3	1,9	10,2	11,2
Złotoryjski	8,8	2,8	2,4	3,6
Celkem ⁴⁾	117,4	18,1	41,7	57,7

¹⁾ zdroj: Výběrové šetření pracovních sil; údaje bez promítnutí změn SLDB 2011

²⁾ údaje roku 2010; klasifikace ekonomických činností, revize 2003 (WZ 2003)

³⁾ včetně soukromých zemědělců, ekonomických subjektů s 9 a více zaměstnanci

⁴⁾ bez obcí z okresů mimo Euroregion

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa Liberec

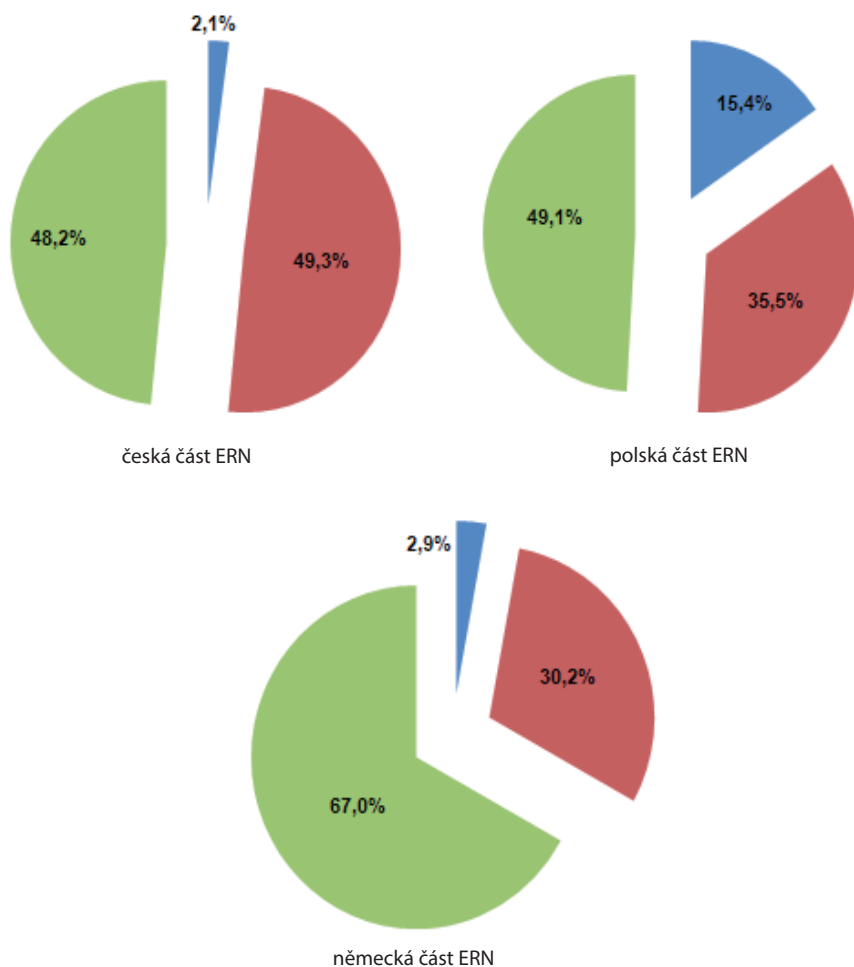
Dominantní postavení na německé (67,0% zaměstnaných) a polské (49,1% zaměstnaných) straně území zastává odvětví služeb. Průmysl je co do zaměstnanosti v těchto částech uskupení až na druhém místě. Opačně je tomu v případě české části.

Zde je pro zaměstnanost klíčovou oblastí sekundární sféra, která v roce 2011 zaměstnávala 49,3% osob. Ve službách pak na české straně Euroregionu pracovalo 48,2% zaměstnaných osob.

Česká část ERN je tedy více průmyslovou oblastí, zatímco na polské straně je stále velmi významným zdrojem zaměstnání zemědělská výroba (vč. lesnictví a rybolovu). To je dáno jednak historickou tradicí a rozdílnými přírodními podmínkami (česká část ERN na rozdíl od větší polské části nezahrnuje tak vysoký podíl úrodnějších nížinatých oblastí). Německá část Euroregionu je zase orientována především na oblast služeb.

Zaměstnanost podle sektorů ekonomiky v ERN

■ zemědělství, lesnictví a rybolov (primér) ■ průmysl stavebnictví (sekundér) ■ služby (terciér)

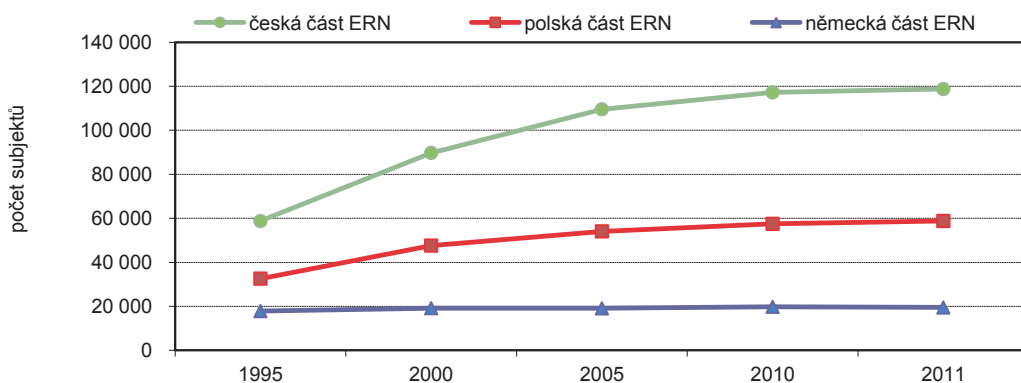
Pozn.: v případě německé části ERN se jedná o údaje roku 2010

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa v Liberci

3.3.3 Podnikatelské a inovační prostředí

V Euroregionu bylo v roce 2011 registrováno celkem 197 075 ekonomických subjektů, z toho více než 60 % v české, necelých 30 % v polské a téměř 10 % připadalo na německou část ERN.⁶

Registrované ekonomické subjekty v české a polské části ERN

Pozn: údaj za rok 1995 v německé části je údaj roku 1996

Zdroj: Ročenka Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa 2011

Počet ekonomických subjektů stoupá především na české straně ERN. V ostatních částech vývoj spíše stagnuje nebo počet subjektů roste jen velmi pozvolna. Naprostá většina subjektů ve všech částech ERN však spadá do kategorie malých podniků s 0-9 zaměstnanci. Ty ovšem hrají rozhodující roli v zaměstnanosti a hospodářské stabilitě.

Obecným problémem je nedostatečná spolupráce podnikatelského sektoru se vzdělávacími a výzkumnými institucemi, i když i na tomto poli je možné v posledních letech pozorovat pozitivní vývoj. Jak Dolnoslezské vojvodství, tak Liberecký kraj vypracovaly regionální inovační strategie, jejichž cílem je vytvoření efektivního regionálního inovačního systému. Tyto strategie jsou již v implementační fázi.

Zejména liberecká Technická univerzita se stala centrem inovací a aplikovaného výzkumu. Liberecký kraj vyslyšel poptávku velkých i menších podniků po kvalifikovaných pracovnících technického zaměření a přišel s iniciativou TechYes propagující technické obory mezi studenty.

⁶ Tento rozdíl může být zapříčiněn i velkým počtem tzv. „spících“ živnostenských oprávnění na české straně, kdy lidé sice vlastní živnostenské oprávnění, ale nepodnikají. Statistiky zohledňující tuto skutečnost ale nejsou dostupné.

Na polské straně jsou v rámci Dolnoslezského vojvodství vědeckovýzkumné aktivity soustředěny především do Wroclawi, kde hraje hlavní úlohu Polytechnika Wroclawska. V polské části ERN (Jeleniogórski podregion) je v rámci regionálního inovačního systému významné především město Jelenia Góra, kde fungují instituce na podporu podnikání.

Je možné rovněž vyzorovat rozvoj kooperačních struktur – např. klášter Ceramika Boleslawiecka snaží se propojit tradiční keramickou výrobu kolem Boleslawce s cestovním ruchem. V polské části hraje rovněž důležitou úlohu průmyslové zóny.

Akademické koordinační středisko zajišťuje rozvoj spolupráce místních univerzit přes hranice.

Shrnutí a hlavní problémy v oblasti hospodářství

V ERN existuje potenciál pro rozvoj inovačně zaměřeného konkurenceschopného hospodářství v podobě existence velkého množství malých a středních podniků, vzdělávacích institucí a výzkumných kapacit. V euroregionu fungují kontaktní centra pro podnikatele, jež jsou výsledkem spolupráce hospodářských komor. Bohužel hospodářské komory mají na polské a české straně ERN nepovinné členství a mají slabší postavení oproti německé komoře.

Na všech stranách existují regionální inovační strategie (RIS) mající za cíl vytvořit regionální inovační systém. Právě v propojení RIS přes hranice spočívá největší příležitost pro růst hospodářství založeného na znalostech. Největšími překážkami rozvoje zůstávají jazyková vybavenost obyvatel, problémy s komunikací a nedostatečné propojení institucí výzkumu a vývoje s podnikovou sférou.

3.3.4 Význam a postavení cestovního ruchu v ekonomice regionu

Pro hospodářství celého regionu je klíčový cestovní ruch. Již nyní má v hospodářství velmi silné postavení (především v oblasti služeb) a stále existuje potenciál pro jeho rozvoj. Celé území patří v rámci svých zemí k turisticky atraktivním regionům. Do polského a českého regionu lákají návštěvníky především hory: nachází se zde část národního parku Krkonoše, turisticky atraktivní jsou rovněž Jizerské hory. Region ale nabízí mimo jiné i zajímavé skalní útvary (skalní města), jeskyně i vodní plochy. V regionu je rovněž soustředěno velké historicko-kulturní bohatství: velké množství hradů, zámků a dalších památek.

I když se může zdát, že jednotlivé části ERN jsou ve snaze přilákat na své území turisty konkurenty, přesto mohou těžit ze vzájemné spolupráce. Pod záštitou euroregionu byla vytvořena přeshraniční síť euroregionálních cyklotras či projekt Nová Hřebenovka. Bylo např. obnoveno železniční spojení Harrachov – Jakuszyce, čímž došlo k vytvoření jedinečné nabídky sjezdového a běžeckého lyžování. Mnoho projektů bylo realizováno v oblasti propagace cestovního ruchu. Existuje tedy přidaná hodnota spolupráce. V Euroregionu Nisa funguje přeshraniční expertní pracovní skupina zaměřená na cestovní ruch a podskupina zaměřená na cyklodopravu. Jedním z cílů

ERN je vytvoření společného prázdninového regionu. Tohoto cíle ale zatím nebylo dosaženo. Je zapotřebí připravit společné turistické nabídky a propojit je s nabídkou přeshraniční veřejné dopravy (společnou jízdenkou).

Atraktivnosti regionu odpovídají i ubytovací kapacity. Celkem se v regionu nachází 1 487 ubytovacích zařízení s více než 75 tisíci lůžky. Nejvíce lůžek v ubytovacích zařízeních na 100 obyvatel se nachází právě v Krkonoších: v okrese Jeleniogórski je to dokonce 23,5 lůžek, na druhé straně Krkonoš v okrese Semily 16,9 lůžek a v okrese Jablonec nad Nisou 9,2 lůžek. Poměrně velké množství lůžek je i v okrese Česká Lípa (8,9 lůžek). V rámci německé části nabízí větší počet ubytovacích kapacit okres Görlitz (3,7 lůžek na 100 obyvatel).

Ubytovací zařízení a počet přenocování v okresech Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa v roce 2011

Okres, město s právy okresu, euroregion	Ubytovací zařízení	z toho		Počet lůžek	Počet přenocování	Kempy
		hotely	penziony			
Česká část ¹⁾						
Česká Lípa	130	16	42	9 207	403 847	9
Jablonec nad Nisou	229	33	107	8 282	.	1
Liberec	74	16	21	6 399	483 972	10
Semily	323	53	129	12 665	.	8
Celkem	756	118	299	36 553	2 149 890	28
Německá část ²⁾						
Bautzen	170	45	27	6 167	645 282	18
Görlitz	210	55	41	10 000	964 017	21
Celkem	380	100	68	16 167	1 609 299	39
Polská část ³⁾						
Jelenia Góra, město	25	12	1	1 698	146 743	1
Bolesławiecki	9	2	1	454	49 371	-
Jeleniogórski	228	41	31	15 309	1 306 462	1
Kamiennogórski	8	3	0	362	15 454	-
Lubański	47	10	6	2 993	406 678	-
Lwówecki	14	3	1	690	48 729	-
Zgorzelecki	10	4	0	793	80 360	-
Złotoryjski	3	1	0	146	19 773	-
Celkem ⁴⁾	351	78	40	22 761	2 082 227	3
Euroregion						
Celkem ERN	1 487	296	407	75 481	.	70

¹⁾ hromadná ubytovací zařízení s minimálně 5 pokoji nebo 10 lůžky, včetně kempů

²⁾ ubytovací zařízení bez kempů, hromadná ubytovací zařízení s kapacitou 8 hostů a více

³⁾ ubytovací zařízení včetně kempů

⁴⁾ včetně obcí z okresů mimo Euroregion

Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních na 100 obyvatel v roce 2011

Ukazatele využití ubytovacích zařízení v okresech Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa v roce 2011

Okres, město s právy okresu, euroregion	Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních na 100 obyvatel	Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních na 100 obyvatel	Přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních na 100 obyvatel
Česká část ¹⁾			
Česká Lípa	8,9	123,4	391,3
Jablonec nad Nisou	9,2	x	x
Liberec	3,8	87,0	284,2
Semily	16,9	x	x
Celkem	8,3	144,4	490,7
Německá část			
Bautzen	1,9	75,2	202,5
Görlitz	3,7	128,8	352,5
Celkem	2,7	101,1	271,8
Polská část			
Jelenia Góra, město	2,0	66,2	175,2
Bolesławiecki	0,5	29,7	54,6
Jeleniogórski	23,5	618,0	2 007,1
Kamiennogórski	0,8	18,2	33,7
Lubański	5,3	188,6	715,4
Lwówecki	1,4	28,7	101,5
Zgorzelecki	0,8	59,4	85,1
Złotoryjski	0,3	33,0	43,3
Celkem ²⁾	3,9	119,4	360,8

¹⁾ hromadná ubytovací zařízení s minimálně 5 pokoji nebo 10 lůžky, včetně kempů

²⁾ včetně obcí z okresů mimo Euroregion

Zdroj: Český statistický úřad, pracoviště Liberec

V polské části je patrná větší koncentrovanost ubytovacích zařízení do oblasti krkonošských horských středisek, severní část polského území již není z pohledu cestovního ruchu tak atraktivní. Naproti tomu je česká část více homogenní – atraktivní je celý Liberecký kraj

Shrnutí a hlavní problémy v oblasti cestovního ruchu

Území ERN je charakteristické vysokou koncentrací přírodního a historicko-kulturního bohatství (např. jedinečná stezka Via Sacra) a je tudíž z pohledu cestovního ruchu velmi atraktivní a to i díky přeshraniční spolupráci. Byly vytvořeny přeshraniční turistické trasy pro pěší, cyklotrasy a běžecké trasy, i když tyto trasy mají rozdílnou kvalitu. Region je poměrně dobře dopravně dostupný, což vytváří dobré příležitosti pro propojení turistických a dopravních nabídek. Rozvoji cestovního ruchu může prospět zlepšení dopravní obslužnosti pro cykloturisty a turisty, v zimním období pro běžkaře. Další potenciál skýtá rozvoj specifických forem cestovního ruchu, které povedou k využití mimosezónnosti či snaha turisticky využít nová místa a oblasti, což by ulehčilo tradičně exponovaným místům.

I přes rozdílné představy o rozvoji strategie cestovního ruchu v jednotlivých zemích existuje potenciál pro zvýšení vzájemné informovanosti o nabídkách v cestovním ruchu přes hranice. K tomu mohou být využity nové trendy, např. mobilní aplikace. Fungující destinační managementy mají svůj marketing na vysoké úrovni, existuje však i nadále prostor pro lepší spolupráci přes hranice (koncepční i projektové).

Největší slabinou oblasti cestovního ruchu je především nedostatečná kvalita služeb a chybějící produkty cestovního ruchu, což může mít za následek odliv návštěvníků. Některé oblasti nedisponují dostatečně vyvinutou infrastrukturou cestovního ruchu. Velkou překážku rozvoje spolupráce v cestovním ruchu je jazyková bariéra a z ní vyplývající nedostatečná propagace produktů v jednotlivých jazycích.

3.3.5 Energetika

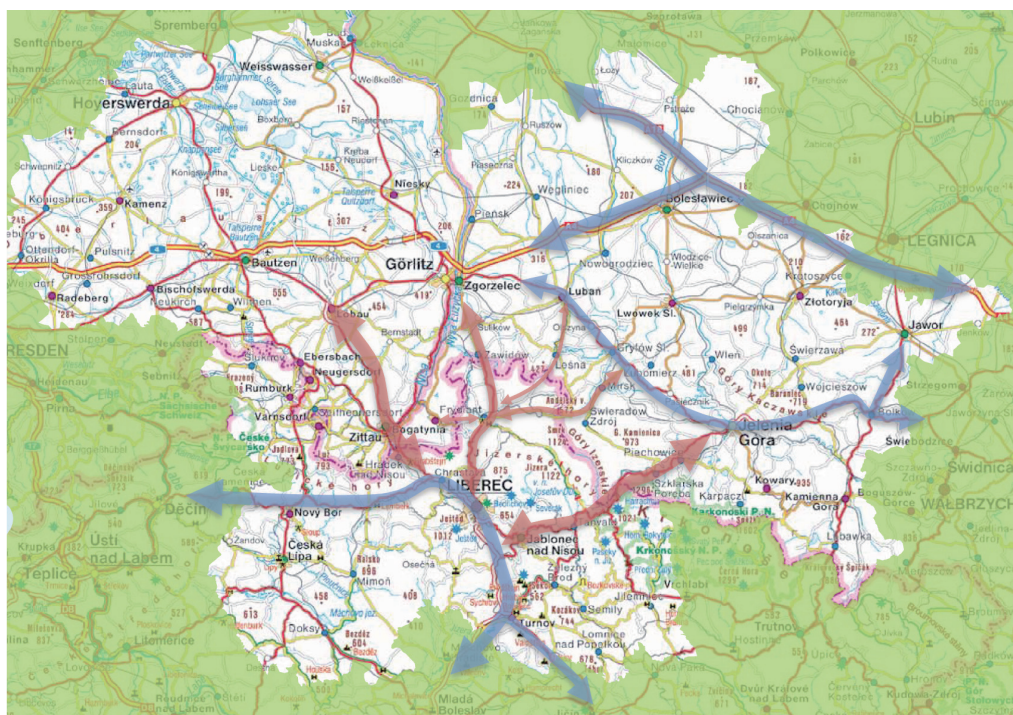
V Euroregionu Nisa již existují vazby a spolupráce mezi subjekty a agenturami v energetické oblasti. Tato spolupráce již přinesla určité výsledky ve formě společných projektů, konferencí a jednání, nicméně je zapotřebí stávající spolupráci zintenzívnit a přizvat další subjekty a instituce k řešení témat týkajících se oblastí energetiky. V tomto smyslu zde existuje velký prostor pro hledání stejných zájmů a priorit, nových a dlouhodobých kontaktů na všech 3 stranách euroregionu.

3.4 Dopravní dostupnost

Dopravní spojení je klíčovým předpokladem pro rozvoj přeshraniční spolupráce. Česko-polské území se nachází v oblasti s poměrně hustou dopravní sítí, která je velmi dobře napojená na sousední Sasko (především polská část skrze dálnici A4).

Dříve existující dopravní omezení v podobě hraničních kontrol a možnosti překračovat státní hranici jen na k tomu určených místech (hraničních přechodech) bylo odstraněno vstupem obou zemí do schengenského prostoru na konci roku 2007. Propojení české a polské části tak negativně ovlivňují především geografické překážky – výskyt nejvyššího pohoří Krkonoš a na ně navazujících Jizerských hor, které kopíruje státní hranici. Hranice procházející hřebenem Krkonoš a Jizerských hor pak klesá do nížiny Frýdlantska a až k Hrádku nad Nisou nepředstavuje geografickou bariéru. To má vliv i na propojení obou částí ERN. Na území ERN se nachází v podstatě jen jedna dopravní tepna procházející Krkonošemi – silnice přes Harrachov/Jakuszyce. Toto propojení ale nabývá na důležitosti – podařilo se zrekonstruovat i bývalou železniční trať Harrachov – Sklářská Poreba a tím obnovit i železniční spojení.

Obr.: Dopravní spojení mezi českou a polskou částí ERN

Legenda: Přeshraniční dopravní spojení

Národní dopravní tah

Druhým významných přeshraničním dopravním směrem je napojení Frýdlantského výběžku na polské území. Na tomto území již neexistují přírodní bariéry, proto je toto napojení daleko hustší. Existují spojení Frýdlant – Swieradów Zdrój, Frýdlant – Leśna, Frýdlant – Bogatynia a nejdůležitější spojením je pak Frýdlant – Zawidów – Zgorzelec.

Dalším významným spojením je směr Liberec – Hrádek nad Nisou – Kopaczów – Zittau. Na tomto úseku se pracuje na dokončení zkapacitnění silničního spojení. Charakter tohoto napojení je spíše česko-německý, i když protíná polské území. Cílem je napojení na německou dálnici A4 po nově budované silnici B178 na německém území a hlavní dopravní tepnu Dresden – Bautzen – Görlitz – Zgorzelec – Bolesławiec – Wrocław.

Z výše uvedené mapy je patrné mnohem lepší dopravní napojení české části na národní dopravní síť (dálniční spojení do Prahy), zatímco na polské straně je toto napojení velmi dobré pouze pro severní část území. Samotná centrální oblast (Jelenia Góra) má napojení poměrně horší.

3.4.1 Hraniční přechody

Překračování hranic je po vstupu do schengenského prostoru regulováno především dopravními omezeními (především v silniční dopravě) a rovněž omezeními ochrany přírody (v turistickém ruchu – dříve přechody na turistických stezkách). Přehled přeshraničních spojení (dřívějších hraničních přechodů) zobrazuje následující tabulka:

Hraniční přechody v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

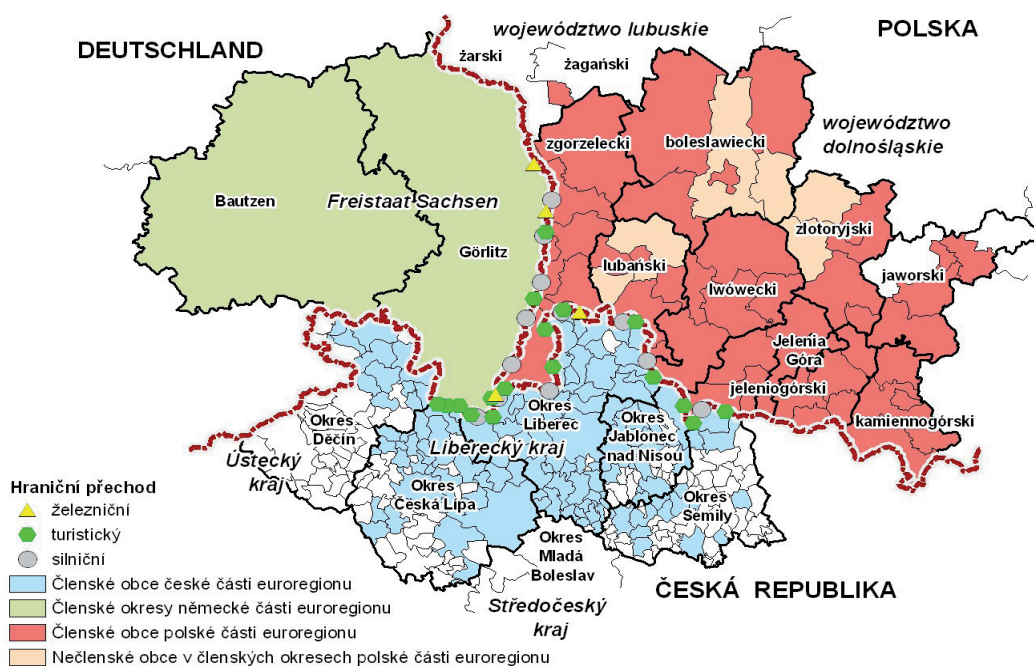
Název	Druh	Název	Druh
ČR - Polsko			
Andělka - Lutogniewice	T	Jizerka - Orle	T
Černousy/Ves - Zawidów	T	Kunratice - Bogatynia	S
Frýdlant v Čechách - Zawidów	Ž		
Habartice - Zawidów	S	Nové Město pod Smrkem - Czerniawa Zdrój	S
Harrachov - Jakuszyce	S	Smrk - Stóg Izerski	T
Harrachov - Polana		Srbská - Miłoszów	S
Jakuszycka	T		
Hrádek nad Nisou - Porajów	S	Višňovská - Wigancice Zytawskie	T
Jindřichovice pod Smrkem - Świecie	T	Vosecká Bouda (Tvarožník) - Szrenica	T
ČR - SRN			
Dolní Světlá - Jonsdorf	T	Krompach - Jonsdorf	T
Dolní Světlá - Waltensdorf	T	Krompach - Oybin/Hain	T
Hrádek nad Nisou - Hartau	T	Petrovice - Lückendorf	S
Hrádek nad Nisou – Neu Hartau	T	Petrovice (Lví buk) – Lückendorf (Forsthaus) / Rin	T
Hradec nad Nisou - Zittau/Žitava	Ž		

Název	Druh	Název	Druh
SRN - Polsko			
Görlitz - Zgorzelec	S	Horka - Wegliniec	Ž
Görlitz - Zgorzelec	Ž	Ludwigsdorf - Jedrzychowice	S
		Ostritz - Krzewina Zgorzelecka	T
Görlitz (Altstadtbrücke) - Zgorzelec	T	Zittau - Porajów	S
Hagenwerder - Radomierzycze	S	Zittau - Sieniawka	S
T = turistický; S = silniční; Ž = železniční			
Zdroj: www.kraj-lbc.cz/public/doprava			

Zdroj: www.kraj-lbc.cz/public/doprava

Nejcennější přírodní lokality na hranicích zůstávají i nadále v přísném ochranném režimu ochrany a vstup do těchto lokalit a překračování státní hranice jsou možné pouze po značených trasách a nelze sem ani vjíždět motorovými vozidly mimo silnice a místní komunikace (CHKO Jizerské hory a I. zóna Krkonošského národního parku).

Hraniční přechody v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Zdroj: Český statistický úřad, Krajská správa v Liberci

3.4.2 Silniční doprava

Obě části ERN disponují hustou silniční sítí. Výjimku tvoří horské oblasti. Pro obě strany je rovněž typický horší technický stav silnic nižších tříd a místních komunikací vč. mostů a je zapotřebí do obnovy této infrastruktury dále investovat. Situaci ještě zhoršily bleskové povodně, které oblast postihly v létě 2010.

Přeshraniční silniční spojení je shrnuto v následující tabulce. Se vstupem do schengenského prostoru upravují přejezdy hranic již jen dopravní omezení (upravená dopravními značkami). Prostupnost hranic se tak vstupem do Schengenu zvýšila. Stanovení dopravního režimu na dotčených komunikacích je výsledkem jednání zodpovědných orgánů na obou stranách hranice.

Od 21.12.2007 se zvýšila propustnost silničního spojení Hrádek nad Nisou – Porajów pro vozidla do 12 tun vč. rozšíření propustnosti o autobusy. V roce 2008 došlo ke zvýšení tonážní propustnosti silničního spojení do Polska v Habartcích pro vozidla do 12 tun. V roce 2010 bylo zprovozněno další přeshraniční spojení do Polska po silnici č. III/0353 v Černousích směrem k jezeru Witka.

Přeshraniční spojení na území Libereckého kraje

Místa průtůků státních hranic		Země	Specifikace		Průjezdnost vozidel
Krompach	Jonsdorf	SRN	III/27017	-	do 3,5 tuny
Petrovice	Lückendorf	SRN	II/270	S 132	do 3,5 tuny + BUS
Hrádek nad Nisou	Porajów	Polsko	I/35	1026	do 12 tun + BUS
Kunratice	Bogatynia	Polsko	III/03511	352	do 6 tun + BUS
Černousy - Ves	Zgorzelec - Spytków	Polsko	III/0353	-	do 3,5 tuny
Habartice	Zawidów	Polsko	I/13	355	do 12 tun + BUS
Srbská	Miloszów	Polsko	III/2918	12367	do 3,5 tuny + BUS
Nové Město pod Smrkem	Czerniawa Zdrój	Polsko	II/291	361	do 6 tun + BUS
Harrachov	Jakuszyce	Polsko	I/10	3	bez omezení

Zdroj: Liberecký kraj, odbor dopravy

Propustnost státních hranic na území Libereckého kraje se prozatím nepodařilo změnit v možnost překračování státních hranic všemi motorovými vozidly bez tonážního omezení na silniční síti. Liberecký kraj, jako dopravní úřad příslušný pro rozhodnutí o dopravním značení na silnicích I. třídy, se v roce 2010 přiklonil ke zrušení jakýchkoli omezení na silnici č. I/35 a na silnici č. I/13, průjezdnost přes státní hranici je však omezena dopravním značením na polském území.

Pouze jedno přeshraniční silniční spojení do Polska bez tonážního omezení (Harrachov – Jakuszyce) není zejména z hlediska regionální dopravy dostačující. Výstavbu nového silničního propojení silnice č. I/35 přes polské území s německou silnicí

B 178 pro motorová vozidla bez tonážního omezení se dosud stále nepodařilo zcela dokončit.

Shrnutí a hlavní problémy v oblasti silniční dopravy

Území ERN je charakteristické poměrně hustou dopravní sítí, jejíž kvalita se postupně zlepšuje. I přes to v důsledku nedostatečného financování v historii přetrvává potřeba velkých investic do zkvalitnění této sítě (především mostů a některých silnic). V ERN funguje dlouholetá spolupráce dotčených subjektů o čemž svědčí i existence třístranné Koncepce rozvoje dopravy a mapy silničních investic. Velkou kvalitativní změnou v oblasti silniční dopravy bylo rozšíření schengenského prostoru. Rozdílné správní systémy však vyžadují další rozvoj spolupráce. Důležité bude rovněž zajištění dostupných prostředků pro investice z evropských a národních dotačních programů.

3.4.3 Železniční doprava

V železniční dopravě existují v současné době tři přeshraniční spojení. Prvním železničním spíše česko-německým spojením je žel. trať č. 089 Hrádek nad Nisou – Žitava přes polské území. Polský úsek je ovšem ve velmi špatném technickém stavu a rychlost vlaků je tu omezena na 30 km/hod. Snahy Svazku měst Malý trojúhelník Hrádek nad Nisou-Bohatynia-Zittau o zřízení zastávky v polském Porajówě zatím nebyly naplněny.

Déle existuje přeshraniční spojení Frýdlant, Černousy – Zawidów na železniční trati č. 037. Toto spojení je ovšem využíváno pouze pro nákladní přepravu. V roce 2010 došlo k obnovení železničního spojení na trati Harrachov – Jakuszyce – Szklarska Poreba. Tato trať je významná především pro rozvoj cestovního ruchu.

3.4.4 Veřejná doprava

V rámci Euroregionu Nisa již od roku 2004, kdy obě země vstoupily do EU, došlo na základě dohody dopravců k zavedení společné jízdenky (EURO-NEISSE/EURO-NY-SA/LIBNET+). Ta umožňuje za jednotný tarif cestovat po všech stranách Euroregionu. Tato jízdenka se nadále vyvíjí a v současné době je již zavedená mezi cestujícími ze všech stran hranice.

V roce 2009 bylo prodáno na české straně 1879 jízdenek pro jednu osobu a 2035 skupinových jízdenek pro max. pět osob. Na polské straně to bylo 3898 samostatných a 232 skupinových jízdenek. Prodej všech druhů jízdenek v obou částech euroregionu vykazoval rostoucí tendenci⁷.

⁷ Zdroj: Prezentace z konference Rámcové podmínky veřejné dráží a autobusové dopravy v Trojzemí a předpoklady pro další rozvoj jízdenek EURO-NISA/LIBNET, Bolesławiec, 26.5.2011

Území, na kterém platí společná jízdenka EURO-NYSA/LIBNET+

Zdroj: ZVON

Shrnutí a hlavní problémy v oblasti železniční a veřejné dopravy:

V Euroregionu existuje velmi hustá železniční síť, která i přes nedostatek investic v druhé polovině min. století stále zůstává konkurenceschopným druhem dopravy (především veřejné). I přes různé dopravní systémy se podařilo díky spolupráci všech zainteresovaných subjektů vytvořit společnou dopravní nabídku – euroregionální jízdenku. Tato dopravní nabídka by mohla být ještě lépe využita skrze propojení s nabídkami v oblasti cestovního ruchu. Rovněž se podařilo obnovit historické dopravní spojení na trase Harrachov – Sklarska Poreba. I nadále však existuje potenciál pro zkvalitnění stávajících a vznik nových propojení (především napojením polské části ERN na trať Zittau – Hrádek nad Nisou a výhledově i obnovením osobního provozu na trati Černousy – Zawidów – Zgorzelec).

3.5 Životní prostředí

Území Euroregionu Nisa patřilo v 80. letech 20. století k jednomu z nejznečištěnějších oblastí středoevropského regionu (bylo součástí tzv. Černého trojúhelníku). Od začátku devadesátých let 20. století však v tomto ohledu byl vykonán velký kus práce směrem k odstranění následků ekologických zátěží a především k obnově čistoty ovzduší a vod. Velmi důležitou úlohu v tomto procesu hrála přeshraniční spolupráce. Vzhledem k charakteru znečištění se jednalo o nezbytnou nutnost. V Euroregionu fungují již od roku 1993 pracovní skupiny Lesy a Voda – Čistá Nisa.

K výraznému zlepšení stavu životního prostředí došlo hlavně díky útlumu těžby hnědého uhlí v německé Lužici a modernizaci elektrárenských zařízení (především elektrárna v polském Turówě). Došlo rovněž k útlumu a modernizaci výrobních provozů. V oblasti vod sehrály pozitivní roli investice do kanalizací a čistíren odpadních vod.

3.5.1 Ochrana přírody

Území euroregionu je velmi bohaté na přírodně výjimečná území, která se těší ochraně. Na území ERN se nachází dva národní parky: Krkonošský národní park leží přímo na hranici mezi oběma částmi ERN, národní park České-Saské Švýcarsko pak na hranicích ČR a Sasko.

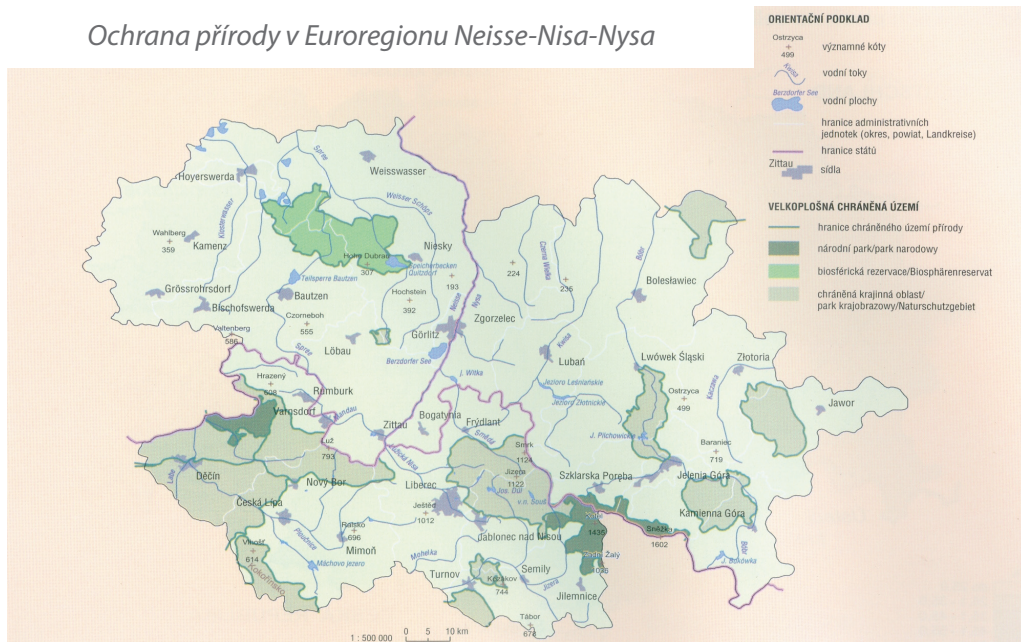
Dále pak existují na území ERN následující chráněná území:

- V české části ERN: 5 chráněných krajinných oblastí, 8 národních přírodních památek, 8 národních přírodních rezervací, 37 přírodních rezervací a 63 přírodních památek.
- V polské části ERN: 1 národní park, 7 chráněných krajinných oblastí, 17 přírodních rezervací, 8 krajinné rezervace a 639 přírodních památek.
- V německé části ERN (Sasko): 1 národní park, 1 biosférická rezervace, 3 přírodní parky, 215 přírodních rezervací, 178 chráněných území.

Co se týče výdajů na ochranu životního prostředí, ty jsou od roku 2004 nejvyšší na německé straně ERN. Objem investic v polské část pak výdaje v české části převyšoval až do roku 2008, od roku 2009 je do životního prostředí více investováno v české části. V roce 2011 v úhrnu za ERN činily výdaje na ochranu životního prostředí 236 mil EUR⁸ s tím, že 57% těchto investic bylo realizováno v německé části uskupení. Vývoj objemu investic na ochranu životního prostředí v rámci sledovaného období však ve všech částech ERN spíše kolísá.

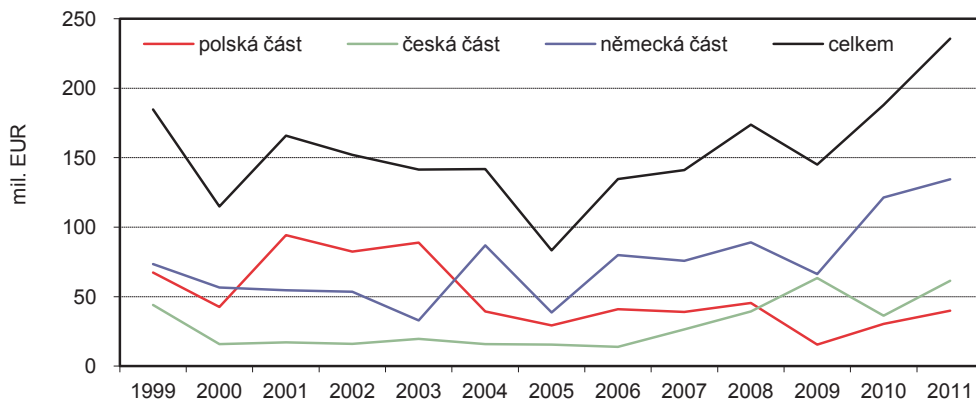
⁸ Pro všechny části přepočteno podle kurzu roku 2011

Ochrana přírody v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Zdroj: Atlas životního prostředí Libereckého kraje, 2008

Investice na ochranu životního prostředí (mil. EUR)

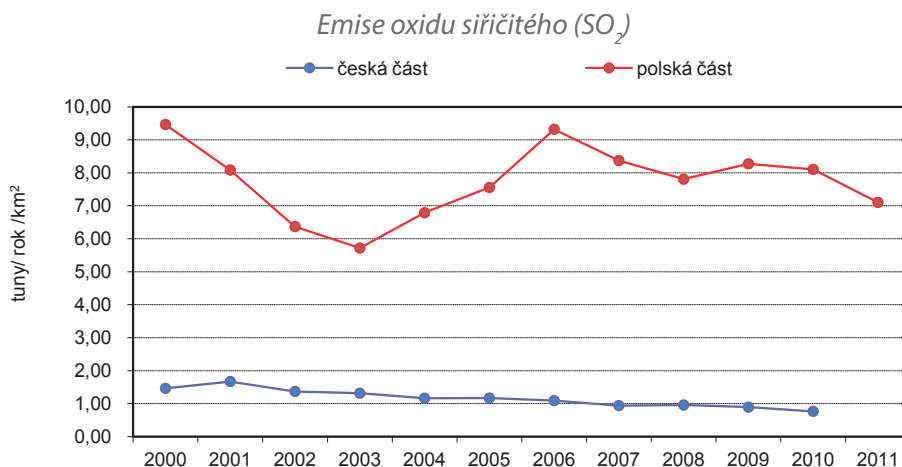
Zdroj: ČSÚ, GUS, Německý statistický úřad v Kamenz

3.5.2 Znečištění ovzduší

Vzhledem k absenci dat o znečištění ovzduší za německou část ERN, budou v této kapitole uvedena pouze data za polskou a českou stranu.

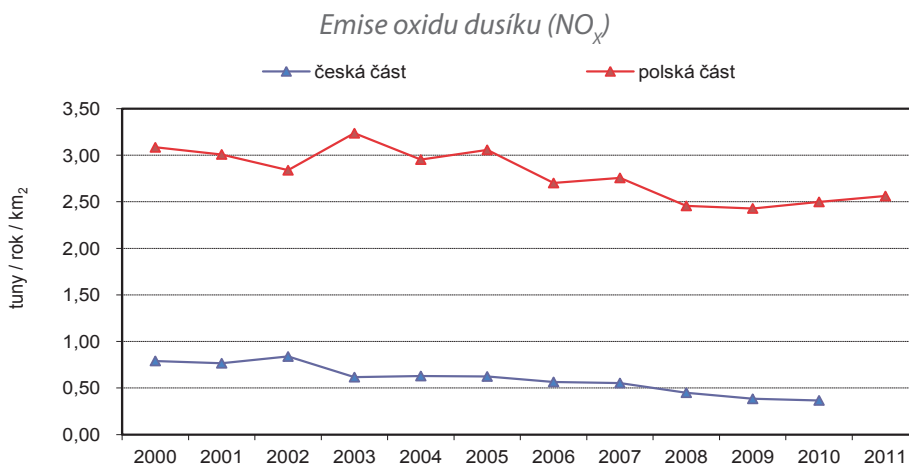
Mezi základní sledované látky vypouštěné do ovzduší patří oxid siřičitý, oxid uhelnatý a oxid dusíku. Obecně lze konstatovat, že emise škodlivin do ovzduší jsou několikanásobně vyšší v polské části ERN a to především vlivem uhelné elektrárny Torów. Výjimku tvoří oxid uhelnatý.

Zatímco emise oxidu siřičitého v české části ERN dosahují jen zlomku polských hodnot a vykazují klesající tendenci, na polské straně došlo k dramatickému snížení emisí SO_2 na konci 90. let (díky odsíření elektrárny Turów). Emise SO_2 se od té doby pohybují mezi 5,7 a 9,5 tunami na km^2 . V roce 2010 vykazovala česká strana emise SO_2 ve výši 0,77 t/ km^2 , polská strana v roce 2011 evidovala 7,10 t/ km^2 .

Zdroj: ČSÚ, Polský statistický úřad – pracoviště v Jelenie Goře

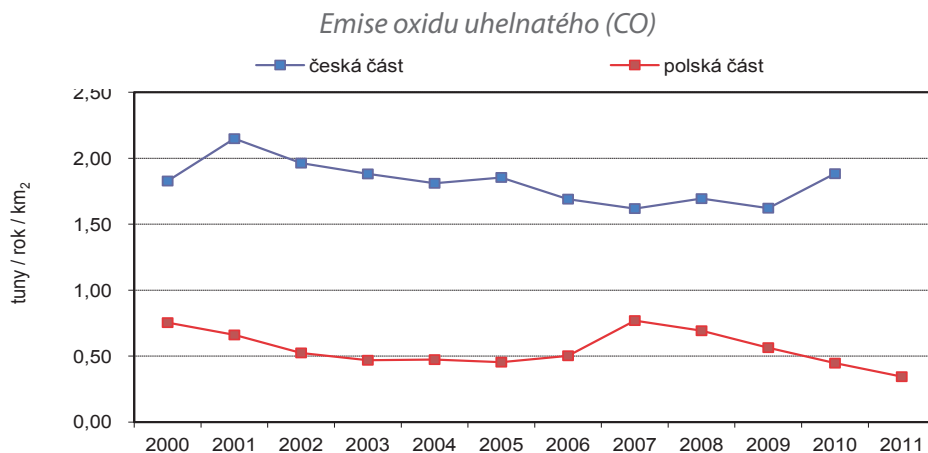
O něco vyrovnanější je situace v emisích oxidů dusíku. I když i zde dosahovala větších hodnot polská část (2,56 t/ km^2 v roce 2011 proti českým 0,37 t/ km^2 v roce 2010), emise NO_x vykazovaly na obou stranách klesající tendenci.

Zdroj: ČSÚ, Polský statistický úřad – pracoviště v Jelenie Goře

Opačná situace existuje v případě emisí oxidu uhelnatého, kde vyšší hodnoty vykazuje česká strana ERN. S mírnými výkyvy jsou klesající tendence vývoje emisí toho-

to znečišťovatele patrné na obou stranách uskupení. V roce 2010 produkovala česká strana 1,88 t/km², polská strana v roce 2011 pouhých 0,34 t/km².

Zdroj: ČSÚ, Polský statistický úřad – pracoviště v Jelenie Goře

3.5.3 Čistota vod

Díky spolupráci a realizaci mnoha úspěšných projektů zaměřených na čištění odpadních vod se podařilo zlepšit kvalitu vody v Lužické Nise a vrátit do řeky život. Pro udržení kvality je zapotřebí koncepčně pokračovat v těchto aktivitách neboť především venkovské čištění odpadních vod stále ještě zcela nedopovídá stavu technologií. Jako reakce na potenciální hrozby v podobě povodní či ekologických havárií byl vytvořen hlásný systém, který ovšem vyžaduje zlepšení, aby byl schopen pružnější reakce. I přes realizaci společných projektů se stále nedaří zcela omezit výskyt invazních druhů rostlin v krajině kolem Nisy a obnovit tak původní ekosystém. Neudržitelné rozšíření neofytů může na určitých místech zcela potlačit původní vegetaci a představovat velké nebezpečí pro chráněné lokality NATURA 2000. Spolupráce při odstraňování neofytů je téměř nutností. Spolupráce by byla rovněž velmi užitečná v ochraně chráněných lokalit soustavy NATURA 2000 či v naplňování evropské rámcové směrnice o vodách. Lužická Nisa skýtá velký potenciál pro turistické využití, který je zatím minimálně využíván, nicméně v tomto ohledu je nutné dbát na maximální ochranu přírody.

Soustavu NATURA 2000 v roce 2011 na české části ERN tvořilo 51 evropsky významných lokalit o rozloze 42 309 hektarů a 3 ptačí oblasti rozkládající se na 34 174 hektarů. Polskou soustavu NATURA 2000 reprezentují údaje za Dolnoslezské vojvodství. Mezi evropsky významné lokality tak bylo zařazeno 353 197 hektarů tohoto území a ptačí oblasti se rozprostíraly na 292 105 hektarech. Německé území ERN v roce 2011 disponovalo 82 evropsky významnými lokalitami a 27 ptačími oblastmi.

3.5.4 Lesy

Mezi zainteresovanými partnery existuje dlouhodobá spolupráce a výměna zkušeností. Díky této spolupráci se do značné míry podařilo odstranit následky silného poškození lesů z minulosti a obnovit tak jejich stav. Vzájemná důvěra a srovnatelná odbornost lesníků vytváří dobré předpoklady pro další rozvoj spolupráce i na projektovém základě. Bude ovšem potřeba reagovat na hrozící změny ve správním uspořádání péče o lesy na jednotlivých stranách ERN. Pro usnadnění spolupráce mezi jednotlivými partnery bude potřebné podpořit jazykové vzdělávání odborných pracovníků a umožnit výměnu praktických zkušeností. Do popředí se také dostává rozdílný přístup lesníků a ochránců přírody k lesním fondům. Nalezení konsenzu mezi všemi důležitými aktéry ohledně využití lesů a ujasnění si základních pilířů jejich udržitelného využívání je důležité nejen na úrovni národní, ale i v rámci celého Euroregionu. Důležité bude rovněž větší zapojení veřejnosti do péče o lesy. Důležitou roli tak bude hrát vzdělávání a výchova.

Lesní pozemky se v roce 2011 v Euroregionu Nisa rozprostíraly na území 530 087 ha – lesy na polské straně tvořily 43,6%, německé 29,8% a české 26,5% této rozlohy. Podíl lesů v Libereckém kraji je však ve srovnání s podílem v úhrnu celé České republiky (tj. 33,7%) výrazně nadprůměrný, když činí 44,4%.

3.6 Bezpečnost

3.6.1 Krizové řízení

V ERN existují zavedené struktury spolupráce v oblasti krizového řízení. Tyto struktury v minulosti iniciovaly mezivládní právní úpravu koordinace a společných zásahů, nicméně je stále zapotřebí tento systém zpružnit a zefektivnit pro přeshraniční realitu. Konají se společná cvičení, konference. Existuje prostor pro zvýšení povědomí o bezpečnosti mezi širokou veřejností a opatření v oblasti prevence rizik. Hlavním úkolem je uvedení v život společného zásahového dokumentu a iniciace potřebných dodatečných legislativních změn.

3.6.2 Zdravotnické záchranné služby

V ERN existuje dobrá spolupráce záchranných služeb založená na společné dohodě. Záchranáři se účastní společných odborných konferencí, školení a cvičení. Přes všechna tato pozitiva nadále přetrvává potřeba společného (zejména jazykového) vzdělávání a dovybavení středisek kompatibilní technikou. Hlavní překážky pro přeshraniční spolupráci jsou legislativního charakteru. Absence mezivládní dohody na česko-polském pohraničí neumožňuje běžnou spolupráci (upravena je spolupráce

pouze při mimořádných událostech). Je proto potřeba iniciovat úpravu národních pravidel tak, aby umožnila v příhraničním území optimální využití zdrojů. Velkou příležitostí je uzavřená německo-polská mezivládní dohoda. Její uvedení do praxe však bude vyžadovat mnoho úsilí a času. V tomto roce (2013) byla rovněž uzavřena česko-německá rámcová dohoda.

3.6.3 Veřejné zdraví

Na poli veřejného zdraví bylo v minulosti dosaženo velmi dobrých výsledků. Jedná se především o systematickou výměnu informací o infekčních a respiračních onemocněních a kvalitě koupacích vod. Do budoucna bude potřeba udržet nastavené systémy spolupráce a zajistit informace ze všech stran ERN a zajistit větší propagaci dostupných informací.

3.7 Kultura a vzdělávání

3.7.1 Vzdělávání

Vzdělanostní struktura příhraničních oblastí je obecně méně příznivá oproti centrálním oblastem. Platí to i v případě ERN, kde převažuje obyvatelstvo se základním vzděláním, vyučením či středním vzděláním bez maturity. Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil dosáhl v české části ERN (LK) podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva staršího 15 let v roce 2011 12,0%. V polské části (podregion Jeleniogórski) mělo vysokoškolské vzdělání 12,2% obyvatel a v německé 24,6%.

Česká republika i Polská republika se vyznačují koncentrací kvalitních vzdělávacích institucí v centrálních oblastech (hlavních městech) či významných regionálních centrech (především Praha, Varšava, Wrocław). V důsledku toho jsou příhraniční oblasti, co se týče nabídky především vysokoškolského vzdělání, znevýhodněné. Mnoho studentů tudíž kvůli vysokoškolskému studiu opouští území ERN. Vzhledem k tomu, že ve větších městech lze najít vhodnější pracovní uplatnění a lepší platové ohodnocení, někteří absolventi v místě studia zůstávají i po jeho skončení.

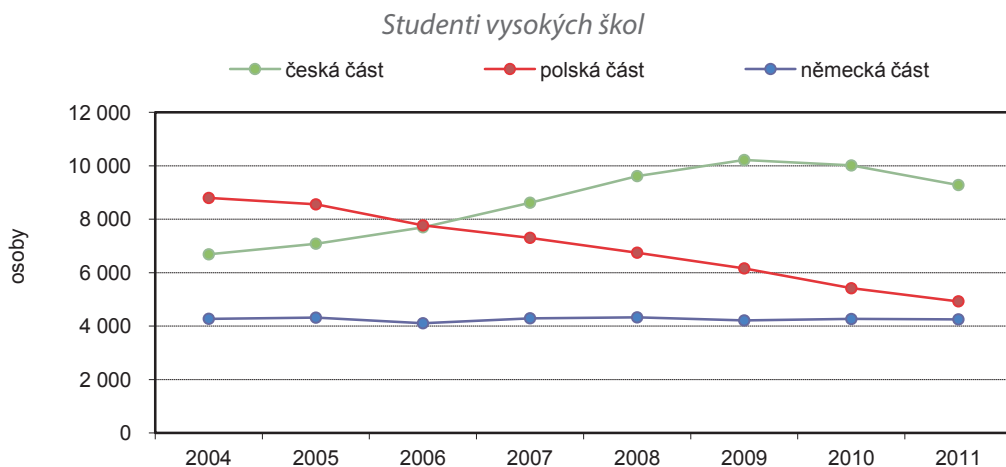
I přes tyto skutečnosti je možné zaznamenat této oblasti pozitivní trendy. V roce 2011 v regionu sídlilo 6 vysokých škol (1 v české, 2 v polské a 3 v německé části ERN). Mimo to zde před několika lety započal významný trend, kterým je otevírání poboček velkých univerzit, čímž dochází k rozšíření nabídky studijních oborů či možností dálkového studia.

V ERN je na velmi dobré úrovni spolupráce stávajících vysokých škol, která funguje již od samotného založení ERN na počátku 90. let. Spolupráci vysokých škol řídí Akademické koordinační středisko v Euroregionu Nisa (ACC). Od roku 2001 také fun-

guje unikátní projekt společné „virtuální“ Univerzity Nisa, kde studenti bakalářského studia studují každý ze tří ročníků na jedné z partnerských univerzit v ČR, Polsku a Německu.

Závažným problémem je nesoulad poptávky na trhu práce s učitelskými a studijními obory. Zástupci firem si často stěžují na nedostatek kvalitních lidských zdrojů především v technických profesích. I v tomto ohledu se však již vyskytly první iniciativy.

Zájem o studium vysokých škol reprezentuje níže uvedený graf. Počet studentů v české části rostl až do roku 2009, poté se počet studentů začal snižovat. Naopak polská část ERN vykazuje po celé sledované období jednoznačně klesající trend, od roku 2004 se počet studentů polských vysokých škol snížil o téměř 60%. Vývoj v německé části v podstatě stagnuje a počet studentů se významně nemění.

Pozn.: v české části – vysokoškolští studenti celkem (vč. zahraničních); studenti veřejných i soukromých vysokých škol

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání, GUS, Německý statistický úřad v Kamenzi

V území fungovalo v roce 2011 celkem 513 základních škol, které navštěvovalo 80 509 žáků. Počet základních škol i žáků v dlouhodobě klesá v české a polské části ERN. Naopak vývoj na německé straně je reprezentuje pokles počtu škol, ovšem počet žáků začal nepřetržitě klesat až od roku 2007.

Shrnutí a hlavní problémy v oblasti vzdělávání

V Euroregionu Nisa již od jeho vzniku funguje strukturovaná spolupráce vysokých škol koordinovaná Akademickým koordinačním střediskem. Rozvinula se i spolupráce dalších vzdělávacích institucí. Tato spolupráce vedla k mnoha unikátním projek-

tům a k vytvoření nabídek společného vzdělávání (Univerzita Nisa, IHI Zittau, dvojja-zyčné školky a školy). Největší překážkou vytvoření společného vzdělávacího prostoru v tomto multikulturním regionu jsou jazykové bariéry a závislost na financování prostřednictvím pouze dvoustranných projektů. V rámci rozdílných vzdělávacích systémů existuje snaha vytvořit euroregionální kompetence, které umožní efektivní zapojení absolventů do přeshraničního trhu práce.

3.7.2 Knihovny

Knihovny mají díky bezprostřednímu kontaktu s obyvateli své nezastupitelné místo v kulturním životě obyvatel ERN. Díky spolupráci hrají i roli zprostředkovatele informací z druhé strany hranice. Hlavním limitujícím faktorem je jazyková bariéra. Vzájemné propojení může zpřístupnit obrovských zdroj informací. Kulturní akce a společné publikace mohou přispět k posílení euroregionální kulturní identity obyvatel. Při rozvoji spolupráce však bude nutné reflektovat probíhající demografické změny i stav veřejných financí. Území Euroregionu Nisa disponuje celkem 505 veřejnými knihovnami. Většina z nich se nachází na české straně uskupení (211 zařízení, tj. 41,8%).

3.7.3 Památky

Euroregion Nisa se vyznačuje velkou koncentrací památek na svém území. I když se za posledních 20 let podařilo stav památek zlepšit, stále není jejich stav uspokojivý. V této oblasti dlouhodobě spolupracují různé organizace (vč. NGO) a existuje i celá řada koncepčních dokumentů. Důležitým prvkem spolupráce byly výměny odborných pracovníků. Společným znakem všech částí ERN je lidová dřevěná architektura – podstávkové domy. Existuje velký potenciál v prohloubení a rozšíření stávajícího projektu „Krajina podstávkových domů“ a vytvoření „kulturní značky“ Euroregionu. Je rovněž zapotřebí zvýšit společenskou citlivost vůči osudu památek a zabezpečit na jejich údržbu dostatečné zdroje. Překážky dalšího rozvoje spolupráce představují především nekompatibilní struktury památkové péče a také problémy související s vlastnictvím památek.

3.7.4 Historie

V euroregionu funguje v oblasti historie dlouholetá úspěšná spolupráce kulturních a vzdělávacích institucí a odborníků, jejímž výsledkem je velký počet zpracovávaných témat společné historie formou odborných vědeckých konferencí a vydaných sborníků. Existuje velký potenciál rozšířit tyto cenné informace populární formou mezi širokou veřejnost – především mládež. Právě zapojení mládeže do přeshraniční

spolupráce v oblasti kultury a historie může velkou měrou sloužit jako prevence xenofobních postojů ve společnosti. Poznání společné historie a kultury může pomoci překonat nepřátelské pocity vůči všemu cizímu.

Shrnutí

Struktura analýzy vychází z programového dokumentu Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013, přičemž zohledňuje strukturu Strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství a Libereckého kraje.

V části 3.1 je vymezeno území, pro které je analýza zpracovávána. Administrativně je Euroregion Nisa na českém území vymezen okresy Libereckého kraje (okresy Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily a Česká Lípa) a Šluknovským výběžkem v Ústeckém kraji (okres Děčín). Polská část je vymezena okresy Bolesławiec, Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Lubań, Lwówek Śl., Zgorzelec, Złotoryja v Dolnoslezském vojvodství⁹. Německá část je vymezena okresy Görlitz a Bautzen.

Území ERN zaujímá celkovou rozlohu 13 018 km², z toho česká část 3 163 km² (24,3 %), německá část 4 497 km² (34,5 %) a polská část 5 358 km² (41,6 %). Celkem žije na území ERN 1 607 021 obyvatel, z toho 438 600 (27,3 %) v české části, 576 292 obyvatel (35,9 %) v polské části a 592 129 obyvatel (36,8 %) v části německé. Celé území je v současné době v rámci kohezní politiky EU zařazeno pod cíl 1 – Konvergence. I když v historii se jednalo o území charakteristické četnými přeshraničními kontakty, byly tyto kontakty v 2. polovině 20. století dramaticky omezeny. Změna nastala po politických změnách na zač. 90. let 20. století, kdy se po léta utlumované kontakty mezi oběma stranami začaly pozvolna obnovovat i díky institucionalizaci spolupráce (založení Euroregionu Nisa v roce 1991) a finanční podpoře EU (PHARE CBC, INTER-REG IIIA, Cíl 3).

Kapitola 3.2 se týká obyvatelstva a trhu práce. Celkový počet obyvatel území má spíše klesající charakter, a to především díky německé části ERN. Hustota osídlení celého území činí 123,4 obyvatel na km², což je ve srovnání s hodnotou za Evropskou unií nadprůměrné. Větší hustotu osídlení vykazuje česká část ERN – 138,6 obyvatel na km², s mírným odstupem ji následuje německá část území (132,4 obyvatel na km²). Naproti tomu polská část ERN se vyznačuje výrazně menší hustotou osídlení, tj. pouhých 108 obyvatel na km². Negativní demografické změny (stárnutí obyvatelstva) postihují celé území Euroregionu. Demografická prognóza na české i polské straně počítá s plynulým poklesem počtu obyvatel, výrazně úbytek obyvatel se očekává na německé straně.

⁹ Členem polské části ERN je obec Gozdnic v okrese Żagańskim v Lubušském vojvodství.

V Euroregionu existuje několik významných regionálních rozvojových center. Na české straně je to krajské stotisícové město Liberec a dále Jablonec nad Nisou. Polskou stranu reprezentuje město Jelenia Góra a německou města Bautzen a Görlitz. Dalšími většími městy jsou na polské straně Bolesławiec a Zgorzelec, na české straně pak skupinu větších měst doplňují Česká Lípa a Semily.

Sídelní struktura je odlišná na české, polské i německé části území. Česká část ERN je charakterizována velkým počtem menších obcí (93 obcí do 499 obyvatel, tj. více než 43% z celkového počtu 215 obcí). Na polské straně je obyvatelstvo koncentrováno do větších sídel. Nenachází se zde obce do 999 obyvatel, nejvíce obcí pak spadá do kategorie 5 000-19 999 obyvatel (tj. 60% z celkového počtu 50 obcí). Nejmenší obce v německé části mají 500-999 obyvatel, většina obcí je však zařazeno do kategorie 2 000-4 999 obyvatel (tj. 43,6% z celkového počtu 117 obcí).

Přeshraniční spolupráce se rozvíjí především mezi obcemi, vzdělávacími institucemi a různými spolky a je zaměřená na rozvoj cestovního ruchu, společné sportovní, kulturní a vzdělávací akce, na setkávání expertů (výměnu zkušeností), v menší míře i na podporu hospodářského rozvoje.

Míra nezaměstnanosti je obecně vyšší v polské části ERN. V souvislosti s hospodářskou recesí došlo mezi roky 2008 a 2009 k výraznému zhoršení míry nezaměstnanosti na česko-polském území, zatímco míra nezaměstnanosti v německé části v tomto období paradoxně poklesla. Vývoj míry nezaměstnanosti v následujících letech (tj. po roce 2009) již na české straně uskupení vykazuje pozitivní trend a míra nezaměstnanosti v rámci celého Libereckého kraje pozvolna klesá. Německá část v obou svých okresech vykazuje po celé sledované období (tj. 2008-2011) pozitivní tendence a míra nezaměstnanosti souvisle klesá. Situace na polské straně euroregionu již tak jednoznačná není, vývoj je spíše kolísavý a v rámci jednotlivých okresů odlišný.

Kapitola 3.3 charakterizuje hospodářství, podnikatelské prostředí a cestovní ruch. Z hlediska hospodářské vyspělosti se nejlépe umístila německá část ERN. Hodnota sledovaného ukazatele v této části Euroregionu v roce 2010 dosáhla 86% průměru Evropské unie. Výrazně nižší podíl vykazaly zbývající dvě části uskupení, tj. hrubý domácí produkt na obyvatele v české části tvořil 65% a v polské části 70% průměru Evropské unie. Česká část ERN je více průmyslovou oblastí, zatímco na polské straně je stále velmi významným zdrojem zaměstnání zemědělská výroba. V české části má v současné době nejvýznamnější postavení zpracovatelský průmysl. Tradiční textilní průmysl zaznamenal dramatický útlum začátkem 90. let. Sklářský a bižuterní průmysl již nemá tak silné postavení jako v minulosti. Velmi silné postavení získal především díky zahraničním investicím automobilový průmysl (výroba dílů a autopříslušenství).

Polská část ERN je z pohledu hospodářství silně diferencována. Pro jižní horskou a podhorskou část jsou typické cestovní ruch a lázeňství. Sever území je spíše prů-

myslový doplňován zemědělstvím. Mezi průmyslové obory zastoupené v polské části ERN patří těžební průmysl, energetika, stavebnictví, keramický, textilní, metalurgický, strojírenský a elektrotechnický průmysl.

Jak Dolnoslezské vojvodství tak Liberecký kraj zpracovaly regionální inovační strategie, jejichž cílem je vytvoření efektivního regionálního inovačního systému. Tyto strategie jsou již v implementační fázi. Zejména liberecká Technická univerzita se stala centrem inovací a aplikovaného výzkumu. Na polské straně jsou v rámci Dolnoslezského vojvodství vědeckovýzkumné aktivity soustředěny především do Wrocławu. Významnější postavení zaujímá jen město Jelenia Góra.

Pro hospodářství celého regionu je klíčový cestovní ruch. Již nyní má v hospodářství velmi silné postavení a stále existuje potenciál pro jeho rozvoj. Celé území patří v rámci svých zemí k turisticky atraktivním regionům. Tomu odpovídají i ubytovací kapacity. Celkem se v regionu nachází 1 487 ubytovacích zařízení s více než 75 tisíci lůžky. Nejvíce lůžek v ubytovacích zařízeních na 100 obyvatel bychom našli v Krkonoších.

Dopravní spojení, analyzované v kapitole 3.4, je klíčovým předpokladem pro rozvoj přeshraniční spolupráce. Propojení české a polské části negativně ovlivňují především geografické překážky – výskyt nejvyššího pohoří Krkonoš a na ně navazujících Jizerských hor. Na území ERN se nachází v podstatě jen jedna dopravní tepna procházející Krkonošemi – silnice přes Harrachov/Jakuszyce. Druhým významným přeshraničním dopravním směrem je napojení Frýdlantského výběžku na polské území. Překračování hranic je po vstupu do schengenského prostoru regulováno především dopravními omezeními a rovněž omezeními ochrany přírody.

V rámci Euroregionu Nisa se rozvíjí spolupráce ve veřejné dopravě. Již od roku 2004, kdy obě země vstoupily do EU, došlo na základě dohody dopravců k zavedení společné jízdenky. Ta umožňuje za jednotný tarif cestovat po všech stranách Euroregionu. Tato jízdenka se nadále vyvíjí a v současné době je již zavedená mezi cestujícími ze všech stran hranice a představuje důležitý předpoklad pro rozvoj společných turistických nabídek.

Co se týče životního prostředí (kapitola 3.5), Euroregion Nisa patřil v 80. letech 20. století k jedné z nejznečištěnějších oblastí středoevropského regionu. Od začátku devadesátých let 20. století však v tomto ohledu byl vykonán velký kus práce směrem k odstranění následků ekologických zátěží a především k obnově čistoty ovzduší a vod. Velmi důležitou úlohu v tomto procesu hrála přeshraniční spolupráce.

Území euroregionu je velmi bohaté na přírodně výjimečná chráněná území. Na území ERN se nachází dva národní parky.

Obecně lze konstatovat, že emise škodlivin do ovzduší jsou vyšší v polské části ERN, a to především vlivem uhelné elektrárny Turów. Výjimku tvoří oxid uhelnatý.

Oblast bezpečnosti (3.6) stojí na spolupráci v oblasti krizového řízení a spolupráci

zdravotnických záchranných služeb. V ERN existují zavedené struktury spolupráce v oblasti krizového řízení. Hlavním úkolem je uvedení v život společného zásahového dokumentu a iniciace potřebných dodatečných legislativních změn.

V ERN existuje rovněž dobrá spolupráce záchranných služeb. Záchranáři se účastní společných odborných konferencí, školení a cvičení. Přes všechna tato pozitiva nadále přetrvává potřeba společného vzdělávání a dovybavení středisek kompatibilní technikou. Hlavní překážky pro přeshraniční spolupráci jsou legislativního charakteru.

Na poli veřejného zdraví se jedná především o systematickou výměnu informací o infekčních a respiračních onemocněních a kvalitě koupacích vod. V Euroregionu Nisa již od jeho vzniku funguje strukturovaná spolupráce vysokých škol koordinovaná Akademickým koordinačním střediskem. Rozvinula se i spolupráce dalších vzdělávacích institucí. Tato spolupráce vedla k mnoha unikátním projektům a k vytvoření nabídek společného vzdělávání (Univerzita Nisa, IHI Zittau, dvojjazyčné školky a školy). Největší překážkou vytvoření společného vzdělávacího prostoru v tomto multikulturním regionu jsou především jazykové bariéry.

Velmi důležitou úlohu v rozvoji sociokulturní spolupráce a vzájemném poznávání hraje spolupráce knihoven, památkářů a historiků.

4 SWOT analýza

4.1 Prioritní oblast A: Dopravní dostupnost

	Pozitivní (přispívající k dosažení cíle)	Negativní (bránící dosažení cíle)
Vnitřní (mající původ v Euroregionu)	Silné stránky: <ul style="list-style-type: none"> Poměrně hustá silniční dopravní síť, jejíž kvalita se postupně zlepšuje (A.1) Dlouholetá spolupráce dotčených subjektů v rámci pracovních skupin silniční a železniční doprava (A.1, A.2) Existence třístranné Koncepce rozvoje dopravy a mapy silničních investic (A.1) Relativně hustá provozovaná železniční síť (zejména na české straně ERN) (A.2) Existující spolupráce mezi dopravci a objednateli veřejné dopravy – konkrétní výsledek v podobě společné euroregionální jízdenky (A.2) Obnovení přeshraničního železničního provozu na trati Harrachov – Sklarska Poreba (A.2) 	Slabé stránky: <ul style="list-style-type: none"> Stále přetrvávající potřeby velkých investic do zkvalitnění sítě (především mosty a silnice) (A.1) Stav infrastruktury bránící přeshraničnímu provozu (Zawidów – Zgorzelec) nebo zneumožňující zavedení požadovaného dopravního konceptu (Hrádek n. N. – Zittau, Görlitz – Jelenia Góra) (A.2) Neexistence železniční zastávky na polském území na trati Hrádek nad Nisou – Porajów – Zittau (A.2) Nejednotný název společné jízdenky (A.2) Nedostatečná publicita společné jízdenky (A.2) Problematická zimní údržba tratí, zejména v horských úsecích (vlivem nedostatečné disponibilní techniky ze strany správců infrastruktury) (A.2)
Vnější (mající původ mimo Euroregion)	Příležitosti: <ul style="list-style-type: none"> Členství všech zemí v schengenském prostoru (A.1, A.2) Potenciál pro rozvoj přeshraničních tratí – cestovní ruch, dojíždka do zaměstnání – přeshraniční prodloužení (propojení) linek, které dnes u hranic končí, zvýší počet cestujících v celé trase linky (A.2) Společné soutěžení v oblasti dopravní obslužnosti na přeshraničních tratích (A.2) Propojení dopravní nabídky (společné jízdenky) s turistickými produkty a síťovými jízdenkami národních železničních dopravců Výhodné spojení cílů přes území jiného státu Postupně modernizovaná síť tramvajových tratí v regionu Liberce (s potenciálem pro budoucí přeshraniční projekty využívající tramtrain vozidla) (A.2) Dopravní spojení Zittau-Görlitz je možné využít jako modelový příklad přeshraniční spolupráce v dopravě (A.2) 	Hrozby: <ul style="list-style-type: none"> Dopad živelných událostí (především bleskových povodní) na silniční a železniční síť (A.1, A.2) Existence správních hranic, různé národní dopravní systémy (A.1, A.2) Nedostatek finančních prostředků ve veřejných rozpočtech (A.1, A.2) Zaměření budoucích operačních programů na neinvestiční priority (A.1, A.2) Nedostatek vhodných vozidel – technické a legislativní obtíže při schvalování stávajících i nových vozidel pro přeshraniční provoz (a z toho plynoucí finanční náročnost provozu) (A.2) Riziko zastavení provozu na trati Hrádek nad Nisou – Porajów – Zittau pro nesjízdnost (A.2) Nedostatek financí objednatelů na provoz (A.2)

4.2 Prioritní oblast B: Hospodářství a cestovní ruch

	Pozitivní (přispívající k dosažení cíle)	Negativní (bránící dosažení cíle)
Vnitřní (mající původ v Euroregionu)	Silné stránky: <ul style="list-style-type: none"> • Dlouholetá spolupráce hospodářských komor (B.1) • Fungující kontaktní centra pro hospodářskou spolupráci přes hranice (B.1) • Pravidelně udělovaná cena za inovace (B.1) • Společné vzdělávání – spolupráce univerzit v ERN (B.1) • Regionální inovační strategie v jednotlivých částech ERN částečně zohledňující přeshraniční spolupráci (B.1) • Velká turistická atraktivita euroregionu (vysoká koncentrace přírodního a historicko-kulturního bohatství, včetně jedinečné stezky Via Sacra) (B.2) • Rozvíjející se propojení informačních center a kompetentních subjektů (B.2) • Existující přeshraniční cyklotrasy, pěší trasy a běžecké trasy (B.2) • Dostupnost dopravního spojení (B.2) • Rozvinutá marketingová úroveň fungujících destinačních managementů (B.2) • Existující spolupráce institucí a agentur v oblasti energetiky formou společných projektů (B.3) • Existence energetických a rozvojových koncepcí určujících hlavní směry na další období (B.3) • Společná snaha řešit energetické otázky na regionální úrovni, především v oblasti úspor energie, zavádění OZE a racionálního využití energie (B.3) • Vědomosti a zkušenosti nabyté z realizace společných i individuálních projektů v oblasti energetiky (B.3) 	Slabé stránky: <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné propojení institucí výzkumu a vývoje s podnikovou sférou (B.1) • Nedostatečná jazyková vybavenost, jazykové bariéry (B.1, B.2, B.3) • Problémy s komunikací (B.1) • Nedostatečné vazby veřejnoprávních institucí na podnikatelskou sféru (B.1) • Různý charakter hospodářských komor (B.1) • Nedostatečná kvalita služeb cest. ruchu (B.2) • Chybějící produkty cestovního ruchu (B.2) • Nedostatečně vyvinutá infrastruktura cestovního ruchu v některých oblastech (B.2) • Nedostatečná propagace produktů v jednotlivých jazycích (B.2) • Rozdílná kvalita turistických tras (cyklo, pěší, běžecké) (B.2) • Málo intenzivní třístranná spolupráce stávajících subjektů v oblasti energetiky (B.3) • Malé obecné povědomí o nutnosti racionálního využívání energie a energetických úspor (B.3) • Administrativa, provázející vznik a start společných několikastranných projektů (B.1, B.2, B.3)

	Pozitivní (přispívající k dosažení cíle)	Negativní (bránící dosažení cíle)
Vnější (mající původ mimo Euroregion)	Příležitosti: <ul style="list-style-type: none"> • Existence velkého množství MSP (B.1) • Existence výzkumných kapacit jako základu pro inovace (B.1) • Vytvoření přeshraničního inovačního systému (propojení RIS) (B.1) • Multikulturní prostředí umožňující získat kompetence pro uplatnění na přeshraničním trhu práce (B.1) • Jednotná pravidla evropského společného trhu (B.1) • Propojení turistických nabídek s využitím společné jízdenky ERN (dopravní nabídka) (B.2) • Využití mimosezónnosti – rozvoj specifických forem cestovního ruchu (B.2) • Využití nových míst CR – odlehčit exponovaným místům (B.2) • Zvýšení vzájemné informovanosti o nabídce CR (nové trendy v CR – mobilní aplikace, atd.) (B.2) • Dopravní obslužnost pro cykloturisty a turisty, v zimním období pro běžecké lyžování (B.2) • Nadále posilovat vzájemnou spolupráci již existujících projektů CR (B.2) • Blízké sousedství 3 států se subjekty mající potenciál pro rozvoj třístranné spolupráce v oblasti zavádění nových technologií, obnovitelných zdrojů energie a racionálního využití energie (B.3) • Společná účast institucí a agentur v projektech nadregionálního významu (B.3) • Prostřednictvím společných projektů se podílet na politice snižování emisí CO₂ (B.3) • Trojzemí jako region je zdroj odborníků a vědomostí, které mohou být využity v různých projektech místního, regionálního i nadregionálního významu (B.3) • Aplikovat aktivity vedoucí ke snížení energetické náročnosti ve veřejném i privátním sektoru a zvýšit tak konkurenceschopnost (B.3) 	Hrozby: <ul style="list-style-type: none"> • Hospodářská krize může potlačit snahy o přeshraniční spolupráci a obnovit protekcionistický přístup (B.1) • Nedostatek kompetencí v podpoře hospodářského rozvoje na regionální úrovni (úrovni ERN) (B.1) • Různé systémy podpory hospodářského rozvoje a investic (zaměřené národně) (B.1) • Různojazyčné prostředí (B.1,B.2) • Různé měny v jednotlivých částech (B.1,B.2) • Nestabilní systém podpory cestovního ruchu – narušení zaběhlých kooperačních vztahů (B.2) • Rozdílné představy o rozvoji strategie CR v jednotlivých zemích (B.2) • Neochota spolupráce veřejné a komerční sféry (B.2) • Odliv návštěvníků kvůli kvalitě poskytovaných služeb a nabídce CR (B.2) • Nesystémové využívání finančních zdrojů (B.2) • Neochota reagovat na cizí jazyk (B.2) • Nedostatek finančních prostředků pro přípravu a realizaci projektů v oblasti energetiky (B.3) • Rozdíly v legislativách jednotlivých zemí, týkajících se podpory úspor v energetice, obnovitelných zdrojů energie a jejich osvěty (B.3)

4.3 Prioritní oblast C: Životní prostředí

	Pozitivní (přispívající k dosažení cíle)	Negativní (bránící dosažení cíle)
Vnitřní (mající původ v Euroregionu)	Silné stránky: <ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení kvality vody v Nise (díky spolupráci se podařilo vrátit život do Lužické Nisy) (C.1) • Úspěšná realizace projektů čištění odpadních vod (C.1) • Vytvořeny základy společného hlásného systému (povodně, havárie) (C.1) • Díky spolupráci se do značné míry podařilo odstranit následky silného poškození lesů (C.2) • Dlouhodobé kontakty a vzájemná důvěra zainteresovaných partnerů, schopnost dohodnout se na úrovni ERN (dobrá výchozí pozice pro společné projekty) (C.1, C.2) • Odbornost lesníků je srovnatelná a na vysoké úrovni (i díky předávání zkušeností) (C.2) 	Slabé stránky: <ul style="list-style-type: none"> • Čištění odpadních vod stále ještě nedopovídá zcela stavu technologií, především ve venkovských oblastech (C.1) • I přes realizaci společných projektů se stále nedaří zcela omezit výskyt invazních druhů rostlin v krajině kolem Nisy (C.1) • Vytvořený hlásný systém není v současné podobě schopen rychle reagovat na bleskové povodně (C.1) • Rozdílný přístup lesníků a ochránců přírody k lesním fondům (v každé zemi jiné přístupy a hodnoty) (C.2) • Nedostatečná jazyková vybavenost odborného personálu (C.1, C.2) • Způsob předávání informací o ohrožení (C.2) • Každodenní spolupráce v oblasti ochrany přírody a lesnictví stále na nízké úrovni (i přes často totožné či podobné problémy) (C.2)
Vnější (mající původ mimo Euroregion)	Příležitosti: <ul style="list-style-type: none"> • Společná ochrana chráněných lokalit NATURA 2000 (C.1, C.2) • Společné odstraňování neofytů (C.1) • Spolupráce v naplňování evropské rámcové směrnice o vodách (C.1) • Lužická Nisa skýtá velký potenciál pro turistické využití, který je zatím minimálně využíván (C.1) • Nalezení konsenzu mezi všemi důležitými aktéry (zejm. lesníky a ochránci přírody) ohledně využití lesů (C.2) • Větší zapojení veřejnosti do péče o lesy (vzdělávání, výchova, rekreace) (C.2) • Vytvoření laboratoře pro rozvoj spolupráce v oblasti lesnictví (C.2) • Vytvoření společné přeshraniční či celoevropské politiky udržitelného lesního hospodářství (sjednocení postupů a zásad v ochraně lesa apod.) (C.2) • Otevření pracovního trhu přes hranice (uznávání kvalifikací) (C.2) • Nárůst přeshraniční rekreace (C.1, C.2) 	Hrozby: <ul style="list-style-type: none"> • Nebezpečí, že turistické využití Nisy negativně ovlivní životní prostředí v okolí Nisy (C.1) • Opakování bleskových povodní (C.1) • Riziko ekologických havárií (C.1) • Neudržitelné rozšíření neofytů může na určitých místech zcela potlačit původní vegetaci (velké nebezpečí pro chráněné lokality NATURA 2000) (C.1) • Nevhodná protierozní a protipovodňová opatření (C.1) • Změny ve správním uspořádání péče o lesy mohou zkomplikovat již zaběhlou přeshraniční spolupráci (C.2) • Perifernost regionu (z pohledu hlavních měst všech tří států) (C.1, C.2) • Možný konflikt mezi lesním hospodářstvím a ochranou přírody, umělé vytváření konfliktů (C.2) • Úbytek odborného personálu (C.2) • Na vybraných lokalitách rekreační zatížení lesů překračuje požadované limity (C.2) • Chybí komplexní studie rekreačního potenciálu zájmového území s ohledem na lesy (C.2)

4.4 Prioritní oblast D: Bezpečnost

	Pozitivní (přispívající k dosažení cíle)	Negativní (bránící dosažení cíle)
Vnitřní (mající původ v Euroregionu)	Silné stránky: <ul style="list-style-type: none"> Existující struktury spolupráce – pracovní skupina Krizový management a Fórum bezpečnosti (D.1) Iniciace mezivládní právní úpravy (D.1) Společná cvičení a vzdělávací akce (D.1, D.2) Existence dohody o spolupráci zdravotnických záchranných služeb v ERN stanovující pravidla (D.2) Jazykové vzdělávání pracovníků (D.2) Odborné konference (D.2) Fungující informační systém kvality koupacích vod (D.3) Hlásný systém infekčních a respiračních onemocnění v Euroregionu (D.3) Zavedené kontakty sloužící k vyhledávání zdroje původce nákazy (D.3) 	Slabé stránky: <ul style="list-style-type: none"> Přetrvávající potřeba obnovy vybavení záchranných složek kompatibilní technikou (D.1, D.2) Zdlouhavé uvedení do praxe společného záchranného dokumentu (D.1) Potřeba většího zaměření na prevenci a zapojení širší veřejnosti do problematiky bezpečnosti (D.1) Jazykové bariéry (D.1, D.2) Přetrvávající potřeba odborného a jazykového vzdělávání (D.2) Asymetrické poskytování informací (D.3) Nízké povědomí veřejnosti (D.3)
Vnější (mající původ mimo Euroregion)	Příležitosti: <ul style="list-style-type: none"> Obrovský zdroj zkušeností v ERN, který může být využit vládami tří zemí k přípravě účinné legislativy (D.1) Optimální využití zdrojů v přeshraničním území (D.1, D.2) Realizace spolupráce podle ustanovení německo-polské mezivládní dohody o ZZS (D.2) 	Hrozby: <ul style="list-style-type: none"> Různé zodpovědnosti za krizové řízení v jednotlivých státech (D.1) Státy nezohlední v mezivládních dohodách požadavky ERN na speciální úpravu přeshraničních zásahů a koordinace (D.1) Nejednotná pravidla na národní úrovni a neexistence česko-polské mezivládní dohody upravující přeshraniční spolupráci zdravotnických záchranných služeb (D.2) Různé systémy krizového řízení v oblasti veřejného zdraví v jednotlivých zemích (D.3)

4.5 Prioritní oblast E: Kultura a vzdělávání

	Pozitivní (přispívající k dosažení cíle)	Negativní (bránící dosažení cíle)
Vnitřní (mající původ v Euroregionu)	Silné stránky: <ul style="list-style-type: none"> • Fungující strukturovaná spolupráce především vysokých škol (ACC ERN) i dalších vzdělávacích institucí (sítí PONTES) (E.1) • Existující nabídky společného především vysokoškolského vzdělávání (Univerzita Nisa, IHI Zittau) (E.1) • Školský informační portál ERN (E.1) • Dlouholetá systematická spolupráce knihoven s konkrétními výsledky v podobě společných projektů (E.2) • Knihovny hrají díky bezprostřednímu kontaktu s uživateli důležitou roli v kulturním životě ERN (E.2) • Knihovny disponují obsáhlým zdrojem informací, kvalitním vybavením a personálem k jejich zpřístupnění (E.2) • Velká koncentrace památek na území ERN • Existence společného jmenovatele –podstávkových domů (společný projekt) (E.3) • Dlouholetá spolupráce v ochraně památek vč. sítí NGO věnujících se tématu (E.3) • Existence celé řady dokumentů na kterých lze stavět (E.3) • Výměna odborných pracovníků (E.3) • Fungující dlouholetá spolupráce historiků s konkrétními výsledky (E.4) • Velké množství již zpracovaných historických témat (sborníky z odborných konferencí) (E.4) • Spolupráce mezinárodních kulturních a vzdělávacích institucí (E.1, E.4) 	Slabé stránky: <ul style="list-style-type: none"> • Většina aktivit založena na dobrovolnictví a závislá na financování z projektů (E.1) • V oblasti základního a středního školství není spolupráce systematická (E.1) • Přestávky mezi projekty (E.1) • Jazykové bariéry (E.1, E.2) • Nedostatečná aktualizace školského informačního portálu ERN (E.1) • Celkově špatný stav památek zapříčiněný nedostatečnou péčí před rokem 1990 (E.3) • Nedostatečná společenská citlivost vůči osudu památek (především na české a polské straně) (E.3) • Nedostatek vzdělávacích nabídek v oblasti památkové péče (E.3) • Konference historiků a jejich výstupy zaměřené především na odborníky nikoliv na širší veřejnost (E.4)

	Pozitivní (přispívající k dosažení cíle)	Negativní (bránící dosažení cíle)
Vnější (mající původ mimo Euroregion)	<p>Příležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ERN nabízí specifické místo výuky – multi-kulturní a vícejazyčné prostředí (4 národy a 4 jazyky) (E.1) • Využití programů EU (přeshraniční programy, Program celoživotního učení) (E.1) • Digitalizace knižního fondu může umožnit přeshraniční zpřístupnění kulturního dědictví široké veřejnosti (společný vyhledávač) (E.2) • Vydávání společných publikací o tradicích ERN může přispět k vytvoření euroregionální kulturní identity (E.2) • Zapsání „Krajiny podstávkových domů“ na seznam kulturního dědictví UNESCO (E.3) • Prostor pro možnosti uvědomit si historické spojitosti sousedících zemí kdysi německo-jazyčného prostoru (E.4) • Prostor pro rozvoj spolupráce kulturní a vzdělávací spolupráce v oblasti historie (E.1, E.4) • Vytváření zájmu o památky, kulturní zařízení, exkurze soukromé i institucionální (E.4) • Intenzivní zapojení dětí a mládeže do přeshraniční spolupráce (ZŠ, SŠ, VŠ): výlety, výstavy, společné projekty (E.1, E.4) • Spolupráce státních úřadů v oblasti školství (E.1, E.4) 	<p>Hrozby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nemožnost financovat třístranné projekty v programech přeshraniční spolupráce (E.1, E.2, E.3, E.4) • Nejednotnost vzdělávacích systémů (E.1) • Nedostatek finančních prostředků ve školství (překážkou realizace projektu může být i zajištění vlastního podílu) (E.1) • Kulturní specifika (E.1) • Demografický vývoj (E.1, E.2) • Finanční náročnost opatření v období nepříznivého stavu veřejných financí, byrokracie spojená s evropskými projekty (nutnost předfinancování) (E.2) • Nedostatek finančních zdrojů vzhledem k finanční náročnosti památkové péče – zaměření fondů EU po roce 2013 – různá národní pravidla/izolace témat (E.3) • Různé úrovně v památkové péči – nekompatibilní struktury – stále existuje prostor pro posílení spolupráce (E.3) • Problémy související s vlastnictvím památek (E.3) • Nebezpečí šíření xenofobie, neonacismu, neofašismu a netolerance vůči kulturní jinakosti (E.4) • Redukce přeshraničních styků na byznys a tržní chování (E.4) • Nepřekonatelnost nepřátelského přístupu ke všemu „cizímu“ (např. v náboženství) (E.4)

5 Vize, strategické cíle

5.1 Vize Euroregionu Nisa

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je místem, které se rozvíjí díky přeshraniční spolupráci mezi samosprávnými orgány, organizacemi a lidmi v každé oblasti lidského života. Díky tomu jeho obyvatelé využívají všech výhod a možností, které jim poskytuje poloha příhraničního území.

5.2 Prioritní oblasti

K uskutečnění vize je zapotřebí, aby se rozvíjela spolupráce především v následujících prioritních oblastech:

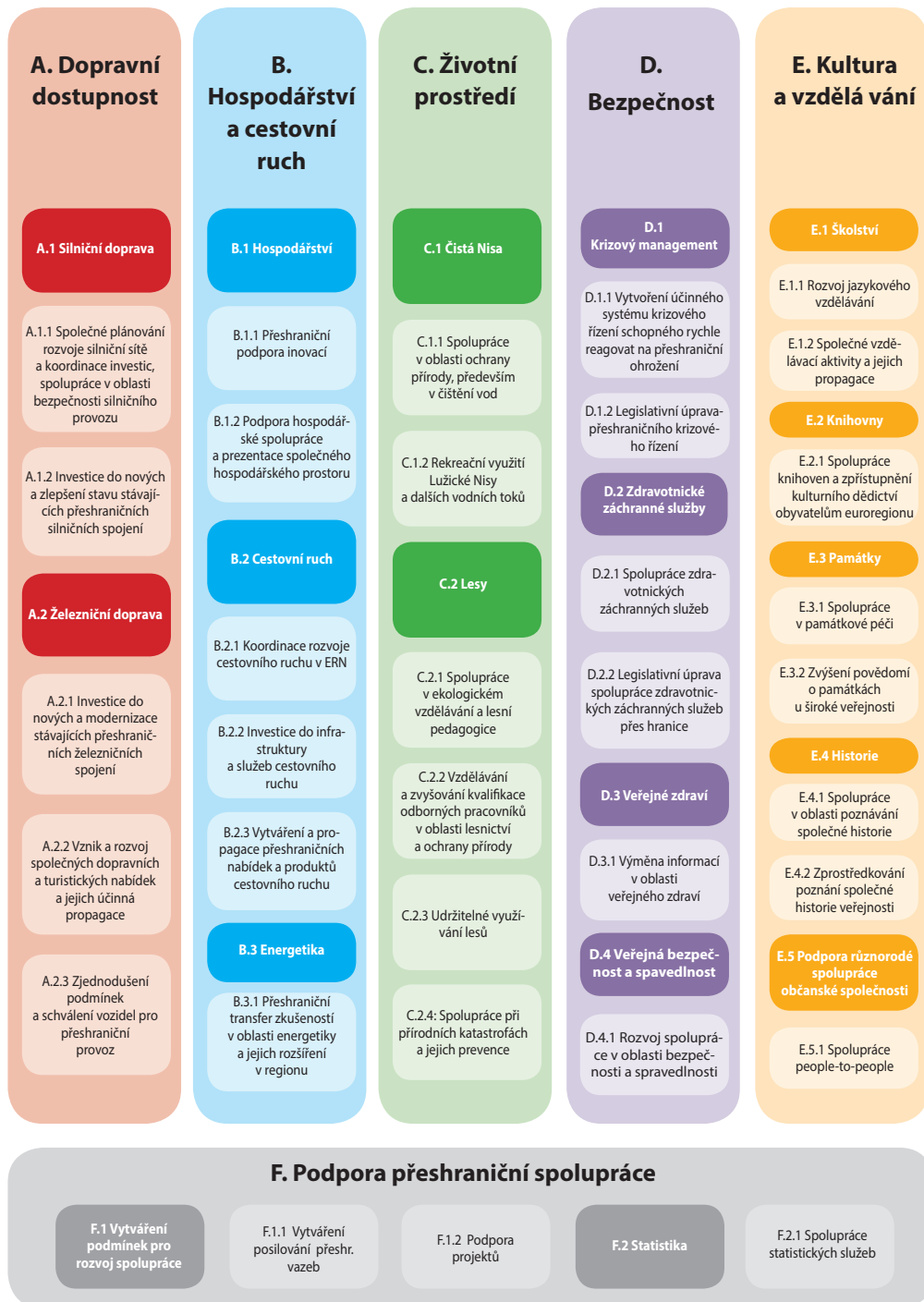
- Dopravní dostupnost;
- Hospodářství a cestovní ruch;
- Životní prostředí;
- Bezpečnost;
- Kultura a vzdělávání.

Přeshraniční spolupráci je zapotřebí systematicky podporovat a vytvářet pro její rozvoj vhodné podmínky.

6 Prioritní oblasti, tematické oblasti a rozvojová opatření

V této kapitole jsou uvedeny jednotlivé prioritní oblasti. V rámci každé prioritní oblasti jsou popsány tematické oblasti. Každá tematická oblast obsahuje též stručný popis vývoje spolupráce v dané oblasti a stanovuje specifické cíle – tj. čeho by mělo být v dané tematické oblasti do roku 2020 dosaženo. K dosažení cílů jsou navržena jednotlivá rozvojová opatření s uvedením, k naplnění jakých cílů dané opatření přispívá, zdůvodněním opatření a výčtem vhodných aktivit.

6.1 Struktura prioritních oblastí a jejich specifikace do tematických oblastí a rozvojových opatření

6.2 Prioritní oblast A: Dopravní dostupnost

Tematická oblast A.1: Silniční doprava		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
<p>Existence kvalitního dopravního propojení je základním předpokladem rozvoje přeshraniční spolupráce a hospodářského a sociálního rozvoje území.</p> <p>Vstupem do schengenského prostoru jsou vytvořeny dobré rámcové podmínky pro rozvoj přeshraničních spojení. Díky poddimenzování investic do dopravní sítě v minulosti přetrvává v ERN stále potřeba dalších investic.</p>	<p>Na počátkách spolupráce na zač. 90. let stálo v popředí zájmu obnova historických a vytváření nových přeshraničních spojení (hraničních přechodů).</p> <p>Podánilo se přispět k rozvoji dopravní sítě v této bývalé periferní oblasti skrze realizaci mnoha investičních záměrů. I přes existenci schengenského prostoru nadále existují administrativní hranice a je potřeba i nadále spolupracovat.</p> <p>Významným plánovacím nástrojem je třístranná „Koncepce rozvoje dopravy“ a mapa silničních investic.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pokračování ve společném plánování rozvoje silniční sítě a koordinaci investic 2. Zlepšení stavu silniční sítě v příhraničí – především přeshraničních propojení 3. Zvýšení bezpečnosti silniční dopravy
Opatření A.1.1: Společné plánování rozvoje silniční sítě a koordinace investic, spolupráce v oblasti bezpečnosti silničního provozu		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Pokračovat ve společném plánování rozvoje silniční sítě a koordinaci investic • Zvýšení bezpečnosti silniční dopravy 	<p>Pro harmonický rozvoj dopravy v Euroregionu Nisa je důležitou podmínkou přeshraniční koordinace. Je nutné, aby investice byly koordinovány. Koordinována rovněž musí být i spolupráce v oblasti bezpečnosti silničního provozu především s ohledem na různá národní pravidla silničního provozu a jazykovou bariéru.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Aktualizace koncepce rozvoje dopravy v ERN * Společné plánování investic – aktualizace investiční mapy * Koordinace oprav komunikací * Koordinace odstraňování povodňových škod * Výměna informací projekty zaměřené na zvýšení bezpečnosti silničního provozu (vícejazyčné informace, značení, bezpečnostní opatření na přeshraničních tazích)

Opatření A.1.2: Investice do nových a zlepšení stavu stávajících přeshraničních silničních spojení			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none">• Zlepšit stav silniční sítě v příhraničí – především přeshraničních propojení• Zvýšení bezpečnosti silniční dopravy	Kvalitní dopravní infrastruktura je základním předpokladem pro rozvoj území ERN. Kvalitní přeshraniční spojení umožňují integraci území. Vzhledem k nedostatečnému financování v historii přetrvává potřeba velkých investic do zkvalitnění dopravní sítě (především mostů a některých silnic). Prioritou z pohledu přeshraniční spolupráce jsou investice do nových a stávajících přeshraničních spojení a napojení všech částí ERN na nato spojení. Kvalitnější komunikace přispějí i ke zvýšení bezpečnosti.	<ul style="list-style-type: none">* Společná koordinace a plánování investic* Projektová příprava* Investice do infrastruktury pro přeshraniční spojení* Investice do napojení všech částí ERN na přeshraniční dopravní tahy	
Tematická oblast A.2: Železniční doprava			
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:	
V minulosti byla železnice na území Euroregionu hlavním prostředkem dopravy a to jak osobní tak nákladní. I v dnešní době je tento druh dopravy konkurenceschopný, nicméně vyžaduje další investice. Rozvoj železniční dopravy je velmi důležitý pro hospodářský rozvoj regionu skrze nárůst nabídek cestovního ruchu a zvýšení přeshraniční mobility pracovní síly a studentů. Rozvoj udržitelných forem dopravy je rovněž důležitý pro zlepšení stavu životního prostředí.	Díky spolupráci se podařilo obnovit např. historické spojení Harrachov – Sklarska Poreba. Podařilo se rovněž skrze dlouholetou spolupráci zainteresovaných subjektů uvést v život společnou euroregionální jízdenku (spolupráce v oblasti veřejné dopravy).	<ol style="list-style-type: none">1. Vytvoření kvalitní společné dopravní nabídky, která bude motivovat obyvatele a návštěvníky Euroregionu k většímu využívání veřejné dopravy2. Zlepšení kvality dosavadních přeshraničních spojení a iniciace nových propojení3. Zvýšení bezpečnosti železniční dopravy skrze modernizaci infrastruktury a nasazení modernějších vozidel4. Uspadnění schvalování vozidel pro přeshraniční provoz, zjednodušení podmínek a možnost	

			výjimek při schvalování vozidel pro konkrétní nasazení
Opatření A.2.1: Investice do nových a modernizace stávajících přeshraničních železničních spojení			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení kvality dosavadních přeshraničních spojení a iniciace nových propojení • Zvýšení bezpečnosti železniční dopravy skrze modernizaci infrastruktury a nasazení modernějších vozidel 	<p>V Euroregionu existuje velmi hustá železniční síť, do které se ovšem v druhé polovině min. století nedostatečně investovalo. Proto je zapotřebí modernizovat stávající propojení a iniciovat nová přeshraniční propojení a dostatek spojů, což by zvýšilo konkurenceschopnost železniční dopravy v euroregionu a její potenciál pro cestovní ruch.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Společná koordinace a plánování investic * Projektová příprava * Investice do infrastruktury pro přeshraniční spojení * Iniciace a zlepšení přeshraničních spojů, vč. návazností dále do regionů 	
Opatření A.2.2: Vznik a rozvoj společných dopravních a turistických nabídek a jejich účinná propagace			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření kvalitní společné dopravní nabídky, která bude motivovat obyvatele a návštěvníky Euroregionu k většímu využívání veřejné dopravy 	<p>I přes nedostatek investic zůstává veřejná železniční doprava konkurenceschopnou. Díky spolupráci všech zainteresovaných subjektů se podařilo na území ERN vytvořit společnou euroregionální jízdenku. Tato dopravní nabídka by mohla být ještě lépe využita skrze propojení s nabídkami v oblasti cestovního ruchu. K efektivnímu využívání těchto nabídek je zapotřebí zabezpečit fungování efektivního komunikačního systému.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Rozvoj společné jízdenky * Koordinace jízdních řádů * Informační aktivity a kampaně (interaktivní web, aplikace pro chytré telefony a tablety, lektury, pořady v médiích) * Zdokonalení jednotného informačního systému o jízdních řádech, dopravních nabídkách a turistických aktivitách – rozšíření aktivit česko-německého projektu Nisa Go i na polské území 	

Opatření A.2.3: Zjednodušení podmínek a schválení vozidel pro přeshraniční provoz		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení bezpečnosti železniční dopravy skrze modernizaci infrastruktury a nasazení modernějších vozidel • Usnadnění schvalování vozidel pro přeshraniční provoz, zjednodušení podmínek a možnost výjimek při schvalování vozidel pro konkrétní nasazení 	<p>Rozvoji přeshraniční železniční dopravy brání komplikace při schvalování vozidel pro přeshraniční provoz. Platí obecná mezinárodní a evropská legislativa, která nepostihuje místní provozní specifika (provoz na území tří států, velký sklon tratí). Pro některá zamýšlená spojení neexistují žádná schválená vozidla (např. přímé spojení Liberec – Zgorzelec – Görlitz, Liberec – Szklarska Poręba, Praha – Jelenia Góra). Je nezbytné zjednodušit požadavky národních a evropských norem pro provoz vozidel v ERN Nisa. Je třeba zajistit prostředky pro vybavení a náročný proces schválení vozidel pro mezinárodní provoz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Prosazení zjednodušení a výjimek pro schválení vozidel na konkrétním úseku * Vybavení a schvalování vozidel pro mezinárodní provoz * Úpravy, vybavení a schvalování infrastruktury pro provoz dalších typů vozidel

6.3 Prioritní oblast B: Hospodářství a cestovní ruch

Tematická oblast B. 1: Hospodářství		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
Obě části ERN jsou co do hospodářské vyspělosti na srovnatelné úrovni, menší rozdíly existují ve struktuře hospodářství. Důležitou roli hrají malé a střední podniky, proto je důležitá jejich podpora – především v jejich zaměření na inovace a perspektivní odvětví.	Spolupráce byla od počátku založena na spolupráci hospodářských komor a vytváření podmínek pro navazování spolupráce podniků – především skrze provoz kontaktních center pro spolupráci. Od roku 2003 se těžištěm spolupráce stala Cena inovace ERN.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematická podpora inovací a vytvoření přeshraničního regionálního inovačního systému 2. Vytváření příznivých podmínek pro rozvoj hospodářské spolupráce 3. Společná prezentace ERN jako hospodářského prostoru atraktivního pro investice
Opatření B. 1. 1: Přeshraniční podpora inovací		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Systematická podpora inovací a vytvoření přeshraničního regionálního inovačního systému 	Na všech stranách ERN existují regionální inovační strategie mající za cíl vytvořit regionální inovační systém. Právě v propojení inovačních strategií přes hranice spočívá největší příležitost pro růst hospodářství založeného na znalostech. Předpokladem rozvoje inovací jsou dostupné služby a potřebná infrastruktura.	<ul style="list-style-type: none"> * Vznik přeshraniční inovační strategie ERN jako základu pro vznik společného inovačního systému * Implementace inovační strategie – společná opatření * Spolupráce důležitých aktérů inovačního systému (veřejné správy, poskytovatelů služeb, výzkumných institucí, podniků) * Výměna zkušeností s podporou inovací * Spolupráce v poskytování služeb v oblasti výzkumu, vývoje a inovací * Společná inovační infrastruktura
Opatření B. 1. 2: Podpora hospodářské spolupráce a prezentace společného hospodářského prostoru		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Vytváření příznivých podmínek pro rozvoj hospodářské spolupráce 	Z pohledu zahraničních investorů je vhodné prezentovat celý přeshraniční hospodářský prostor	<ul style="list-style-type: none"> * Podpora prezentace místních produktů * Informace pro podnikatele o sousedních trzích

<ul style="list-style-type: none"> • Společná prezentace ERN jako hospodářského prostoru atraktivního pro investice 	<p>jako unikátní místo investic. Další úsilí musí být zaměřeno dovnitř na vytváření vhodných podmínek pro efektivní fungování všech svobod vnitřního trhu – volného pohybu zboží, služeb, pracovníků a kapitálu.</p>	<p>a podmínkách podnikání</p> <ul style="list-style-type: none"> * Spolupráce vysokých škol a dalších vzdělávacích institucí s podniky * Společná prezentace euroregionu k získání investic * Vytváření přeshraničních klastrů * Spolupráce EURES poradců
Tematická oblast B.2: Cestovní ruch		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
<p>Cestovní ruch hraje klíčovou roli v hospodářském rozvoji Euroregionu a stále existuje potenciál pro jeho rozvoj. Obě strany patří v rámci svých zemí k turisticky nejatraktivnějším regionům, a to především díky přírodnímu bohatství. Do regionu lákají návštěvníky především hory. Region ale nabízí mimo jiné i zajímavé skalní útvary, skalní města, jeskyně i vodní plochy. Je zde rovněž soustředěno velké historicko-kulturní bohatství: velké množství hradů a zámků, sakrálních i industriálních památek a v neposlední řadě také oblast podstatkových domů. Kromě toho se v regionu nabízí také velká spousta rekreačních zařízení a aktivit, které lze navštěvovat, resp. provozovat celoročně a nezávisle na počasí.</p>	<p>Na začátku spolupráce se pozornost soustředila na výměnu informací o strukturách podpory cestovního ruchu a o turistické nabídce sousedních zemí. Byly vydávány společné vícejazyčné informační materiály. Probíhají společné prezentace na veletrzích cestovního ruchu. Pozornost byla věnována zkvalitnění služeb či propojení informačních center. V roce 1999 byla připravena Koncepce cestovního ruchu v ERN. Vnikly euroregionální trasy pro cyklisty i pěší (hlavním tématem je cyklotrasa Odra-Nisa). V posledních letech vznikají např. projekty Severní Hřebenovka či Via Sacra.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zefektivnění koncepční spolupráce a koordinace rozvoje cestovního ruchu přes hranice 2. Zlepšení infrastruktury a služeb navázaných na klíčové přeshraniční produkty/projekty 3. Dostatek atraktivních nabídek a produktů cestovního ruchu v ERN a jejich efektivní propagace
Opatření B.2.1: Koordinace rozvoje cestovního ruchu v ERN		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Zefektivnění koncepční spolupráce a koordinace rozvoje cestovního ruchu přes hranice. 	<p>V jednotlivých zemích existují rozdílné představy o rozvoji strategie cestovního ruchu. Je proto důležité zlepšit koordinaci a spolupráci již stá-</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Aktualizace koncepce rozvoje cestovního ruchu * Zlepšení fungování skupiny EUREX cestovních a cykloturistiků

	vajících destinačních managementů. Na polské straně ERN v podstatě chybí fungující destinační management. Existuje potenciál pro zvýšení vzájemné informovanosti o nabídkách v cestovním ruchu přes hranice. K tomu mohou být využity nové trendy, např. mobilní aplikace.	<ul style="list-style-type: none"> * Spolupráce v oblasti marketingu – image euro-regionu * Propojení destinačních managementů
Opatření B.2.2: Investice do infrastruktury a služeb cestovního ruchu		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení infrastruktury a služeb navázaných na klíčové přeshraniční produkty/projekty 	Největší slabinou oblasti cestovního ruchu je především nedostatečná kvalita cestovního ruchu, což může mít za následek odliv návštěvníků. Ně- které oblasti nedisponují dostatečně vyvinutou infrastrukturou cestovního ruchu.	<ul style="list-style-type: none"> * Investice do infrastruktury přeshraničního významu * Investice do služeb cestovního ruchu umožňující přeshraniční využívání infrastruktury * Spolupráce v oblasti pěší turistiky a cykloturistiky * Opatření k zajištění kontroly kvality služeb
Opatření B.2.3: Vytváření a propagace přeshraničních nabídek a produktů cestovního ruchu		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Dostatek atraktivních nabídek a produktů cestovního ruchu v ERN a jejich efektivní propagace 	V území stále ještě není dostatek kvalitních produktů cestovního ruchu. Velkou překážkou rozvoje spolupráce v cestovním ruchu je jazyková bariéra a z ní vyplývající nedostatečná propagace produktů v jednotlivých jazycích.	<ul style="list-style-type: none"> * Tvorba přeshraničních nabídek * Spolupráce v oblasti pěší turistiky a cykloturistiky (přeshraniční trasování) * Společná propagace * Vícejazyčné informace pro turisty * Využití moderních komunikačních prostředků (aplikace pro mobilní telefony/tablety, prolinkování webových stránek) * Propojení společné jízdenky s internetovými turistickými a rezervačními systémy

		<ul style="list-style-type: none"> * Propagace a zinteraktivnění již existujících projektů * Rozvoj přeshraničních pilotních projektů
Tematická oblast B.3: Energetika		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
<p>Euroregion Nisa je území, kde se stýkají hranice 3 států, z nichž každý má svoji regionální energetickou koncepci a politiku. Některé cíle a záměry mají společné styčné plochy, jiné jsou odlišné a některé svými aspekty přesahují hranice sousedních států.</p> <p>Blízkost sídel a institucí všech sousedících států vytváří velmi dobrý předpoklad k budoucí trvalé spolupráci ve všech oblastech energetiky.</p>	<p>Spolupráce v oblasti energetiky se začala rozvíjet teprve v posledních letech. Na území ERN působí několik energetických agentur, které mají zájem o spolupráci a které realizovali společně již několik projektů (projekt EMIX3 byl oceněn v panevropské soutěži U4Energy jako národní vítěz v kategorii „Energeticky úspěšná škola“ a stal součástí kampaně Evropské komise Sustainable Energy Europe. Byla zkoumána i proveditelnost stavby horkovodu z elektrárny Turów do Hrádku n.N., Chrástavy, liberecké aglomerace a Jablonce n.N. V rámci dalšího projektu se pracuje na vytvoření energetického inovačního portálu.</p>	<p>1. Vytvoření prostředí, které podporuje spolupráci v efektivním využívání energie, energetických úsporách, ve využívání obnovitelných zdrojů energie a zavádění nových technologií</p>
Opatření B.3.1: Přeshraniční transfer zkušeností v oblasti energetiky a jejich rozšíření v regionu		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření prostředí, které podporuje spolupráci v efektivním využívání energie, energetických úsporách, ve využívání obnovitelných zdrojů energie a zavádění nových technologií 	<p>V Euroregionu Nisa se již začala rozvíjet spolupráce mezi subjekty a agenturami v energetické oblasti. Tato spolupráce již přinesla určité výsledky ve formě společných projektů, konferencí a jednání, nicméně je zapotřebí stávající spolupráci zintenzivnit a přivzít další subjekty a instituce k řešení různých témat týkajících se různých oblastí energetiky.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Vytváření sítí spolupracujících subjektů a institucí v oblasti energetiky * Informační aktivity zaměřené na odbornou i laickou veřejnost (informační kampaně, konference, semináře) * Spolupráce v aplikaci evropské legislativy * Pilotní projekty, testování nových přístupů * Spolupráce na snižování emisí CO₂

6.4 Prioritní oblast C: Životní prostředí

Tematická oblast C.1: Čistá Nisa			
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:	
Aktivní utváření krajiny v Euroregionu vyžaduje společný postup při řešení problémů. Nejvíce je to zřejmé v oblasti znečištění vod. Nisa a její přítoky jsou typickým příkladem nutnosti spolupracovat. Díky spolupráci se podařilo do kdysi silně znečištěné téměř „mrtvé“ řeky vrátit život a nyní představuje společná řeka velký potenciál pro turistické využití.	Od začátku spolupráce (1994) bylo její těžiště sledování a zlepšování kvality vody v Lužické Nise (příprava a posuzování vodohospodářských projektů). Dalšími důležitými tématy byly: ochrana před povodněmi a hlásný systém při havarijním znečištění Nisy, přirozené zarybnění toku, omezení šíření invazních druhů rostlin podél toku a v poslední době i práce s veřejností a turistické využití Nisy.	<ol style="list-style-type: none">1. Zlepšit stav životního prostředí především chráněných lokalit2. Zlepšit a udržet kvalitu vody v Lužické Nise a jejích přítocích3. Vytvořit nedotčené pobřežní zóny – ochrana přírody v okolí Nisy4. Lépe využít turistický potenciál Lužické Nisy a zpřístupnit ji veřejnosti	
Opatření C.1.1: Spolupráce v oblasti ochrany přírody, především v čištění vod			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none">• Zlepšit stav životního prostředí především chráněných lokalit• Zlepšit a udržet kvalitu vody v Lužické Nise a jejích přítocích• Vytvořit nedotčené pobřežní zóny – ochrana přírody v okolí Nisy	Díky spolupráci a realizaci mnoha úspěšných projektů se podařilo zlepšit stav životního prostředí (vč. Lužické Nisy). Pro udržení pozitivních výsledků je zapotřebí koncepčně pokračovat v těchto aktivitách. I přes realizaci společných projektů se stále nedaří zcela omezit výskyt invazních druhů rostlin v krajině kolem Nisy a obnovit tak původní ekosystém. Neudržitelné rozšíření neofytů může na určitých místech zcela potlačit původní vegetaci a představovat velké nebezpečí pro chráněné lokality NATURA 2000. Spolupráce při odstraňování neofytů je téměř	<ul style="list-style-type: none">* Spolupráce v ochraně chráněných lokalit soustavy NATURA 2000* Spolupráce při odstraňování neofytů* Koordinace naplňování evropské rámcové směrnice o vodách* Zarybnování řek* Zefektivnění hlásného systému* Výměna informací* Odborné konference	

	nutností. Spolupráce by byla rovněž velmi užitečná v ochraně chráněných lokalit soustavy NATURA 2000 či v naplňování evropské rámcové směrnice o vodách. Je zapotřebí zlepšení hlásného systému, aby byl schopen pružnější reakce	
Opatření C.1.2: Rekreační využití Lužické Nisy a dalších vodních toků		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Lépe využít turistický potenciál Lužické Nisy a zpřístupnit ji veřejnosti 	<p>Lužická Nisa skýtá velký potenciál pro turistické využití, který je zatím omezeně využíván, nicméně v tomto ohledu je nutné dbát na maximální ochranu přírody.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Vybudování potřebné turistické infrastruktury pro vodácké využití Nisy * Informace pro turisty (vodácká mapa) * Zpracování koncepcí udržitelného turistického využití přírodních oblastí
Tematická oblast C.2: Lesy		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
<p>Lesy byly vždy nejen pro obyvatele příhraničních oblastí důležitou součástí života. V regionu tvoří nedílnou součást zdejší krajiny. Lesy jsou produktem obnovitelné suroviny, poskytují životní prostředí rostlinám a živočichům (ptačí oblast, evropsky významné lokality Natura 2000), představují oblast přirozené akumulace vody a v neposlední řadě jsou lesy územím pro aktivní rekreaci v regionu i mimo něj.</p> <p>Lesy byly na území Euroregionu nicméně od 70. let soustavně ničeny především v důsledku znečištění ovzduší. Především v Jizerských horách a Krkonoších docházelo k vymírání lesů, zvyšování</p>	<p>První dekáda přeshraniční spolupráce lesníků a ekologů (od roku 1993) se nesla ve znamení výměny informací o škodách a spolupráce na jejich odstraňování. Pak se do popředí dostávala ochrana přírody v lesích a problematika vzdělávání a lesní pedagogiky.</p> <p>Současná přeshraniční spolupráci lesníků a ochránců přírody spočívá v občasné výměně zkušeností, nicméně chybí ucelená koncepce a časový harmonogram plnění jednotlivých témat. Dalším oblastí spolupráce je vzájemná součin-</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozvoj spolupráce v ekologickém vzdělávání a lesní pedagogice a zvýšit tak u veřejnosti (zejména mládeže) znalosti a zájem o danou problematiku a motivovat veřejnost k jejich udržitelnému využití 2. Posílení spolupráce v oblasti vzdělávání a kvalifikace budoucích odborníků 3. Nalezení konsensu mezi zájmy lesníků (hospodářské využití lesa) a ochránců přírody (veřejně prospěšnou funkcí lesa) a následný rozvoj spolupráce v oblasti víceúčelového využívání lesů na jeho základě

<p>kyselosti půdy. Většinu těchto škod se podařilo i díky spolupráci odstranit, a lesy jsou dnes opět zelené. Tento relativně pozitivní stav však nelze vnímat jako automaticky trvalý.</p> <p>Lesní hospodářství je navzdory rozdílným ma- jetkovým, legislativním, správním a provozním poměrům v jednotlivých zemích udržováno na podobné úrovni díky základním principům, jako jsou dlouhá životnost lesů, jejich víceúčelovost, systémy péče, odborné postupy apod. Lesy jako takové se vyvíjejí pomalu. Naproti tomu systé- my lesního hospodářství a nabídka služeb v této oblasti se vyvíjejí tempem, které si žádá stálou a pravidelnou spolupráci. Vzájemná informovat v regionu je na dobré úrovni.</p>	<p>nost při přírodních katastrofách (povodně, bou- řě, lesní požáry).</p>	<p>4. Efektivní spolupráce při přírodních katastro- fách a dalších rozsáhlých škodných událostech v lesích</p>
Opatření C.2.1: Spolupráce v ekologickém vzdělávání a lesní pedagogice		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj spolupráce v ekologickém vzdělávání a lesní pedagogice a zvýšit tak u veřejnosti (ze- jména mládeže) znalosti a zájem o danou pro- blematiku a motivovat veřejnost k jejich udrži- telnému využití 	<p>Ke zvýšení zájmu veřejnosti, především mládeže, o lesy a přírodu je zapotřebí v euroregionu pod- porovat spolupráci v ekologickém vzdělávání a lesní pedagogice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Vytváření a realizace konkrétních nabídek v ob- lasti ekologického vzdělávání a lesní pedagogiky * Předávání zkušeností a sdílení příkladů dobré praxe * Práce s veřejností
Opatření C.2.2: Vzdělávání a zvyšování kvalifikace odborných pracovníků v oblasti lesnictví a ochrany přírody		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Posílení spolupráce v oblasti vzdělávání a kvali- fikace budoucích odborníků 	<p>Pro usnadnění spolupráce mezi jednotlivými partnery je zapotřebí podpořit jazykové a od-</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Projekty zaměřené na jazykové vzdělávání od- borného personálu

	borné vzdělávání pracovníků a umožnit výměnu praktických zkušeností.	<p>* Výměnné pobyty (1-3 měsíce) pro odborníky z oblasti lesního hospodářství a ochrany přírody</p> <p>* Srovnání učebních a studijních oborů v oblastech souvisejících s lesním hospodářstvím v jednotlivých zemích</p> <p>* Spolupráce při výchově a vzdělávání budoucích odborníků (posouzení možností spolupráce)</p>
Opatření C.2.3: Udržitelné využívání lesů		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> Nalezení konsensu mezi zájmy lesníků (hospodářské využití lesa) a ochránců přírody (veřejně prospěšnou funkci lesa) a následný rozvoj spolupráce v oblasti víceúčelového využívání lesů na jeho základě 	Do popředí se dostává rozdílný přístup lesníků a ochránců přírody k lesním fondům. Nalezení konsenzu mezi všemi důležitými aktéry ohledně využití lesů a ujasnění si základních pilířů jejich udržitelného využívání je důležité nejen na úrovni národní, ale i v rámci celého Euroregionu.	<p>* Vytvoření koncepce udržitelného využití lesů v Euroregionu Nisa (s definicí aktivit pro realizaci této koncepce – potenciální další projekty)</p> <p>* Realizace vhodných projektů zohledňujících víceúčelové a ekosystémové služby lesa</p>
Opatření C.2.4: Spolupráce při přírodních katastrofách a jejich prevence		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> Efektivní spolupráce při přírodních katastrofách a dalších rozsáhlých škodných událostech v lesích 	<p>Katastrofy, především lesní požáry, často vyžadují koordinovaný postup na všech stranách hranice. To samé platí i pro jejich účinnou prevenci. Velmi důležitá je informovanost odborné i široké veřejnosti.</p>	<p>* Optimalizace systému výměny informací</p> <p>* Vzájemná pomoc při přírodních katastrofách</p> <p>* Realizace preventivních opatření proti lesním požárům</p> <p>* Informovanost veřejnosti v případech, kdy hrozí lesní požáry, i v tom, jak lesním požárům předcházet a jak s nimi bojovat</p>

6.5 Prioritní oblast D: Bezpečnost

Tematická oblast D.1: Krizový management		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
<p>Euroregion Nisa je územím, které v sobě skrývá potenciál ohrožení. Reliéf krajiny s klimaticky obtížnými horami vytváření z povodňového nebezpečí specifický jev. To klade velmi vysoké požadavky na přeshraniční koordinaci a rychlost zásahu. Kromě povodňových rizik zde existují i požární rizika či rizika kontaminací. Spolupráce v oblasti prevence a krizového řízení tak má vliv i na ochranu životního prostředí. Specifickou oblastí jsou civilizační rizika – především kriminalita. To vše zvyšuje nutnost spolupracovat přes hranice.</p>	<p>Spolupráce na poli bezpečnosti se rozvíjela od samého vzniku ERN a to především v podobě společných cvičení, soutěží a konferencí hasičů. Spolupráce se postupně rozšiřovala i o další oblasti a příslušné subjekty a v roce 2003 vzniklo Fórum bezpečnosti sdružující bezpečnostní složky všech tří zemí (hasiči, zdravotnické záchranné služby, horské služby, státní zastupitelství, policie, pohraniční služby, celní služby, administrativní orgány zabývající se krizovým řízením). Byly iniciovány mezivládní dohody a pracuje se na tvorbě společného zásahového dokumentu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zvýšení schopnosti složek zabývajících se bezpečností rychle reagovat na přeshraniční ohrožení 2. Přispění k vytvoření legislativních podmínek umožňující operativní zásahy 3. Rozšíření povědomí o bezpečnosti mezi širokou veřejností (především mládež)
Opatření D.1.1: Vytvoření účinného systému krizového řízení schopného rychle reagovat na přeshraniční ohrožení		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení schopnosti složek zabývajících se bezpečností rychle reagovat na přeshraniční ohrožení • Rozšíření povědomí o bezpečnosti mezi širokou veřejností (především mládež) 	<p>I když v ERN existují zavedené struktury spolupráce v oblasti krizového řízení, je stále zapotřebí tento systém zprůžnit a zefektivnit pro přeshraniční realitu. Také existuje prostor pro zvýšení povědomí o bezpečnosti mezi širokou veřejností a opatření v oblasti prevence rizik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Koordinace spolupráce všech dotčených institucí * Společná cvičení * Výměna informací přes hranice (pružný informační systém) * Vybavení zásahových jednotek (hasiči, zdravotní záchranné služby, krizové řízení) kompatibilitou technikou * Zavedení společného zásahového dokumentu * Práce s veřejností – zaměření na prevenci

Opatření D.1.2: Legislativní úprava přeshraničního krizového řízení			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none">• Přispění k vytvoření legislativních podmínek umožňující operativní zásahy	<p>K efektivní spolupráci je zapotřebí mezivládní právní úprava. Je potřeba tyto úpravy iniciovat a zasazovat se o jejich zavedení. ERN může přispět v této oblasti svými dlouholetými zkušenostmi.</p>	<ul style="list-style-type: none">* Právní analýzy, studie* Příklady dobré praxe* Semináře, konference* Iniciace potřebných legislativních změn (příprava podnětů a konkrétních návrhů)	
Tematická oblast D.2: Zdravotnické záchranné služby			
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:	
Poskytování kvalitní zdravotnické péče patří mezi základní společenské hodnoty a významným způsobem ovlivňuje kvalitu života v příhraniční oblasti.	<p>Spolupráce zdravotnických záchranných služeb se rozvinula v rámci pracovní skupiny krizové řízení v samostatné téma. V roce 2007 byla podepsána dohoda zdravotnických záchranných služeb ERN o spolupráci a přeshraniční pomoci (CZ-PL). Pravidelně jsou organizovány odborné konference, společná cvičení, byl připraven tříjazyčný faxový formulář či slovník. V posledních letech se práce soustředí na realizaci společných projektů: V rámci projektu Přeshraniční spolupráce zdravotnických záchranných služeb Euroregionu Nisa došlo mimo již zmíněných aktivit také k zakoupení plně vybavených sanitních vozidel pro potřebu partnerů, byly realizovány výměnné stáže (celkem 48 pracovníků). Důležitou aktivitou bylo vytvoření pracovní skupiny ke zkoumání legislativních podmínek či k tvorbě společné dokumentace. Plánuje se vznik koordináčního střediska pro řízení přeshraničních zásahů.</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Vytvoření fungujícího systému spolupráce zdravotnických záchranných služeb na území ERN2. Zlepšení stavu vybavení záchranných služeb kompatibilní technikou3. Vytvoření vhodné mezinárodní právní úpravy pro každodenní přeshraniční spolupráci záchranných služeb	
Opatření D.2.1: Spolupráce zdravotnických záchranných služeb			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	

<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření fungujícího systému spolupráce zdravotnických záchranných služeb na území ERN • Zlepšení stavu vybavení záchranných služeb kompatibilní technikou 	<p>V ERN existuje dobrá spolupráce záchranných služeb založená na společné dohodě. Kvalitu této spolupráce je nutné udržovat na vysoké úrovni a dále ji rozvíjet. Nadále přetrvává potřeba společného (zejména jazykového) vzdělávání a dovybavení středisek kompatibilní technikou.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Koordinace fungování záchranných služeb * Konference, odborné semináře k zajištění výměny zkušeností a informací * Společné koordinační a školicí středisko * Společná cvičení * Jazykové a odborné vzdělávání pracovníků záchranných složek * Vybavení operačních středisek vhodnou kompatibilní technikou
Opatření D.2.2: Legislativní úprava spolupráce zdravotnických záchranných služeb přes hranice		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření vhodné mezinárodní právní úpravy pro každodenní přeshraniční spolupráci záchranných služeb 	<p>K efektivní spolupráci je zapotřebí mezivládní právní úprava. Je potřeba tyto úpravy iniciovat a zasazovat se o jejich zavedení. ERN může přispět v této oblasti svými dlouholetými zkušenostmi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Právní analýzy, studie * Příklady dobré praxe * Semináře, konference * Iniciace potřebných legislativních změn (příprava podnětů a konkrétních návrhů)
Tematická oblast D.3: Veřejné zdraví		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
<p>Oblast veřejného zdraví do velké míry určuje kvalitu života obyvatel Euroregionu, proto i v této je přeshraniční spolupráce přínosem. Vzhledem k šíření chorob přes hranice je i nutností.</p>	<p>Přeshraniční spolupráce se zaměřovala na srovnávání zdravotního stavu obyvatelstva, informační systém kvality koupacích vod a odborné semináře. Nejdůležitějším výsledkem spolupráce je hlásný systém o infekčních onemocněních v Euroregionu, který monitoruje 48 vykazovaných diagnóz infekčních nemocí a případy akutních respiračních infekcí. To napomáhá v práci epidemiologů při předvídání možného vývoje epidemiologické situace v regionu.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udržení a prohloubení přímé výměny informací o epidemiologické situaci v ERN 2. Pokračování v informační výměně údajů o kvalitě vody v umělých a přírodních koupalištích
Opatření D.3.1: Výměna informací v oblasti veřejného zdraví		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:

<ul style="list-style-type: none"> • Udržení a prohloubení přímé výměny informací o epidemiologické situaci v ERN • Pokračování v informační výměně údajů o kvalitě vody v umělých a přírodních koupalištích 	<p>Pro kvalitu života v příhraničí je důležitá oblast zdraví. Vzhledem k volnému pohybu osob přes hranice vystupuje do popředí nutnost rychlé výměny informací v oblasti veřejného zdraví a spolupráce hygieniků.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Udržení a prohloubení výměny informací o epidemiologické situaci na území ERN (vč. akutních respiračních onemocnění) * Organizace konferencí v oblasti hygieny a veřejného zdraví * Porovnání požadavků na očkování v jednotlivých zemích ERN * Pokračování ve výměně informací o kvalitě koupacích vod – dostupnost veřejnosti
Tematická oblast D.4: Veřejná bezpečnost a spravedlnost		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
<p>Se vstupem České republiky a Polska do Schengenského systému a s tím souvisejícím zrušením kontrol na hranicích existuje zvýšená potřeba policejní i soudní spolupráce. Oblast veřejné bezpečnosti je důležitou součástí kvality života obyvatel Euroregionu.</p>	<p>Spolupráce v této oblasti se rozvíjela od roku 1991 a to nejprve v rámci euroregionální pracovní skupiny. Později se spolupráce policie rozvíjela přímo na úrovni policejních struktur. Pro zajištění celkového pohledu na bezpečnost vzniklo v roce 2003 Forum bezpečnosti (FORBES).</p>	<p>1. Zajištění vysoké úrovně veřejné bezpečnosti v Euroregionu Nisa</p>
Opatření D.4.1: Rozvoj spolupráce v oblasti bezpečnosti a spravedlnosti		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Zajištění vysoké úrovně veřejné bezpečnosti v Euroregionu Nisa 	<p>Bezpečnost obyvatel euroregionu je důležitou součástí kvality života v příhraničí. S otevřeností hranic roste potřeba úzké spolupráce policejních orgánů a institucí v oblasti justice. Existuje potřeba rychlé výměny informací a koordinace práce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Koordinace fungování policie, státních zastupitelství a dalších orgánů * Konference, odborné semináře k zajištění výměny zkušeností a informací * Systémy spolupráce – společné postupy * Společné hlídky * Komerové systémy * Společné koordináční a školicí středisko * Společná cvičení * Jazykové a odborné vzdělávání pracovníků * Vybavení záchranných složek vhodnou komunikační technikou * Monitoring stavu bezpečnosti v přeshraničním území

6.6 Prioritní oblast E: Kultura a vzdělávání

Tematická oblast E.1: Školství		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
Vzdělávání hraje velmi důležitou roli v rozvoji přeshraniční spolupráce a při vytváření přeshraniční identity. Činnost vzdělávacích institucí zaměřená na interkulturní setkávání a společnou výuku dětí, mládeže a dospělých vytváří důležitý základ pro odbourávání předsudků, dobré soužití a posílení euroregionální identity. Je důležité také pro rozvoj přeshraničního trhu práce a hospodářství.	Výsledkem spolupráce vzdělávacích institucí bylo mnoho společných projektů: např. školský informační portál, certifikát KOMPETENT TM , mezinárodní vzdělávací platforma pro strojírenství, odborné vzdělávání pedagogických pracovníků či populařizační akce pro veřejnost (festivály vzdělávání). Spolupráci vysokých škol koordinuje Akademické koordinační středisko v ERN (funguje Univerzita Nisa, vydáván je ACC Journal, pracují odborné sekce). Spolupráce vzdělávacích institucí na nižších stupních vzdělávání se odehrává spíše v rámci konkrétních projektů a aktivit.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Překonání jazykové bariéry jako základního předpokladu k vytvoření přeshraničního vzdělávacího a hospodářského prostoru 2. Vytvoření společných vzdělávacích nabídek a aktivit 3. Zvýšení povědomí o euroregionálních vzdělávacích aktivitách mezi žáky, studenty, pedagogy a širokou veřejností (rodiči)
Opatření E.1.1: Rozvoj jazykového vzdělávání		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Překonání jazykové bariéry jako základního předpokladu k vytvoření přeshraničního vzdělávacího a hospodářského prostoru 	<p>Aby bylo možné vytvořit přeshraniční vzdělávací i hospodářský prostor, je potřeba v první řadě odstranit jazykové bariéry u obyvatel Euroregionu. Je zapotřebí vyvinout společné kampaně k motivaci studentů učit se jazyku sousedů a také vytvořit odpovídající společné studijní nabídky.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Vytvoření systému jazykového vzdělávání v ERN na všech vzdělávacích úrovních * Motivální a informační kampaně * Studijní cesty, pobyty * Příprava a realizace nabídek jazykového vzdělávání * Inovace v jazykovém vzdělávání * Multikulturní výchova

Opatření E.1.2: Společné vzdělávací aktivity a jejich propagace			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none">• Vytvoření společných vzdělávacích nabídek a aktivit• Zvýšení povědomí o euroregionálních vzdělávacích aktivitách mezi žáky, studenty, pedagogy a širokou veřejností (rodiči)	ERN představuje unikátní místo výuky – multikulturní a vícejazyčné prostředí (4 národy a 4 jazyky). K využití této komparativní výhody je zapotřebí připravit konkrétní vzdělávací nabídky a zainteresovat žáky a studenty k jejich využívání. Blízkost hranic lze využít v multikulturní výchově.	<ul style="list-style-type: none">* Inicie nových a rozvoj stávajících vzdělávacích nabídek/programů/projektů* Podpora spolupráce vzdělávacích zařízení* Odborné stáže studentů v podnicích – odborné i jazykové vzdělávání* Výměna zkušeností a kontakty mezi pedagogy (poznávací stáže)* Akce na zvýšení povědomí o vzdělávacích nabídkách v ERN mezi žáky, studenty, pedagogy a širokou veřejností* Výměnné poznávací pobyty* Sportovní aktivity* Kulturní akce	
Tematická oblast E.2: Knihovny			
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:	
Znalosti představují jeden ze základních předpokladů rozvoje informační společnosti. Knihovny v ERN disponují dobrým technicko-materiálním vybavením a hrají klíčovou roli ve shromažďování, uchovávání, ochraně a zpřístupňování informací. Knihovny jsou také důležitým subjektem v kulturním životě Euroregionu.	Od začátku 90. let min. stol. dochází k v rámci spolupráce knihoven k pravidelné výměně informací, pořádají se knihovnické konference i odborné semináře. Spolupráce vedla v minulosti i k investičním projektům. V posledních letech se do popředí důležitosti dostávají kulturní akce či společné publikace zaměřené na veřejnost (zejména mládež).	<ol style="list-style-type: none">1. Prohloubení spolupráce knihoven2. Zpřístupnit veřejnosti, zejména mládeži, kulturní dědictví euroregionu a podpořit tak vytváření společné identity3. Skrze vzájemné poznávání přispět k postupnému odbourávání kulturních a jazykových bariér	
Opatření E.2.1: Spolupráce knihoven a zpřístupnění kulturního dědictví obyvatelům euroregionu			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none">• Prohloubení spolupráce knihoven• Zpřístupnit veřejnosti, zejména mládeži, kul-	Knihovny jsou důležitým subjektem v kulturním životě Euroregionu. Jejich vzájemné propojení a	<ul style="list-style-type: none">* Odborné semináře, konference* Výměnné pobyty a školení zaměstnanců	

turní dědictví euroregionu a podpořit tak vytváření společné identity	různorodá spolupráce může zpřístupnit obrovských zdroj informací. Knihovny mají díky bezprostřednímu kontaktu s obyvateli dobrý předpoklad k pořádání kulturních akcí a projektů, které mohou přispět k posílení euroregionální kulturní identity obyvatel.	<ul style="list-style-type: none"> * Jazykové vzdělávání * Rozšiřování digitálního propojení * Propojování nabídek služeb * Vydávání společných knih (např. o tradicích ERN) * Realizace kulturně vzdělávacích akcí pro mládež a širokou veřejnost * Digitální zpřístupnění literatury veřejnosti
Tematická oblast E.3: Památky		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
Památky jsou významnou součástí kulturní identity euroregionu. Jsou také velkým bohatstvím a rozvojovou výhodou (především pro rozvoj cestovního ruchu). V minulosti dlouhá léta opomíjená péče o památky je prioritou přeshraniční spolupráce.	Od počátku existence Euroregionu docházelo k výměně praktických zkušeností odborníků, bylo zorganizováno mnoho pracovních setkání a odborných konferencí. Hlavním projektem se stala „Krajina podstávkových domů“, která je společným architektonickým dědictvím všech částí ERN a má potenciál se stát i „značkou“ ERN. Aktivita byly vyvíjeny i v oblasti tradičních řemeslech a jejich využití pro sanace a péče o památky. Významné byly rovněž aktivity ke zvýšení povědomí o významu památek.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zlepšení stavu a oživení (revitalizace) společné památkové krajiny v Euroregionu Nisa díky spolupráci na účinné sanaci a památkové péči 2. Zvýšení obecného povědomí o významu památek u široké veřejnosti 3. Lepší prezentace euroregionu navenek skrze (památky jako „značka“ euroregionu)
Opatření E.3.1: Spolupráce v památkové péči		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení stavu a oživení (revitalizace) společné památkové krajiny v Euroregionu Nisa díky spolupráci na účinné sanaci a památkové péči 	Euroregion Nisa se vyznačuje velkou koncentrací památek na svém území. I když se za posledních 20 let podařilo stav památek zlepšit, stále není jejich stav uspokojivý.	<ul style="list-style-type: none"> * Nové kreativní metody v památkové péči * Aktivity v rámci projektu „Krajina podstávkových domů“ * Posouzení stavu památek a kulturně-historické krajiny v ERN * Vytvoření koncepce ochrany památek vč. finančního posouzení

			* Spolupráce ve vzdělávání odborných pracovníků
Opatření E.3.2: Zvýšení povědomí o památkách u široké veřejnosti			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení obecného povědomí o významu památek u široké veřejnosti • Lepší prezentace euroregionu navenek skrze (památky jako „značka“ euroregionu) 	<p>Především na české a polské straně ERN existuje nedostatečná společenská citlivost vůči osudu památek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Aktivní práce s veřejností * Společný marketing navenek * Vzdělávací aktivity * Výstavy 	
Tematická oblast E.4: Historie			
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:	
<p>Poznání společné historie může sloužit k vytvoření euroregionální identity. Znalost historie a její společná interpretace je základní předpokladem k odbourání vzájemných předsudků a rozvoji spolupráce v jakémkoliv oblasti.</p>	<p>Těžišťem spolupráce historiků bylo pravidelné pořádání odborných vědeckých konferencí k jednotlivým tématům společné historie (vč. publikace sborníků) – to sloužilo k výměně vědeckých poznatků a aktivizaci výzkumných prací. V poslední době existuje snaha historické znalosti zprostředkovat širší veřejnosti – zejména mládeži.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prohloubení poznání a pochopení společné historie skrze spolupráci 2. Zvýšení povědomí o společné historii mezi obyvateli Euroregionu, především mládeží 	
Opatření E.4.1: Spolupráce v oblasti poznávání společné historie			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	
<ul style="list-style-type: none"> • Prohloubení poznání a pochopení společné historie skrze spolupráci 	<p>Poznání společné historie může sloužit k vytvoření pocitu sounáležitosti obyvatel s přeshraničním územím (euroregionální identita). Znalost historie a její společná interpretace je základní předpokladem k odbourání vzájemných předsudků a rozvoji spolupráce v jakémkoliv oblasti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Vědecká práce historiků * Sborníky, odborné publikace * Odborné konference 	
Opatření E.4.2: Zprostředkování poznání o společné historii veřejnosti			
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:	

<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení povědomí o společné historii mezi obyvateli Euroregionu, především mládeží 	<p>V euroregionu funguje v oblasti historie dlouholetá úspěšná spolupráce kulturních a vzdělávacích institucí a odborníků, jejímž výsledkem je velký počet zpracovaných témat společné historie formou odborných vědeckých konferencí a vydaných sborníků. Existuje velký potenciál rozšířit tyto cenné informace populární formou mezi širokou veřejnost – především mládež.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Publikace k výuce historie na základních a středních školách * Webové prezentace * Interaktivní aplikace * Výstavy a prezentace * Spolupráce vzdělávacích institucí v oblasti historie * Populárně naučné akce pro mládež a širokou veřejnost
Tematická oblast E.5: Různorodá spolupráce občanské společnosti		
<p>Charakteristika oblasti:</p> <p>Pro integraci území je důležitá nejen spolupráce různých institucí ve výše uvedených tematických oblastech ale rovněž každodenní kontakty a spolupráce občanů a občanských sdružení a spolků – různá setkávání, kulturní akce či sportovní a jiné volnočasové aktivity.</p>	<p>Vývoj spolupráce:</p> <p>Již od založení Euroregionu Nisa se rozvíjela spolupráce občanské společnosti. Od konce 90. let pak byla tato spolupráce systematicky podporována skrze decentralizovaný Fond malých projektů v rámci programů přeshraniční spolupráce (PHARE CBC, INTERREG IIIA, cíl 3 – EÚS). Realizovány byly stovky projektů. Díky tomu se v současné době odehrává spolupráce v široké škále oblastí.</p>	<p>Specifické cíle:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vzájemné poznávání lidí z opačných stran hranice 2. Odbourávání předsudků 3. Rozvoj občanské společnosti v příhraničí skrze navazování a udržování přeshraničních kontaktů
Opatření E.5.1: Spolupráce people-to-people		
<p>Vazba na specifický cíl:</p>	<p>Zdůvodnění:</p>	<p>Vhodné aktivity:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Vzájemné poznávání lidí z opačných stran hranice • Odbourávání předsudků • Rozvoj občanské společnosti v příhraničí skrze navazování a udržování přeshraničních kontaktů 	<p>Různorodá spolupráce typu people-to-people přispívá významnou měrou ke vzájemnému poznávání obyvatel a k odbourávání stále přetrvávajících předsudků a k sociální integraci území.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Přeshraniční setkávání občanů * Spolupráce veřejné správy – obce, města, regiony * Spolupráce v oblasti sociálních služeb (rozvoj služeb pro stárnoucí obyvatelstvo) * Spolupráce spolků, občanských sdružení * Společné sportovní akce * Společné kulturní akce * Společné bohoslužby * Volnočasové aktivity

6.7 Prioritní oblast F: Podpora přeshraniční spolupráce

Tematická oblast F.1: Vytváření podmínek pro rozvoj spolupráce		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
Přeshraniční spolupráce se ve většině případů nerozvíjí automaticky a jednoduše a je potřeba ji systematicky v území podporovat. Je úkolem především místních a regionálních samospráv vytvářet podmínky pro rozvoj spolupráce na svém území a podporovat konkrétní přeshraniční iniciativy přispívající k integraci přeshraničního regionu.	Již v roce 1991 byl založen Euroregion Nisa s hlavním cílem podporovat rozvoj přeshraniční spolupráce na svém území. Jednalo o iniciativu vzniklou zdola – hlavními aktéry byly obce a okresy. Jednalo se o první euroregion v zemi Střední a Východní Evropy. Od té doby se aktivity ERN soustředí na vytváření vhodných podmínek pro spolupráci a její podporu realizovanou především skrze Fond malých projektů (mikroprojektů).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vytváření a posilování přeshraničních vazeb mezi institucemi, sdruženími a obyvateli 2. Zajištění toku informací přes hranice 3. Vytváření platform pro spolupráci 4. Vznik nových konkrétních přeshraničních projektů 5. Posilování stávající přeshraniční spolupráce skrze konkrétní projekty
Opatření F.1.1: Vytváření a posilování přeshraničních vazeb		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Vytváření a posilování přeshraničních vazeb mezi institucemi, sdruženími a obyvateli • Zajištění toku informací přes hranice • Vytváření platform pro spolupráci 	Hranice stále představují bariéru. Přeshraniční spolupráci je tedy zapotřebí aktivně iniciovat a podporovat její rozvoj. Je zapotřebí zabezpečit tok informací přes hranice a také zprostředkovat kontakty na všech úrovních.	<ul style="list-style-type: none"> * Podpora fungování přeshraničních kooperačních struktur * Přeshraniční konference, semináře, workshopy * Práce přeshraničních odborných i politických grémii (pracovní skupiny expertů) * Výměna informací * Vytváření společných stanovisek a pozic * Definice společných rozvojových priorit a jejich implementace (strategie)
Opatření č. F.1.2: Podpora projektů		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Vznik nových konkrétních přeshraničních projektů • Posilování stávající přeshraniční spolupráce skrze konkrétní projekty 	Přeshraniční spolupráce přináší největší efekty když se promění do realizace konkrétních projektů s konkrétními hmatatelnými výsledky a výstupy. Je zapotřebí podporovat projekty jak velkých a zkušených	<ul style="list-style-type: none"> * Pokračování správy decentralizovaného Fondu malých projektů (mikroprojektů) skrze Euroregion * Informační kampaň o výzvách k předkládání projektů vyhlášených v rámci ERN pro potenciální žadatele

	institucí, tak projekty malých žadatelům a poskytnout jim k tomu potřebnou asistenci.	<ul style="list-style-type: none"> * Poskytování asistence s iniciací a přípravou projektů * Vznik speciálního fondu mimo prostředky EU k jednoduché podpoře přeshraničního setkávání * Zapojení ERN do přípravy programů přeshraniční spolupráce v rámci cíle EÚS Spolurozhodování o projektech
Tematická oblast F.2: Statistika		
Charakteristika oblasti:	Vývoj spolupráce:	Specifické cíle:
Jedním z hlavních předpokladů úspěšného rozvoje přeshraniční spolupráce je vzájemné poznání – uvědomění si podobností a odlišností. Proto hraje statistická spolupráce významnou roli od samého počátku rozvoje spolupráce v ERN. Významnou roli bude hrát i v nastavení a fungování monitorovacího systému naplňování této strategie.	Statistické služby jednotlivých částí ERN spolupracují již od založení ERN na tom, aby byla k dispozici srovnatelná datová základna. Jejich práce se soustředí na sjednocení metodiky a následný výběr a publikaci dat charakterizujících společné území. Výsledkem spolupráce je několik desítek statistických publikací (metodických, komplexních o ERN – ročenky, cyklus publikací o městech a okresech ERN či o euroregionech na různých hranicích, tematické publikace – ceny, příjmy,...)	<ul style="list-style-type: none"> * Poskytovat věrohodné a srovnatelné statistické informace o socio-ekonomické situaci ERN * Definice monitorovacích ukazatelů sledujících realizaci Strategie rozvoje ERN
Opatření F.2.1: Spolupráce statistických služeb		
Vazba na specifický cíl:	Zdůvodnění:	Vhodné aktivity:
<ul style="list-style-type: none"> • Poskytovat věrohodné a srovnatelné statistické informace o socio-ekonomické situaci ERN • Definice monitorovacích ukazatelů sledujících realizaci Strategie rozvoje ERN 	Výsledkem spolupráce statistických služeb ERN je vytvoření souboru srovnatelných dat popisujících socio-ekonomickou situaci ERN a rovněž umožňující srovnání ERN s dalšími euroregiony. I nadále bude důležitě přehledovat rozdíly v metodice různých národních statistik. Velký význam bude mít statistika při formulaci monitorovacích ukazatelů sledujících rozvoj a výsledky přeshraniční spolupráce a naplňování Strategie rozvoje ERN.	<ul style="list-style-type: none"> * Zpracování srovnávacích publikací a analýz * Vytvoření systému monitorovacích ukazatelů naplňování Strategie rozvoje ERN (výsledků spolupráce a jejich vlivu na rozvoj regionu) Výměna zkušeností, vzájemná informovanost – konference, semináře

Implementace

Hlavním nástrojem implementace strategie bude tzv. Akční plán. Smyslem akčního plánu je vytipovat v rámci navržené strategie konkrétní aktivity (pilotní projekty), jejichž realizace by nejvíce přispěla k dosažení stanovených cílů. Výstupem by měl být zásobník projektů v určité fázi připravenosti, tak aby bylo možné je připravit a předložit hned na začátku dalšího plánovacího období, pokud tyto aktivity budou financovatelné z prostředků Evropské unie.

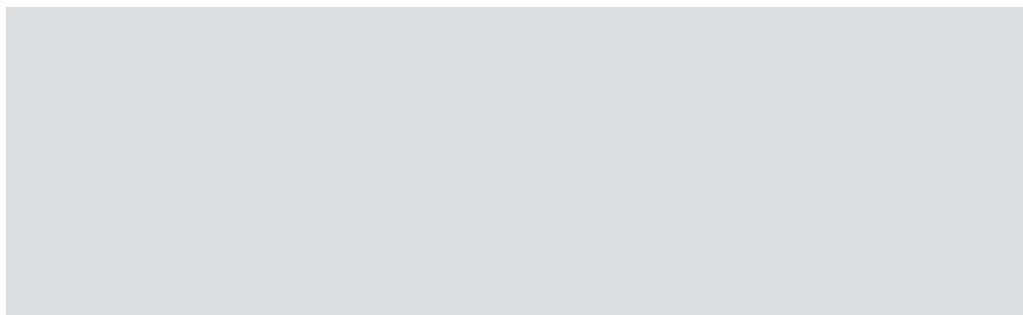
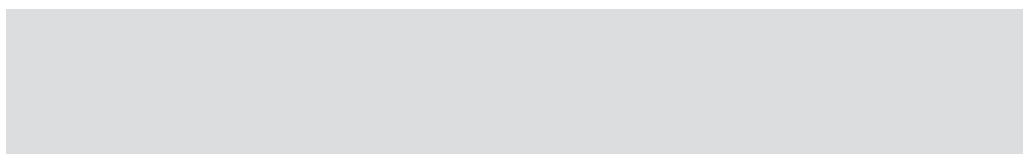
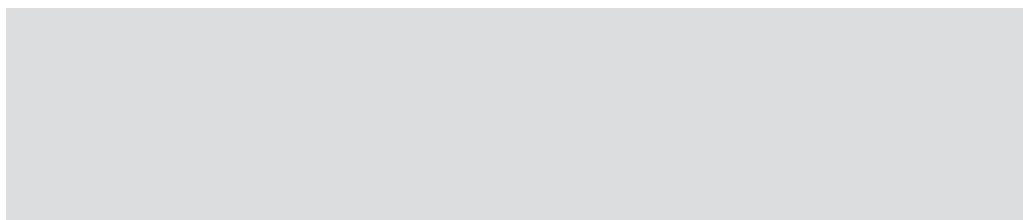
Každý z projektů by měl být rozpracován v následujících oblastech:

Název projektu:

Potencionální vedoucí partner a partneři projektu:

Popis projektu (aktivity, cílové skupiny, výstupy):

Cíle projektu:

Náklady projektu:**Doba trvání projektu (harmonogram):****Možné zdroje financování:**

Bude zachován řídicí tým strategie, který bude pravidelně každé 3 roky ve spolupráci s pracovními skupinami aktualizovat akční plán a monitorovat realizaci pilotních projektů. Zpráva bude předkládána Radě ERN.

Závěr

"Quo vadis, Euroregion Nisa?" Na tuto otázku se snaží odpovědět dokument, který držíte v ruce. Strategie rozvoje Euroregionu Nisa má přispět k dalšímu systematickému rozvoji spolupráce v našem společném trojzemí. Definuje oblasti, ve kterých má rozvoj přeshraniční spolupráce největší přidanou hodnotu. Pro každou tematickou oblast jsou definovány cíle a navržena opatření k jejich dosažení.

Dokument vznikl především v pracovních skupinách EUREX a ve spolupráci s dalšími odborníky a subjekty zapojenými do přeshraniční spolupráce. Představuje důležitý podklad pro definování priorit v procesu přípravy operačních programů na léta 2014-2020. Euroregion je tak při jednáních schopen prosazovat a obhajovat svoje priority prodiskutované s odborníky i politiky z řad svých členů.